JAROSLAV JAN PAULÍK

ARIZONA

I. kapitola

T.K.ZELENÁ LIŠKA

Vlak řítil se z tunelu protínajícího čedičovou skálu s pekelným řevem železa a kamene.

Pak skoro měkký rytmus pístů, kolejnic a kol se lehce odrážel od sytě zelené trávy náhorní roviny, jako slonovinová koule odbíhající od mantinelu.

Po pravé straně zaleskla se hladina řeky jako čerstvý vryp leštěnce olovnatého. Po ní, zápasíce se spodními proudy, plavily se parníčky poháněné touhou hledačů efemérního štěstí, které se skrývá v řídkých stínech chuchelského háje.

Několik hnědých panen v nedbalkách vrhalo se do stříbrné vody z paluby hausbótu s červenozelenou vlajkou, prodavač sodové vody v dřevěné boudě na břehu řeky si zapaloval dýmku. Kouř stoupal k obloze rovně a ladně jako palma.

Na peróně příštího nádraží stál předvoj ostrých hochů Divokého západu. Chlapíci z Libně, Žižkova, Košíř opřeni o pomerančovou zeď cpali si dýmky, kroutili cigarety a s hrdinským sebezapřením žvýkali bulharský tabák, z kterého hnětli chlupaté koule na způsob odřených kaštanů.

Včera se pokoušeli vyspat v nádražnlm skladišti, byli však zapuzeni uniformovaným mužem s acetylénkou, který příšerně klel. Přenocovali tedy porůznu v šípkovém trní nebo listnatém podrostu nedalekého lesíka, znepokojováni nepatrně hajným a několika četníky.

Ranní šeření zastihlo je v silničním příkopu, pijící whisky vlastní výroby.

Pak si oblekli přes kalhoty plátěné nohavice po stranách rozstřižené a obarvené hnědě barvivem na velikonoční vajíčka a opatřené bohatými třásněmi, otočili si hlavy barevnými šátky a kymáceli se k nádraží, aby, divocí synové prérie a biografu, po celý den udivovali greenhorny jedoucí na výlet ve vycházkových šatech.

Dvě černovlasá pacholata se rozplakala, umělí kovboji odplivovali daleko žluté sliny a hovořili slangem.

Knut a Klapka vyklepali své dýmky a zažehli civilní cigarety, aby takto manifestovali své opovržení nad bombastem a operetním brakem trampského života.

Hloučky trampů v tradiční uniformě houstly.

Na skalách praskaly signálové ohně, ohlašujíce příjezd vlaku, v kaňonu za Zbraslaví drobný zvěd posupně ohledával koleje a neochotně ustoupil, když se k němu vlak rozhodně řítil.

Otec černovlasých pacholat zachmuřen prohledával kapsy. Našel malý perořízek s perleťovou střenkou a pečlivě jej brousil o gumovou podrážku žlutého střevíce. Tato rozhodnost pacholata poněkud uklidnila.

V Libřicích sedělo asi tucet trampů kolem plápolajícího ohně.

Dva kuchali loveckými tesáky ukradenou slepici, několik jich poráželo asi metrový smrček. Kolohnát v kostkované košili přibil nožem své šedé sombrero na tabulku s nápisem ZAKÁZANÁ CESTA a cvičil se ve střelbě. Koule jeho lefošového revolveru míjely s nehezkou umíněností obojí a urážely štětky borovice v pozadí.

Tato krajina byla už v moci trampů.

Přednosta stanice, kterého trampové nazývali jménem Muž ze Semaforu, je uctivě zdravil, směje se hlučně a poněkud nuceně.

A v této krajině, dobyté pozici, prvním opěrným bodem trampského tažení po pražském okolí, se poprvé vyskytly ženy, které jsou sladkou odměnou vítězů.

Jedna z nich, spojujíc rafinovanost městského vkusu s drsnými požadavky pustiny, byla oblečena v hedvábné punčochy, béž střevíce s francouzskými podpatky a zelenou flanelovou košili, vystřiženou s příjemnou smělostí. Kouzlila na své plavé hlavě bohaté vlny želízkem, které ohřívala na malém lihovém kahanu.

Druhá ošetřovala bojovníka, který se poranil, když pil z láhve, uraziv jí hrdlo o kolejnici. Dívka mu lepila na tvář růžovou anglickou náplast v tvaru srdéčka.

*

Předvečerním vzduchem táhla vůně hořícího syrového dříví, když Knut a Klapka rozvinovali stanové plátno v lese, který patřil obci Petrovu v době, kdy ještě nebylo trampů.

Praskla suchá větev, Klapka strnul, a vytřeštiv oči, díval se na protější křoví.

Z listí trčela ruka v černé kožené manžetě, třímající těžkou armádní pistoli.

Knut a Klapka se na chvíli proměnili ve skupinu, která by byla mohla být vymyšlena sochařem jako alegorie velkého překvapení. Pak zmizeli v křoví, stanové plátno zašustilo, jeho cíp se kmih po suchém

listí jako ocas vyhublého kajmana a na bojišti trčela osamocená bambusová tyč jako zapomenutá měřičská hůlka.

Z houštiny se vynořil malý hnědý chlapík s krátce ostříhanými šedými vlasy, v sametových kalhotách zastrčených do nízkých holínek. V pravé ruce držel pistoli, v druhé standartu s nápisem T. K. ZELENÁ LIŠKA a dosti věrným obrazem měděnkově zeleného zvířett

Vystřelil k obloze a zabodl standartu doprostřed planinky. Nato založiv ruku s pistolí za záda, přejížděl druhou dlouho neholené tváře a chodil sem a tam v úporném přemýšlení.

Přátelé byli zdrceni banálností této komedie, nicméně vůně střelného prachu osvěžila dobrodružné pudy, které dřímaly na dně jejich srdcí.

A za chvíli ostřelovati usilovně standartu s domorodou lesní šelmou, nadávajíce si bláznů a šílenců, což je přibližně totéž.

Malý tramp vzpažil ruce nepouštěje pistoli. Když střelba ustala, chopil se standarty a důstojně odcházel.

Knut a Klapka klouzali rychle po úzké pěšině s písčité stráně. Brzo zaslechli za sebou praskání větví a šelest plíže –

Přeskočili nepatrný potok a vyběhli na kopec. Naproti nim míhala se mezi větvemi hnědá a šedá sombrera, načež nastala přátelská a formální přestřelka, při niž koule rozstřikovaly vodu potůčku a zdvíhaly obláčky prachu.

Bitva se skončila idylicky, ale podle všech pravidel:

Z houští se vynořil velký chlapec v žlutém girardi, s šerifskou hvězdou na košili, mávaje dámským kapesníčkem s krajkovou obrubou.

Pozdravil zdvořile a prohlásil potok za hranice území TRAMPSKĚHO KLUBU ZELENA LIŠKA.

Našli udupaný kus půdy kolem odřeného dubu, opuštěné tábořiště se stopami indiánského baletu, kterým se počínají trampské orgie o jedenácté v noci za doprovodu bendž, v diskrétním světle měsíčního srpku.

Malé údolí, ohrazené stráněmi porostlými akáty, působilo dojmem bezpečnosti a pohodlí.

Z kraje kruhu, kde vyrůstala tráva, vedly široké cesty do křoví, k útulkům lásky a lovištím. Trampové tam pátrali po králičích norách, obklopovali vchod a zabíjeli kouřem vypuzené šedivé hlodavce ranami z pistolí. Malá zviřátka naposled hladila mateřskou zemi měkkými tlapkami v smrtelné křeči, zatímco sluneční zář a zelená stráň se vesele zrcadlily v jejich uděšených očích.

A v týchž místech, na téže řídké a zdupané trávě spočívaly v noci hlavy trampských krasavic, jejichž zněžnělé a jakoby udivené zorničky přijímaly mdlý svit blednoucích hvězd.

Na tomto loveckém a lyrickém místě Knut a Klapka prodělávali počátek podivuhodné metamorfózy. Měnili se zároveň s krajinou, která nabývala charakteristických forem zámořské divočiny v prudké vůni kouře, jenž srážen večerním větrem, plazil se po zemi řidna a šíře se v modravou clonu.

Láhev rumu pomalu kolovala, pak druhá.

Knut, leže na zádech, zahrál na bendžo několik blues, z nichž každé další bylo smutnější a méně dokonalé. Řeřavý kruh ohniště žhnul v černém údolí jako velké neklidné oko, někde v lese tremoloval sýček, zvuk stoupal a klesal jednotvárné a melancholické kadenci.

Klapka provozoval s prázdnými lahvemi snadnou žonglérskou hru, alkohol naplnil jim hlavu lehkým šumotem a lechtal je v konečcích prstů.

– Půjdeme, řekl Knut.

Vstal a posypával žhavé uhlíky hlínou a drobným kamením.

– Kam? zeptal se Klapka, který seděl na patách a rytmicky se kolébal.

Knut se ohlédl na prázdné láhve, na jejichž černém skle hasl poslední červený odlesk ohně.

Klapka se koketně a zchytrale usmál a připjal si k pasu sbalený nepromokavý kabát.

*

Měsíc se kolébal jako velký růžový lampión, úzké pruhy kolejnic pod strání leskly se jako dva ocelové dráty, náhle přeťaté v záhybu u vysoké fantastické skály.

Dobrodruzi kráčeli bez přílišné opatrnosti a zvolna hustou a lesknoucí se mlhou alkoholu, koupajíce se v ní s nadšením, podbarveným neurčitým smutkem.

Náhle vyšli z lesa.

Tmavá pole ležela před nimi jako přikrývka na kráse dne a na jejich konci z domu s dvěma osvětlenými okny sentimentální píseň, hraná špatným gramofonem, zněla jakoby odkudsi z druhé strany.

Na plaňkách plotu viselo půl tuctu sombrer, pod nimi zhroucen seděl parlamentář z bitky na kopci a opřen dlaněmi o zem pozoroval vytrvale dno svého slaměného klobouku.

Když jej důrazně probudili ze zadumání, pokusil se netečně zvednout ruce obvyklým způsobem mužů ze Západu, kteří se vzdávají. Pak se převalil na bok a usnul,

Knut a Klapka mírně se potácejíce vstoupili do místnosti. Kouřem dýmek třpytila se roura gramofonu ve světle petrolejové lampy. Klapka těžce usedl na židli u dveří.

Na toto gesto se sklonilo šest revolverů, které se zvedly od stolu s gramofonem.

Kamarádi náhle vystřízlivělí ohlíželi se opatrně kolem sebe. U nálevního stolu stál dlouhý hubený hostinský v bílé zástěře, míchaje podivný cocktail z několika lahvi domácí kořalky.

II. kapitola

REFLEKTOR

Lesní vzduch, který proudil do místnosti štěrbinami oken a dveří, jiskření hvězd a měsíce, které byly více než ozdobou okenních tabulí, daly myšlenkám kroužit směle a svobodně ještě před několika hodinami.

Ale hvězdy zbledly, měsíc přesunul se na vzdálenější zorné pole a světlo lampy klesalo.

Místnost zklidněla, údery alkoholu, kterým zněly hlavy jako měděný kotel pod ranami kladivem, zeslábly a kroužily u stropu v něžných kolech zároveň s dýmem tabáku.

Trampové spali v nepořádku a hltavě jako armáda na útěku, mezi prázdnými lahvemi, rozházenými kartami, zmačkanými klobouky a kotouči gramofonových desek, na. nichž umělá ruka mechanicky nakreslila nejkrásnější písně zpívané melancholickými a rozmarnými šejdíři Revellers.

Pět jich sedělo u stolu.

Knut a Klapka, a ještě tři mimo tyto dva:

Chlapec s šerifskou hvězdou na prsou a se zlatým náramkem na útlém zápěstí.

Chlapec černý jako noc a žlutý jako citrón, který neztrácel jistý rys melancholie, ani když se smál nejupřímněji.

A malý muž s nízkými holínkami, který se podobal starému dlaždiči, nenáležitě oděnému.

Skončila se malá slavnost, které se zúčastnili Knut a Klapka celkem náhodou.

Stříleli do terče, boxovali a zpívali nové písně s vážností, které jím dodal alkohol zároveň s podivným prostředím.

Byl to malý svět, zavřený čtyřmi stěnami a nízkým stropem, který mlčky organizoval malý muž v holínkách, jenž chodil sem a tam s rukama v kapsách a skloněnou lesklou hlavou.

Zlomyslné a veselé myšlenky osvětlovaly mu malé černé oči, podivuhodně mladé.

To byl Reflektor.

*

– Smíšený styl vašich kostýmů je mi směšný, řekl Knut. Není vhodný pro toto podnebí, ani účelný

vztahem ke krajině, ani krásný. Neimponuje mi vaše neohrabaná mise en scéne, výstup se standartou, celé to dětinské epigonství dobrodružství, která se odehrávají na plátnech košířských kin.

– A přece jste střílel, opakoval jednotvárně malý tramp.

– Zdá se, že tento večer proudí,jakýmsi lstivým zázrakem, silný a ohnivý dech dobrodružství přes kopce a údolími této krásné země, které nechybí než rozloha, aby se stala přiměřeným jevištěm některých mužských výstředností, ostatně žádoucích,

– Rozloha je ve vás, Knute, odříkával Reflektor věty, jež mu byly dobře známy ze samotářských monologů. Nosíte ji s sebou každou minutu svého dne, můžete jí rozšířit svůj pokoj, úsek ulice, kterou vidíte z okna, i stůl v bance, na kterém sčítáte číslice. Soukromý a dobře skrytý oheň,. který zaplápolal dnes vysoko pod touto epickou oblohou. Oheň dobrodružství, který, byť sebe slaběji, doutná v prsou i pedantských mužů, oblečených v šosaté kabáty.

Na vás je, abyste dal krajině velikost nebo ji zjednodušil na zahrádku, schovanou za směšným železným plotem.

Hra, řekl jste hra, Knute. Řekněte mi, kde je hranice mezi hrou a dobrodružstvím, mezi flirtem a láskou?

Dobrodružství není mimo nás, ale v nás, latentní a věčně živé, můžete v ně skočit rovnýma nohama z pohádky nebo přes groteskní vtip.

Přikládáte, myslím, příliš velkou cenu takzvané realitě. Jděte mi k čertu s touto konvencí.

Stačí poněkud nevšední západ slunce, několik hvězd nebo láhev alkoholu, aby se vám přímo před

očima měnila obvyklá tvářnost věcí, aby vám mizely pod rukama hodnoty dávno vyzkoušené.

Abyste se přestal dívat vážně na vážné věci a nevážně na nevážné.

Může být opravdovější skutečnosti nad hru, kterou hrajeme, já a moji kamarádi?

Reflektor vstal a kráčel k oknu.

Zalomcoval závěrem, sklo zařinčelo a sladký vzduch letní noci vnikal proudem do zakouřeného lokálu, který valem tmavěl.

Černý les šuměl drsně jako tajemství, kterému tři nebo čtyři malé stříbrné hvězdy byly nesmělým, ale naléhavým protikladem milostného lyrismu.

– Je strašný, pokračoval Reflektor, opřený o zeď.

Je směšný, podle toho, Jak se díváte na věc.

Je můj, prostě, jako všechno kolem mne.

Je takový, jakým si jej přeji mít,

Údolí, kopce a řeka, s velkým nebem nad tím vším.

Arizona.

Můžete tak, chcete-li, jmenovat lesy, které leží nedaleko této špinavé hospody, a kopce, které leží za těmito lesy.

Přistupte, pánové, začíná se procházka královstvím fantazie, rozkřikl se malý tramp jako pouliční prodavač, jako průvodce po starobylém zámku nebo po ochočených přírodních krásách.

Klapka, který usnul s hlavou na politém a popelem pošpiněném ubruse, otevřel modré oči pod měkkou štětkou světlých vlasů.

Ale hlava mu hned zase klesla a on spal dále, růžový jak nemluvně.

Reflektor stál u okna, obrácen obličejem ke krajině.

Po jedné jeho straně jemný Šerif kouřil cigaretu, opřen nedbale a půvabně o zeď. Z druhé strany melancholický, černý a žlutý Hezoun se založenýma rukama se díval do prázdna, divně se usmívaje.

Knut měl náhlý pocit nepříjemné nevolnosti a nejistoty.

Přejel si rukou obličej.

Les a hvězdy za oknem připadaly mu jako jakási neskutečná, vymyšlená a fantastická země. Zato skupina tří mužů u okna, přes veškerou umělost gesta, komediantství, frázi a cynickou výstřednost, jevila se mu, ať jakkoliv, jen jistě ne přízračně.

Trampové si rozložili na zemi přikrývky a usnuli.

Místnost utichla a jako by zmizela ze světa, jen lampa, která čadila a prskala, slabě dohořívala.

Krajina v obdélníku okna jediná plně žila v celku této tiché scény, nehybná a krásná.

*

Dveře v pozadí se otevřely.

Útlá dívka v jahodovém pyžamu kráčela místností tiše našlapujíc. Vyhýbala se stolům a překračovala spící trampy.

Zastavila se pod lampou. V špinavém světle zazářily krátce ostříhané vlasy překrásné rezavosti nad něžnou pletí zrzků, se sladce červenými ústy.

Vystoupila na špičky a zhasla lampu. Pak škrtla sirkou a rozsvítila svíčku.

Když se vracela, zavadila o Klapkův stůl. Láhev zakolísala a udeřila o zem.

Klapka zvedl hlavu. Vstal naráz a díval se za dívkou, která se pomalu vzdalovala.

– Slečno, řekl jako ze sna.

Dívka, nezastavujíc se, ohlédla se na něj přes rameno a zmizela ve dveřích.

– Manka, dcera pána hospody, ohlásil jasně ze tmy Reflektorův hlas.

Klapka chvíli stál nerozhodně, pak usedl a přemýšlel, polospánku a poněkud oslněn.

Venku zašuměl vítr a sladkost noci ještě jednou zavála místností.

III. kapitola

DÁMA S FLERETEM

Dívka, kterou Klapka uviděl prvé noci v Arizoně, ve světle jediné svíčky, podobnou střízlivé a pyšné princezně v blázinci Vověncovy hospody) zdála se mu ráno postavou převážně snovou.

Neptal se na ni Reflektora ani koho jiného, z tohoto důvodu. A pak ještě z jednoho, který skrýval co nejpečlivěji tak dlouho, jak jen bylo možno.

*

Odpoledne sluneční paprsky rozbíjely hladinu řeky v stříbrnou tříšť, hutně zelený les, který stoupal nad řekou, voněl jednoznačnou pryskyřičnou vůní.

Po druhém břehu, plochém a travnatém, kráčel mezi Knutem a Klapkou Reflektor,jehož ostříhaná

hlava leskla se na slunci jako sníh,jako ozdoba na vánoční stromek, nevhod v tomto ročním období.

– Budete vítáni v táborech Zeiené lišky, řekl Reflektor. Hezoun a Šerif odjíždějí dnes večer na delší dobu do města, v klubovní věci.

Knut souhlasil mlčky, protože byl unaven po včerejší nod a trochu se nudil. Klapka souhlasil, protože souhlasil Knut, a ještě z jednoho důvodu.

– Kdybyste si přáli číst, najdete v mém stanu národohospodářské knihy a havířský kalendář na r. 1907.

Reflektor se obrátil a odcházel od nich, hvízdaje hlasitě.

– Ten vtipkář mě trochu rozčiluje, podotkl líně Knut. Nechceš jít spat?

Klapka zavrtěl hlavóu a tak se rozešli tito tři muži na tři ze čtyř světových stran, protože řeka tekla přesně od jihu k severu, na tomto místě, a protože si pro okamžik neměli co říci.

*

Pod strání, pokrytou hustým podrostem na břehu, porostlém vrbinami, popleněné místo značilo tábor Zelené lišky, kde po půldruhého dne v týdnu žili členové tohoto nejstaršího a poněkud aristokratického trampského klubu, jehož výstřednosti překračovaly dosti často s roztomilou drzostí hranice lidské svobody, stanovené důmyslně a k obecnému prospěchu trestním zákoníkem.

A tábor Ústředí klubu, na sráze nad řekou, byl jakoby středem Arizony.

Les vysokých sosen vybíhal tam v úzký hrot, jakýsi ostroh ve vodách krajiny.

Nejvyšší sosna vztahovala větve vyschlé časem nad jedním z pěti indiánských stanů, které mlčky oživovaly tuto tichou a poněkud smutnou krajinu.

Strmá, úzká, kamenitá stezka vedla odtud k řece a uprostřed mezi stany zaražena v zemi stála standarta s obrazem zelené lišky: statečného zvířete, lstivého z rozmaru, zeleného jako naděje a jako lesy, milované útočiště cikánů a milenců, které s mořem patří k dvěma nejkrásnějším věcem na světě.

Ledaže snad jsou ještě o něco krásnější než moře.

*

Reflektor kouřil a díval se dolů k řece, jež tiše šumějíc ubíhala pod lehkou teplou párou, kterou nepronikal lesk nízko visících bílých hvězd, rozplývajících se na vlhkém nebi, skoro jarním.

Z malého žhoucího ohniště kouř stoupal přímo k obloze,

Knut, leže na zádech, vzpomínal chvíli na svou vzdálenou milenku Marii, na kterou už dávno nevzpomněl a na kterou zapomněl brzy nato na velmi dlouhý čas.

Klapka se objevil na chvíli u ohně, čerstvě oholen, a brzo nenápadně zmizel.

*

– Marie by, myslil Knut, cítila jisté rozpaky uprostřed mlčenlivých lesů, ve společnosti ironického trampa, který kouří svou dýmku beze slova.

*

Ve vzduchu viselo napodobené jaro, jarní vlhkost, nervózní a trochu bolestná lehkost. Táhlé zavolání, které zní lesem a neumlká, touha bez naplnění, subtilní a neurčitá.

Jarní okouzlení, které nejlépe bylo představeno zelenou rusalkou, jež tančí pod průhledným a šalebným měsícem, usmívajíc se, s očima plných slz.

Když vyšel Knut z lesa na paseku, orosené březové větve dotkly se jeho čela a zvlhčily mu vlasy na skráních.

Z černé, skoro ploché oblohy spadla hvězda právě doprostřed paseky.

Vysoké pruty třezalky se rozkývaly a zajíc, který se pásl na trsech lesní trávy, zmizel bezzvučně v houští.

Zase les, nízké buky, kameny vrostlé do země, kořeny tvrdé jako z kamene, vysoký pružný mech a vůně tlejícího listí.

Cesta, která se objeví náhle, jako přepadeni.

Pak husté řady mladých jedlí s jehličnatou půdou a vůní hub.

Vila, bílý dům v kruhu lesních stínů.

Knut se zastavil a chvíli mu bylo, jako by byl došel cíle cesty, která nebyla než noční toulkou.

Byla to prostá, skoro přísná stavba, a přece tak bílá a tak obklopená lesy, že si Knut pro okamžik nedovedl představit nic fantastičtějšího.

Dveře byly zavřeny, i všechna okna, a dům mlčel právě tak jako les, který jej obklopoval.

Knut obešel tiše vilu, srdce mu tančilo bláznivou radostí.

Když skoro dokončil cestu po obvodu kruhu, zastavil se.

Jediné osvětlené okno v prvním poschodí, kterého se dotýkaly větve širokého buku, bylo otevřeno, a Knut slyšel zvuk lehkých kroků v nepravidelných přestávkách.

Kroky utichly, hluboký ženský hlas zazpíval několik taktů písně

Proč se už na mě neusmíváš?

Knut strnul údivem a jal se šplhat po tlustém kmeni buku.

V pokoji, osvětleném silnou žárovkou na skoro neviditelné šňůře, stálo velké děvče v černém dresu.

Vlnící se vlasy medové barvy zářily jí kolem malého obličeje jako měsíční světlo, usmívala se v myšlenkách hnědě tečkovanýma očima, a na stole vedle ní ležel tenký fleret.

Na čtvrtém prstě levé ruky leskl se zlatý kroužek.

Toto náhlé a neočekávané zjevení jakési cizí a milostné krásy přijal Knut jako nutný doplněk

fantastického domu v lesích, jako samozřejmý smysl jarní noci v měsíci srpnu,

a vzdychl štěstím.

Dáma stála na témže místě, ale neusmívala se už. Měla tenké obočí staženo grimasou malého zármutku, který jí dodával docela dětského výrazu.

Pak vztyčila hlavu, urovnala si rukama vlasy před zrcadlem a přistoupila k oknu.

Vyklonila se do načni tmy a vůně. Lesk vlasů zhasl a její tvář, vzácně bledá, se skoro dotýkala Knutova obličeje.

– Dobrý večer, pane trampe, řekla, a znovu se usmála. Její zuby se zaleskly.

Pomalu zavírala okno, došla doprostřed pokoje a zhasila

světlo.

Vila docela utichla.

Knut ještě dlouho seděl v koruně buku jako lovec, který čeká na srnce.

Hvězdy bledly.

Vracel se docela zapleten v složité krásné a neustále se měnící myšlenky. Bloudil, stoupal s obtížemi po zanedbaných stráních a v půli paseky klesl jako sražen bleskem.

Chvíli se bez úspěchu pokoušel otevřít pytlácké drátěné oko, které mu svíralo kotník.

Usmívaje se celým obličejem lehl si do trávy, která voněla ranním chladem a jahodami.

Usnul. A když se probudil, napsal při světle hranaté baterky na kusu papíru, který opíral o koleno, tyto verše:

Fleret je slovo, jež připomíná květ
Ó, ve svých rukou držet vaši malou hlavu
Zkřížení zbraní klapot kastanět
A rudou krví barvit vlhkou trávit.
Pod břízu zelenou odhodit flerety
Na srdci probodeném váš bílý šátek mít
Ve vašem klíně tiše ležeti
Na ústech modré pomněnky
A snít.

IV. kapitola

ŽENA ARCHITEKTA SOLNESSA

Kolo auta, které zahnulo v poslední vlně lesní serpentiny, postříkalo drobným pískem nízký keř plané růže, z kterého vyletěl přímo k obloze ťuhýk, otíraje si zakrvácený zobáček o rozčepýřená prsa.

Snědý pán v šedivém tvrdém klobouku si urovnal jednou rukou americké brýle a druhou stiskl knoflík klaksonu.

Plavovlasá dáma nastavila tvář šikmým paprskům slunce a přivřela oči. Červený hedvábný šátek zavlál po větru, který letěl přes zlaté pšeničné pole, pak jí sklouzl s ramen, zatřepal se jako pták Ohnivák, který hledá cestu, a usedl měkce na červené a zelené koruně jeřábu.

Dáma se za ním ohlédla, naklonivši maličko hlavu, a utkvěla zrakem na bílé chalupě, která posazena mezi zelenými chocholy bříz zvolna se otáčela kolem své osy.

Pak silnice ztichla a ťuhýk, sedě na větvi jeřábu, pročesával zobáčkem tenké třásně, které se chvěly ve větru.

*

– Nechápeš absurdnost stádné veselosti, povídal Reflektor, nechápeš zívající idiotství rytířských hostin. Ale bude po tvém, budu pít pod jabloní, chceš-li, a budeš mi vyprávět o svém dětství, kdy jsi jedl slané rohlíky na Kocandě ve společnosti svých rodičů, v decentním hluku maloměstské neděle.

Obnov vůni kuželníkových koulí ve svých vzpomínkách, vij věnec z pampelišek a věnči jím svou pitomou hlavu, vzpomínaje na dětskou lásku k své provdané sestřenici.

Strpím to, ale probůh, nechtěj, abych tím byl nadšen.

– Jsi zrůda, odvětil Knut, nacpávaje usilovně dýmku, přeháníš cenu mužnosti, nechápeš poetickou stránku všední idyly. Nech mě, abych spojil radost z příští venkovské muziky s potěšením z tohoto neobyčejného nálezu.

A dýmaje z lulky pozorně stahoval z větví jeřábu červený šátek.

*

Reflektor a Knut s hlavou ovinutou červeným hedvábným šátkem sedli si v tanečním sále Ovoněncovy

hospody k oknu otevřenému do zahrady. Chladná vůně trávy stoupala od země, zatímco na horní půli hrušně tála sladká pryskyřice.

– Jaký nesmysl! řekla Manka přátelsky Krutovi. A kde jste, prosím, sebral ten bláznovský šál? Usmívala se moudře, držíc Klapku za ruku.

– Bojoval jsem o něj s ťuhýkem, Manko, a zazpívám vám pirátskou romanci o konci kapitána Kida, dáte-li mi pokoj, protože se v mém srdci rodí smutek, dívám-li se na hloupý obličej přítele Klapky, který na mě žárlí.

Klapka se skoro začervenal, objal Manku kolem krku a jal se s ní otáčet ve valčíkovém tempu.

Jen mimochodem usmála se Manka na černé strážmistrovy kníry, které se za ní točily jako dvojitá magnetická střelka za kusem železa. Což Klapka nicméně nesl trpce.

*

Jednotvárný hluk hudby unavoval v této ještě přespříliš denní době a vesnické tanečnice se jevily půvabnými jen málokomu.

Knut se obrátil zády k té schválné veselosti a snil, opřen lokty o špinavou zeď okenního výklenku. Letící vosa usedla na jeho turban, považujíc jej za exotickou květinu, a Knuta se zmocňovalo ponenáhlé okouzlení, lehká a sladká únava.

– Promiňte, pane, skandoval klidný hlas ze zahrady nedaleko Knutovy hlavy, nepokládal byste za indiskrétní, kdybych se vás zeptal, odkud máte tu podivnou ozdobu hlavy? Přilákala mě její červeň, která se mi zdála povědomou.

Knut zdvihl hlavu a podíval se zdola nahoru do snědé tváře vysokého pána s americkými brýlemi, který snímal s hlavy zdvořile šedý tvrdý klobouk.

Pak opsal očima polokruh a zastavil se, když se mu na sítnici zakreslil obrázek: deštěm zčernalý dřevěný stůl na čtyřech březových kůlech, u každého chvost trávy jako obrácená ozdoba nad kopytem clydesdalské kobyly, pod stolem trs žlutých pampelišek jako přítulný pes.

Nad stolem lesní a starosta křížili ruce se srdcovým králem a zelenou sedmou. A vedle nich plavovlasá dáma s malým kulatým obličejem hryzla krásnými zuby tenký dužnatý stvol traviny a bloudila očima po zelené klenbě jabloňových větví. Stín vlnících se vlasů kreslil drobné krajkoví na tom bílém a něžném místě, kde tvář přechází v hrdlo.

Knut rozpačitě vyskočil z okna a chvatně odvinuv šátek narovnával jeho záhyby.

Představili se navzájem, uklánějíce se současně, a architekt Solness odešel s Knutem ke stolu.

Dáma se na něj mile a bezvýznamně usmála, podávajíc mu ruku.

A vrátila se k svému stvolu.

Knut znova vkročil do místnosti, tentokráte dveřmi, docela zdrcený štěstím a zoufalstvím.

– Víš, Reflektore, co je to zamilovat se v pustině? Zamilovat se do dámy, která o půlnoci provádí fleretem kvarty v strašidelně tichém domě, která hryže stvol traviny při plechové hudbě venkovského posvícení? Víš, e les vyzařuje lásku a že sportovní ženy nemají srdce? Slyšíš šelest hvězd, které padají do trávy? A já nejsem s to formulovat jediné přání, nebyl jsem sto najít jediné slovo, kterého bylo zapotřebí.

Reflektor mlčí a venku troubí odjíždějící auto.

*

Klapka držel Mančiny prsty, v koutě pod sádrovým Jungmannem, a dělal z nich houstičku. Vypadal rozpačitě a Manka jihla. Šeptal jí do ucha.

– Nelžete?

Dotkla se prstem špičky jeho nosu a Klapkova ústa se nemožně rozesmála v blaženém úsměvu.

*

Uhlíky cigaret v zahradě, které vyletovaly jako vystřelená raketa a mizely ve tmě, znamenaly počátek série polibků. Alkohol a hudba rozněcovaly milostné city, které měly vlastnosti bengálového ohně, náhlé vzplanutí a velmi krátké trvání.

Zpuchřelý plot praskal pod tíží milostných objetí, vysoké žito za hospodou šelestilo doprovod k přerývaným vzdechům.

Plný měsíc zašel za černý mrak a tma voněla elektrickým napětím.

*

Patnáctiletá Lucie, žábě s drzou hubičkou, dcera ponocného, byla ozdobena modrou pentlí otočenou kolem pasu jednou třídou rodinné školy ve městě. Modrá pentle jí slušela k světlé a pihovaté pleti, rodinná škola ji posunula do vyšší společenské třídy.

Klamný reflex elegance a bohatství ji činil zvláště žádoucí.

Točila se na tenkých nožkách s průhlednou pýchou a koketně kladla hlavu na trampské košile, usmívajíc se hlavně nosíkem, tedy posměšně.

A pro tuto dívku, z podnětu docela všedního, bojovalo se mezi trampy a petrovskými pardály s větším zápalem, než si zasloužila.

*

Děvčata zbytečně naříkala, průvan strachu je vsakoval do černé síně, kde repetily jako návštěva.

Trampové zaútočili na Petrovské nejprve v sražené koloně. Až za chvíli se rozstříkla vlna útoku na sérii soubojů. Bojovalo se urputně a poměrně tiše.

*

Oráč se zelenou vázankou přitiskl Klapku na paženi dveří u kuchyně a škrtil jej s takovou zálibou a upřímností, že Klapkův obličej za méně než deset vteřin přijal barevné odstíny fialového lamé.

Manka, která sledovala zápas u pootevřených dveří, nemeškala, poučena americkými groteskami, uchopit paličku na maso a udeřila jí oráče tak mocně a mistrně do temene, že se skácel bez protestu.

Klapka se odměnil dívce vděčným pohledem.

Reflektor seděl na židli obkročmo jako Napoleon na bílém koni, kterého malíři pravidelně staví na pahorek, a vesele řídil bitvu, popíjeje z osminky slivovici.

Těla přemožených Petrovských vyletovala oknem do zahrady, vesničané se čile zvedali ze země a ustupovali ke kuželníku, kde si tiše stýskali.

Když boj utichl, Reflektor vstal a zazpíval první vysoký tón písně Zelené Lišky.

Postupoval přesně podle rituálu, obvyklého při trampských meziklubovních i domácích (exhibičních) zápasech. Vověnec předložil mu lístek, rozdělený čarou na dva díly, z nichž první měl nadpis: škody hmotné, druhý: škody morální. Reflektor prozkoumal součet a podepsal s poznámkou Splatno do dvou dnů u pokladny K. Z. L.

Hostinský poděkoval, zasalutovav mlčky, a věnčil zimostrázem tucet lahví, které přinesl zároveň s lístkem a rozestavil po stole.

Po zahradě směrem ke kuželníku se pohybovaly dvě osvětlené ruce. Jedna držela browningovou pistoli, druhá mávala ubrouskem.

Patřily Hezounovi. Šerif, který byl od něho vzdálen několik kroků, držel v natažené ruce, skryt tmou, baterku, z které vrhal na kamarádovy ruce pruh bílého světla.

Zastavili se na deset kroků od kuželníku.

Šerif stoupl si stranou od Hezouna a vrhl na něj silný proud záře, který, na širším konci už matný, osvětlil skupinu Petrovských. Stáli zachmuřeně, ozbrojeni koulemi a kuželkami, které tu zůstaly od odpoledne.

Šerif zpěvavým hlasem nabídl Petrovským mír, otáčeje přitom hravě baterkou, takže melancholický obličej Hezounův střídavě mizel a zase se objevoval, vybaven všemi podrobnostmi filmového obrazu v ostrém a indiskrétním světle. Ubrousek míru visel schlíple a browning se kýval nahoru a dolů v unavené ruce jako kyvadlo hodin, které docházejí.

U vchodu Reflektor tiskl všem ruce, usmívaje se uctivě a žoviálně, jako by byl ředitelem továrny a vítal exkurzi z vysoké školy.

Pranice příjemně vyčistila vzduch a Petrovští kupili se kolem lahví jako slečny u divadelní pokladny, když zpívá interesantní cizinec.

Zatím Lucie, která byla tak trochu trojskou Helenou této malé války, stála opřena o starou jabloň na kraji silnice, zavírala oči a špulila hubičku.

Šerif, lstivý loupežník, ji odvedl ze zahrady právě ve chvíli, kdy Petrovští vstupovali, okouzlenou nedávnými událostmi.

Ve vzduchu vonělo seno, blízký les dýchal zhluboka a Lucie si tu chvíli nepřála nic vroucněji, než aby ji někdo naučil abecedě lásky, třeba pro okamžik jen prvním písmenům.

*

– Tančil jsem, Reflektore, pil jsem a rval jsem se. Poddal jsem se proudu života, který mnou po tři hodiny silně zmítal.

Mám košili přilepenu k tělu krví, která mi tekla z hlavy, podle všech pravidel. Opojil jsem se alkoholem a bojem, měl jsem srdce přeplněné velkým uspokojením.

Vyprchalo, jsem střízliv, Reflektore, jsem smuten, mám srdce duté jako špinavý prázdný ořech.

Znervózňuje mě příliš hlučná a falešná hudba, budí ve mně nechuť prach, jenž víří kolem ohmatané a

zašlé lampy, které nový cylindr nedovede dodati skvělosti.

Nudím se, Reflektore, a jsem smuten.

– Smutek, to je naděje, Knute. Buď si jist, Knute, že ještě můžeš dosti mnoho čekat, pokud dovedeš být smuten.

Knut se vážně podíval na malého trampa. – Myslím, že jsem tě nikdy neviděl smutného, Reflektore.

Malý tramp mrzutě zablýskal hlavou. Jsi opilý, kamaráde. Jdi se projít, děvenko, jsi zelené hříbě, nohatá luční kobylka. Kreténe. Řekl jsem ti ráno, že jsi lyrik, hysterická primadona.

*

Noc kulminovala. Horké hvězdy visely na kraji oblohy jako přezrálé plody. Mraky zmizely, ale nebe bylo temné, neviditelné elektrické výboje spojovaly je s prohřátou zemí.

Pšeničná pole se vlnila v lehkém a teplém větru.

Hudba z hospody, dálkou zjemnělá, zpívala jako vzpomínka na trochu vulgární a krásnou historii. Byla primitivně milostná, její vesnická lascívnost nabývala estetického charakteru, jako nepřístojnosti satyrů (kteří,jak známo, byli v antickém Řecku polobohy) v té chvíli, kdy noční krajina se podobala obrovskému a nestoudnému svatebnímu loži.

Jablko, které spadlo, hluše udeřilo o travnatou půdu meze, po které se neslyšně mihla samotářská loupeživá kočka.

Les zašuměl a horce dýchl Knutovi do tváře. Knut šel pomalu po lesní silnici. Klopýtl o patník, zapotácel se. Usedl do přikopu, který voněl mateřídouškou, tiskl hlavu do dlaní, zatínal zuby, klel a vzdychal.

Kdyby byl potkal loupežníka, nebyl by se bil, ani by nebyl prchal. Ba ani by nebyl zvedl ruce. Byl by snášel lání a rány bez odpovědi, ztracen ve svém temném a beztvarém hoři, v začarovaném kole, z kterého nebylo východu.

Kdyby byl potkal princeznu, jež zbloudila v temném lese, byl by mávl kloboukem, byl by před ní poklekl podle zvyku potulných rytířů a byl by řekl: Neznám, princezno, vašeho jména.Jste možná lesní ženka, která svádí poutníky z cesty, aby je zavedla na palouk uprostřed bažin a zabila tancem. Jste možná bílá poběhlice z cikánského tábora, umíte čarovat, máte vášnivé a bezcitné srdce. Ale jste tak bílá, princezno, vaše oči září, nevím, jsou-li to hvězdy světových stran nebo nerozumné bludičky, ale veďte mě, princezno, není možná, aby nějaké bloudění bylo tragičtější mého. Veďte mě, až do chvíle, kdy kohout zakokrhá, kdy věci nabudou své snad klamné, ale zvyklé podoby, kdy se v denním světle setkám se svou rovnováhou, nebo cynismem? Bude na vás, abyste pro to našla jméno.

*

Pod železným křížem, od kterého odbočovala z lesní silnice široká nová cesta k vile, ležela černá těžká hmota automobilu. Kolo, které náhle odlétlo, odkulilo se doprostřed silnice, vůz zaryl se chladičem do mechu.

Na předním sedadle seděla plavovlasá dáma, s rukou ještě položenou na volantu, a snivě pozorovala

měsíc rozšlehaný větvemi, jako by se dívala do zrcadla v zamyšlení.

Knut se zastavil skoro až před strojem.

– Dobrý den, pane Knute. Raději než: Dobrou noc. To se říká odcházejícím hostům. Snad nejlépe: Vítám vás.

Jsem zde doma, jak vidíte. Přepudrovala bych si obličej, kdyby nebylo tak temno. Chodila bych lesem, kdybych se nebála. Ale bojím se, abych se nesetkala se sýčkem. Myslím, že oči sýčků svítí jako z fosforu, neusnula bych pak hrůzou.

Knut přivíral očí štěstím. Pak se rozesmál a jeho smích se podobal šťastnému pláči.

Zvedl kolo ze silnice a zbožně je nesl k autu. Postavil je vedle vozu, jako by byl přinesl kytici.

Dotkl se rukou auta a rychleji odtáhl,jako by bylo horké. Mlčel.

V lese zadupal srnec, kterého hlasy vyrušily z klidu noční toulky. Knut zvedl hlavu.

– Napsal jsem pro vás báseň, povídal, tu noc, co jsem šel od vily. Pak jsem se chytil do zaječího oka.

Dáma se smála. Naklonila se k němu a podívala se mu do očí.

– Litovala jsem toho potom, že jsem vám vzala váš červený šátek. Snad vám jej vrátím.

Dáma se zase zasmála, tišeji. Vystoupila z auta a políbila Knuta na rty. Voněla lesem, les voněl láskou, tedy voněla láskou.

– Blázínku, řekla, blázínku.

Seděla na kmeni poraženého stromu, nízké podpatky zachycené o drsnou kůru, porostlou suchým lišejníkem.

Knut u ní klečel a líbal jí ruce.

Vysoká borovice nad nimi zastiňovala nebe.

Ve tmě svítil její obličej, ruce a pak vlasy, slabě, jako bledá zář.

– Jsem šťastna, Knute. Jsem šťastna na chvíli, vím, že je to jen na chvíli. Vždyť jiné štěstí ani není.

Jsem rozumná, ani netušit; jak jsem rozumná. Ale co mám dělat, chci-li být také trochu šťastna?

*

Les byl plný mladého šera a ztlumeného švitoření.

Vila stála tiše na malém prostranství, se zavřenými, spícími okny.

Paní Vlasta otevřela tiše dveře a kráčela po schodech po špičkách. Vstoupila do ložnice, položila dlaň na pokrývku neodestlaného lože. Pak zavrtěla hlavou, přistoupila k oknu a otevřela je.

Vzduch byl ostrý a syrově chladný, hlásil se mlhavý den, oznamující ještě vzdálený podzim.

Dívala se na vlhké pně stromů, zvedla hlavu, listí buků trčelo na mřížoví větviček všedně a bez nadšení.

Svět jevil se jí šedý, nudný a nevlídný.

Dvě velké slzy vytryskly jí z očí a pomalu stékaly po něžných tvářích, zbledlých únavou.

V. kapitola

DÍVKA A MOTÝL

Otakárek fenyklový se třepetal Mance u zrzavé hlavy, která zářila v slunci jako střapatá pochodeň.

Stála na mezi prvního z úzkých polí, z nichž každé další bylo položeno níže, jako stupně cirkusu, podobajíc se lyrické revuální herečce se svým štíhlým a půvabným torzem, otočeným modrým koupacím pláštěm.

Jak jí vlasy schly, točily sejí kolem uší v pružné prstence, které se chvěly ve větru a zářily tak, že nejkrásnější otakárek fenyklový z Arizony, očarován jejich podivností a krásou, točil se v opilém a rozmarném tanci dívce kolem hlavy, klesal střemhlav, vztyčoval se, kmitl se vpravo, náhle zlomil křivku letu a pohladil hebkým křídlem blízkou kadeř.

Manka šla od řeky, voněla vypařující se chladnou vodou a dívčí vůní, která je kořenná a sladká jako vzdálená vůně

jahod.

Pod jejíma nohama v koupacích sandálech kouřil se pel mochny zlaté a z širokého rukávu vyklouzla tenká bílá ruka,

držící v drobné pěsti černý a červený trikot.

Manka se zastavila a druhou rukou si stínila oči, dívajíc se k okresní silnici.

Slunce a malé niklové hodinky na Mančině zápěstí naznačily čtyři hodiny. Jak čas kázal, odbočoval ze silnice na polní cestu pan strážmistr se vším, co mu patřilo službou i přirozeným nadáním, v zelených šatech červeně vyložených, s pistolí a dlouhými černými vousy, jaké nosí na podiv lidem brouk tesařík, samotář a zlomyslník.

Točil si vousy rukou pravou a levou, až se podobaly čáře vlnovce, jež se houpala na dvou stranách jeho

podlouhlé hlavy, zakončené placatou zelenou čepičkou.

Rozpačitě vlekl nohy mladým jetelem, pošlapávaje vlastnické právo z moci úřední i z milostné svévole, která lehkomyslně překonává překážky, a salutoval širokou dlaní.

Manka mu podala ručku vydrhnutou říčním pískem a vesele šilhajíc, vedla si jej po mezi.

– Slečno, půldruhého roku jsem zde a nebyl jsem v jiné hospodě než v hospodě vašeho pana otce, pana Vověnce.

Slečno, věčně bych se na vás díval, jak utíráte sklenice růžovou utěrkou.

Pan strážmistr sňal čepici a myslil na neodeslaný dopisní papír, na kterém s četnickou něžností vylíčil Mance své city. Marně se snažil vzpomenout si na některé slovo dopisu, aby ho použil v tuto chvíli, kdy růžové obláčky pluly na vysokém nebi, a Manka zvolňovala krok, čekají; až vyletí raketa dávající signál k útoku.

Slovo se nedostavilo a čsl. četnictvo ustupovalo, vyhýbajíc se rozhodné bitvě.

– Námořníci, začal pan strážmistr neškodnou konverzaci, odkašlav si, námořníci prý málokdy dovedou plavat, a obecenstvo jim to má právem za zlé. My četníci, nepotřebujeme umět plavat, neboť se pohybujeme ponejvíce po suchu.

– Znám jednoho námořníka, odvětila nenuceně Manka, pohybujíc rytmicky boky a rameny pod koupacím pláštěm, který se vlnil jako opona před začátkem představení, znám jednoho námořníka, který dovede plavat, ačkoli se pohybuje ponejvíce po suchu.

Je to pan Reflektor, který byl osm let námořníkem na Tichém oceáně a teď je trampem. Předešlý týden jsem s ním plavala až k peřejím, plaval s námi také pan Klapka.

– Neznám takzvaného pana Reflektora ani pana Klapku, podotkl trpce a uraženě pan strážmistr, napřímiv se, to jest, neznám ty pány úředně. Až se s nimi seznámím, dodal tajemně a usmál se ďábelsky.

– Až se s nimi seznámíte, bude to s vámi horší, děla zlostně a prorocky Manka.

Sbohem, pane veliteli místní ozbrojené moci, pronášela obřadně, podávajíc panu strážmistrovi špičky dvou prstů.

A plynula vznešeně, čeříc nahými lýtky vysokou trávu, k dřevěným vratům dvora.

Pan strážmistr provedl půlobrat levotoč a prudce uháněl k žitnému poli, kde volala křepelka 5 peněz, a jal se hledat skryté zvíře s horlivostí ohaře a se zoufalstvím zklamaného milovníka, který ohlušuje náhodně vybraným zaměstnáním hlodavou bolest srdce.

Doplížil se až na malé místo posázené hrachem, drtil těžké lusky i s plody v zubech a urputně se díval do slunce, které se zvolna bralo k západu, ztrácejíc na síle a nabývajíc na půvabu.

Obloha krásněla, měníc šedou barvu v stříbrnou a zhušťujíc růžové oblaky v bledě červenou zeď.

*

Dvířka vyříznutá ve vratech se pootevřela a otvorem se protáhl Klapka v okamžiku, kdy k nim docházela Manka.

– Díval jste se skulinou? vyslýchala ho Manka, vraštíc přísně tenké obočí.

– Díval, přisvědčoval Klapka zachmuřeně.

Manka hleděla na Klapku a jihla.

Položila mu na ramena ruce jako kočička tlapky a dívala se mu něžně do očí. Jak se dívala, Klapka pomalu růžověl a začal zhluboka vzdychat.

– Klapko, vždyť já vás mám vlastně ráda, dejte mi hubičku.

Což Klapka učinil.

– Mám vás ráda, dítě Klapko, ale co mám dělat?

My ženy, odstoupila Manka od Klapky, máme jen jedno mládí. A toto mládl je určeno k tomu, abychom se vdaly. Ovšem, abychom se zamilovaly a pak se vdaly.

Manka založila ruce v bok a otáčela tělem v hlubokém přemýšlení, nad pomyšlení rozkošná v modrém koupacím plášti, sladká a přesvědčená.

Klapka se na ni díval zděšeně, pak se zamračil.

– Tomu říkáte láska? A co milostný požár, nadšené poblouznění? Měsíc a stíny stromů na zdi zámku, kde bydlí Julie? Vzdechy lásky na balkóně, které letí přes blesky mečů pod balkónem naproti vycházející Venuši?

Slavičí zpěv a provazový žebřík, jenž se vznáší s milenci mezi nebem a zemí, a oni dotýkají se rukama souhvězdí, které zvoní jako rolničky?

– Vždyť si pana strážmistra ještě neberu, řekla sklesle Manka a vypadala jako děvče, které se chystá rozplakat.

Klapku opustilo vypůjčené nadšení.

Rozčepýřená slepice chvátající snést vajíčko do venkovského skrytu podklouzla pod vraty. Sladká vůně jetele vlnila se vzduchem a otakárek fenyklový, bloudící polem, naposled usedl do Mančiných vlasů.

Dívenka a mládenec stáli s svěšenýma rukama a dívali se na sebe tragicky, jako by je byl právě osud rozloučil.

– Sbohem, Klapko, zazpívala Manka tenounkým hláskem.
– Sbohem, Manko, vzdychl Klapka.

VI. kapitola

VEČERNÍ HOVORY

Opatrně udržovaný oheň šlehal silnými plameny, soustředěn na malé plošce. A u něho, kolena objímajíc bílýma rukama, seděla paní Vlasta v krátkých etamínových šatech. Plamen ožehl její světlou tvář, a ona se neuhnula. Smolný kouř jí parfumoval šaty a pleť a ona voněla ke své ruce s udiveným pohledem, jako by se poznávala novou a jinou, než se znala.
V pestrém nepořádku tábora ve svých krásných šatech vypadala jako divošská válečná kořist, jako unesená žena anglického cestovatele nebo alespoň jako dáma na návštěvě.
Ale mlčela, ani Reflektor ani Knut nepovažovali za nutné mluvit. Oheň, s červenými plameny zbarvenými na oranžovo dnem ještě světlým, byl ohněm domácího krbu, ačkoli tuláckého.

Paní Vlasta vstala a dívala se k obloze, klidné, čisté, bez denní skvělosti, zato zkrášlené něžnou průzračností večera, který nastupuje po horkém dni.
Les tiše šuměl větrem, jenž se zvedá s večerem, ve větvích staré borovice polohlasem hovořila dvojice toulavých káňat.
– Večer, to je klid, řekla paní Vlasta. Ve škole jsem psala úlohy o stáří jako večeru života, ač jsem se o

životě nepoučila než z několika knih francouzských dekadentů a naturalistů a o stáří jsem se dověděla něco málo z lišácké Ciceronovy studie o této fázi lidské existence.

Nechci generalizovat svůj dojem z jedné denní doby, ale myslím, že žiji podvečer svého života za takovýchto jasných a dobrých večerů, kdy si nic nepřeji.

Kdy si nic nepřeji, leda snad to, aby po nich nenásledovala noc. Oh, ty kruté elektrické noci s bouřkou za hřbetem kopce, s blýskavicemi ubíhajícími po černém nebi, za kterým se skrývají bázlivé hvězdy.

– Jste skromná, pravil Reflektor, jste příliš skromná. Mám za to, že vaše skromnost není než věcí rozmaru, v nejhorším případě atmosférického tlaku.

K vašim čtyřiadvaceti létům, ozdobeným tak dokonalými zuby a vlasy tak nevšední plavosti, by se hodilo vpodvečer spíše toulavé snění.

Není-li možno v světě tří rozměrů hmotně realizovat neurčitou, ač naléhavou vidinu štěstí, nic nám nebrání, abychom ji neztělesnili ve svých snech v nejskvělejší podobě a abychom, ostatně, k ní nenacházeli sérii jejích poměrně nedokonalých zpodobení. Ať třeba za takového večera, jaký je dnes, za kvetoucím šípkovým keřem v polích, nebo v tramvaji na předměstí v neděli navečer, když se lidé vracejí z výletu, obtíženi náručemi olámaných větví a obohaceni mírnou náklonností k poetickému chápání světa, vlivem alkoholu.

– K čertu s tvým snem, křičel vesele Knut, a k čertu s tebou, starý eskamotére. Nesním v klidu večera, Jen odpočívám a jsem přesvědčen, že za nového rána budu mít dosti humoru a svěžesti, abych se chopil

tuláckého štěstí o třech rozměrech, které má barvu, váhu a vůni, jako všechny ostatní věci.

– Nepřeháněj, Knute, a ponech laskavě štěstí, a to nikoli tulácké, lidem, kteří mají méně fantazie než ty a požadavky rozumně omezené. Jsem nesmírně spokojen, vida tvou drzou veselost a nadšení, které ostatně oslábne co nevidět. Nejsi mi tajemstvím. Ale stejně skončíš nové ráno, které chválíš tak nahlas, v nejlepším případě s rozbitou hlavou, ať ve smyslu přeneseném nebo vlastním, což je méně obvyklé a důstojnější. Nepochybuj ovšem, že s tebou sympatizuji velmi živě.

– Bojím se štěstí, vzdychla paní Vlasta, má tak krátké trvání.

– Trvalé štěstí je zakázáno v normálním životě, řekl Reflektor, ať je jakéhokoli druhu, ať je to sebeobětování, láska, hrdinství, lakomství nebo pýcha, sedm hlavních hříchů nebo sedm hlavních ctností. Trvání nejvyššího bodu napětí je zakázáno zákony přírodními i všemi jinými.

Život nesnese trvale vysokého napětí, praskl by jako přetopený kotel, zvadl by a opadal jako květina, která omylem rozkvetla v deseti vteřinách.

Prudký žár by roztavil traverzy společenské soustavy, svět by se naplnil básníky, šílenci, vrahy a hetérami, útlé dívenky, které nosí na čele malou přílbičku zastřižených vlasů, by lomily tenkýma rukama a padaly na promenádě, sraženy láskou jako elektrickým výbojem při neopatrném doteku. Kdyby všichni lidé chtěli uskutečnit své sny, které jsou v běžném životě jejich soukromou a celkem nevinnou zábavou, rtuť teploměru života by rázem stoupla na 100°, obloha při západu slunce by hořela jako metropol stravovaná požárem, město pod neprodyšným poklopem noci by sténalo láskou.

V parku by hudby hrály celou noc a světlo lampiónů by bledlo až za svítání, předměstí by byla naplněna velkými kolotoči, které by se nepřestaly točit, střídajíce halové světlo se zeleným a červeným, vozidla toboganu by bez přestání klouzala největší rychlostí.

A jednoho dne by se rozběhli cirkusoví ryzáci a bělouši do čtyř stran světových, unášejíce krasojezdkyně v krátkých gázových sukénkách ozdobených lesklými cetkami, protože by jím kruh manéže byl příliš malý.

Okusovali by chudou trávu na mezích periférie, dívajíce se zkosa na své krásné velitelky spící po sladké námaze lásky hlubokým spánkem podobným smrti, vyhublé a popelavé.

Muži by se vraždili pro malou neshodu v šachové partii jako za veselých časů Karla Velikého.

Nervózní nadšenci by hlásali válečná tažení vesnice proti vesnici nebo země proti zemi, bez soustavy a konvenčního smyslu, jen z puzení překypujícího života.

Válečný buben by vyprazdňoval domy jako magnet krabičku hřebíků. Nespořádané a veselé zástupy by táhly ulicemi, střídajíce lokální hymny s necudnými popěvky, jako za dnů velkých revolucí.

Bezuzdné nadšení by žhavilo hlavy jako přemíra kyslíku ve vzduchu, která pobláznila flámské šosáky v románě o dr. Oxovi.

Láska a Smrt, nejvyšší božstva a póly života, by smetly smysl pro průměr, rozbily by poučky stanovící, ne zcela přesně, ale dosti prakticky, rozdíl mezi rozumem a bláznovstvím, mezi dobrem a zlem, ba i mezi rozkoší a bolestí.

Protože by se otupovaly reakce na citové a fyziologické senzace, stupňovaly by se tyto až po mez, která znamená zhroucení organismů, individuálních i společenských.

Existovaly by jen extrémy. Na nároží ulice kázal by náboženský myslitel v svrchníku oblečeném na nahé tělo přímé sebezničení, postem, obskurní sebevraždou nebo poezii.

Zástupy flagelantů by byly četnější než dnes výlety soukromých spolků v neděli odpoledne.

Povodeň poezie by zaplavila svět, nebylo by rozdílu mezi životem a uměním, poezie by nebyla jen občasným narkotikem nebo stimulantem užívaným opatrně a v malých dávkách, aby nerozrušila řád světa stanovený s pitomou rozumností.

Herec na jevišti by byl náhle zaplaven láskou nebo pomstychtivostí, hrál by svou roli na svůj účet s přesností zarputilého poctivce, vraždil by s rozvahou a v bolesti by si drásal nehty nalíčenou tvář, a herečka by vyklouzla ze svého kombiné jako motýl z kukly a svítila by bílým tělem do šerého hlediště, jež by dunělo jako přicházející bouře.

Život by hořel jako ohňostroj, nádherně a chvilku.

Bylo by krátké a úchvatné království fantazie na světě.

Život stráven vlastním žárem by se rozplynul,jak sněhová koule, kterou hodíš na plotnu.

Bylo by to velmi zábavné a těšilo by mě, zúčastnit se toho.

– Chci se zúčastnit, řekl Knut, bledý jako plátno.

Reflektor zdvořile pokynul hlavou s nijakým úsměvem.

Paní Vlasta a Knut vystupovali po stezce k lesu, držíce se za ruce. Šli pomalu, se skloněnými hlavami, nemluvili.

Reflektor seděl bez pohnutí u ohně a hleděl do žhavého popelu, kde bílé jiskřičky se prudce rozzařovaly a zhasínaly.

Světlé šaty paní Vlasty ještě chvíli svítily na kraji lesa, Knut splýval s temnotou.

Bylo to, jako by sama stála na kraji lesa, tváří obrácená do tmy, a bála se vstoupit.

Pak bílá skvrna zhasla, jako světlo lampy v okně samot.

VII. kapitola

SLAVIČÍ ZPĚV

Vrána, která skloněna pobíhala po strništi, zdvihla hlavu. Rozhlédla se, znepokojeně poskočila, roztáhla křídla a těžce odletěla.

Kůň s huňatýma nohama táhl červený komediantský vůz. Oslík, opatrně našlapuje, následoval ho s dvoukolovou károu. Byla vysoká, skoro čtverhranná, a se svými pestrými ornamenty připomínala krabici, jakou kupuje estétská studentka, aby v ní poslala svému milému o velikonocích vajíčko.

Vedle oslíka v příkopě teplou a zaprášenou trávou kráčela tanečním krokem bosá hnědá dívka s dlouhými copy, s pěšinkou uprostřed hlavy.

Zvrátila hlavu a dívala se chvíli na mosazný měsíc, který vyklouzl zpod šedého mraku a zazvučel nemístně jako činel v pianissimu orchestru.

Pak šla bez chvatu a vytrvale dále, volajíc na oslíka sladce hrubým hlasem dryáčnice.

*

Klapka stál na mezi u silnice opřen o telegrafní sloup a drtil v zubech dutinku hasnoucí cigarety, bezmyšlenkovitě si prozpěvuje.

Probudil se z neinteligentního sněni, teprve když dívka hvízdla, zastavila spřežení a ptala se ho na cestu.

Odpověděl jí a Elvíra, majitelka potulné střelnice a kouzelného divadla, jej povzbudila dlouhým pohledem.

Klapka seskočil z meze, vzal dívku za levý cop a otočil si jej kolem prstu.

A tak spolu kráčeli širokým příkopem, Klapka si hrál s dívčiným copem a poslouchal její příběh, doprovázený směšným zpěvem žab.

Na velikých rovných lukách, lemovaných šerou a nízkou lesní stěnou se zubatým okrajem, se válely chomáče mlhy, z druhé strany tiše šumět blízký les.

*

Elvíra vylíčila Klapkovi barvitě svou komediantskou minulost, která, jako minulosti vůbec, se trochu podobala uměleckému dílu.

Vyprávěla mu o svém otci, který umřel ve vězeni, o jeho dvou ženách, o vesnických poutích a finančních starostech.

Načež nastiňovala před ním obraz budoucnosti, jehož střed zaujímala, sedíc u pokladny panoptika s načesanou hlavou a těžkými zlatými kruhy v uších.

Klapka žasl nad průhledností a prostotou dobrodružného života potulných umělců, mezi které Elvíra počítala

s provazolezci a polykači nožů také majitele kolotočů a střelnic.

Mimoto opatrně odvíjel s prstu černý cop malé krasavice, v jejíchž žilách ukrytých pod hebkou pokožkou rychle proudila aspoň třetina cikánské krve.

Neboť se mu stalo zcela jasným, že je v povaze potulných umělců reagovat na popud, ať je jakýkoli, okamžitě, a to s velkým ohněm a důsledností.

Ale Elvíra vzala prostomyslně jeho takto uvolněnou ruku do své malé a tvrdé dlaně a položila si ji kolem pasu. Neměla pod krátkými šaty z tenké látky asi nic jiného než košili, protože Klapka ucítil hned hladkost a teplotu mladé pleti a pohyb malého měkkého ňadra, které se krátce a rychle z.houpalo při každém energickém kroku dívčině.

Klapku pálily tváře. Na malou chvíli se bolestně rozpomenul na tenkou zrzavou Manku, sladkou, rozumnou Manku.

Svobodná lásko pod svobodným nebem! Klapka, podporován opojující přítomností teplého a voňavého dívčího těla, činil Mance čím dále tím trpčí výčitky. A čím déle Mance vyčítal, tím více bledl její obraz, který před ním vyvstal. Klapka ještě jednou zatesknil a pak se jal hladit levou rukou tvrdé a vlnící se vlasy.

Elvíra mu položila hlavu na prsa a upřela naň světle hnědé oči mandlového tvaru. Klapkova ústa se pomalu nížila k jejím. Dívka chtivě uchopila jeho rty malými širokými zuby a vrněla spokojeností, mžourajíc očima.

Kůň se zastavil, za ním oslík, z pole zněl svist kosy pozdního sekáče.

Když Klapka vztyčil hlavu, lapaje po vzduchu jako člověk, který znenadání sklouzl z pevného dna řeky do tůně a právě se vynořil, nechápal dobře, co se s ním dělo.

Uviděl, že první chalupa vsi je nedaleko.

Elvíra, opírajíc se pěstičkou důvěrně a samozřejmě o Klapkova prsa, pohrávala si s jeho uchem. Zvala jej, aby přišel navštívit do vsi její podnik, vyznala mu horoucí lásku a mimochodem se dotkla některých dobrodružství, dosti výnosných a rozhodně nezákonných, při nichž ho doufala mít za společníka.

Projevila stejně mnoho praktického smyslu jako dobrodružného ducha v tomto rozhovoru, který byl převážně monologický, a dokonale pomátla Klapku, dotýkajíc se jeho tváře hebkými a horkými rty, přičemž se panenky jejích hnědých očí střídavě rozšiřovaly a zužovaly.

Odloučila se od Klapky právě tak snadno, jako se s ním seznámila, křikla na koníka a kráčela čile ke vsi po tvrdé silnici, po jedné ze silnic, které byly jejím domovem.

*

Klapka zůstal stát uprostřed silnice a díval se za dívčinou, jejíž malá postava zvolna splývala s tmou.

Z olšin u potoka, běžícího od vsi k řece, táhl svěží chlad. Klapka se prodral hustou spletí větví a listů a usedl na nízký břeh.

Snažil se soustředit rozptýlené myšlenky, které mu tančily v hlavě jako jiskry nad praskajícím ohněm, namáčeje do rychlého proudu ruku a omývaje si čelo.

Položil se naznak do husté a chladné trávy, díval se na nebe prosvítající šerem olšiny.

Zavřel oči a uviděl zrzavou Mančinu hlavu a ústa, která byla smutná. Jako dnes odpoledne, tu chvíli, co od ní odešel, nastíniv obraz Romea, který se šplhá k hvězdám po provazovém žebříku za tlukotu slavíků, ukrytých v růžových keřích, k tomu účelu rozsazených poblíž jeviště této výstředně typické milostné historie.

A do zmatených snů, rodících se v jeho trampské a zamilované hlavě, se rozezpíval skutečný slavík, jediný slavík v okresu, který bydlel v učitelově zahrádce, v koruně černého bezu.

Zpíval prudce a nadšeně, jak mu velelo jeho toužící ptačí srdce, ztráceje smysl pro prostor a čas, zpíval tak vášnivě, že zpíval falešně.

Ale přesto nebyl směšný.

Velký cit má tu výsadu, že je přesvědčivý, takže i cynik je nucen brát jej vážně, byť i jen na chvíli.

VIII. kapitola

MARIE STENOTYPISTKA

Knut odešel k vlaku o čtvrté hodině ranní.

Když kráčel polní cestou k nádraží, byla mlha tak hustá, že zahalovala krajinu úplně. A železniční most,

ke kterému se Knut přiblížil, vystoupil náhle kusý a masívní jako zbytek prastarého stavitelského umění.

Malé nádraží s vlhkými kolejemi bylo ještě němé. V čekárně III. třídy si venkovská slečna ve svátečních šatech čistila zablácené lakové střevíce hedvábným papírem.

Mlha klesla, čisté modré, ještě vlhké nebe rozepjalo se nad zelenou krajinou.

Travnatá údolí s tmavošedou řekou a zalesněné stráně byly tak čerstvé, jako by právě byly stvořeny, jako by se jich ještě nebyl dotkl lidský pohled.

Dřevo prázdných perónů vonělo ranní rosou, bylo to blahoslavené jitro.

Slunce stoupalo, den stával se všedním.

Scenérie ztvrdla, zpřísněla, drsné a zprahlé granitové hradby ohraničovaly výhled.

Bílé kanoe, plující zvolna po proudu, a několik indiánských stanů na břehu s chudou trávou volalo sbohem! rozlehlým zeleným lesům a lehce kreslené čáře horizontu tam vzadu.

*

Město příliš časně rozpálené sevřelo Knuta v nudě a nechuti. Rozhlížel se jako cizinec před nádražím, kudy tak často chodíval ještě nedávno. Kolem něho zahučelo auto, za kterým se zdvihl a klesal široký oblouk prachu.

Ve dvě hodiny stál na Václavském náměstí, opíraje se o pomník mírumilovného knížete, kolem kterého

vířil prach a pára ze spáleného automobilového oleje v odstředivých kruzích.

Soukromí úředníci nastupovali do tramvají, přežvykujíce cifry jako hors d'oeuvre oběda, který jim v besídce na malé zahradě periférie připravila unavená paní. Mladí volontéři plížili se s klobouky v rukou po úzké pěšince stínu podle domů, bez myšlenky a zájmu.

A stenotypistky kráčely z kanceláří, klátíce mdle rukama podobnýma zvadlým květinám, unaveny šesti hodinami klepání do mističkovitých kláves underwoodů nebo remingtonek, znechuceny životem, bez koketnosti a skoro ošklivé.

Kdybych měl kdy, myslil si Knut, šel bych za dvě hodiny na některou z plováren, které se houpají na špinavých vlnách řeky Vltavy. Uviděl bych vás změněny.

Oblečete trikoty, černé a modré s bílým pásem, nebo bílé a žluté s pásem červeným, a ulehnete na mokré drážky plovárny stíníce si oči dlaněmi.

Slunce, které vás v poledne tížilo, prolne vás něžným dotykem. Zesládnete jako dozrálé jahody, proměníte se pro druhou půlku dne v pružná zvířátka, lesklá jako zábradlí nového parníku, který popluje kolem.

Až plovárny budou zavírat, poslední z vás bude naslouchat ve vrboví u Braníku milostné písni, kterou jí bude hrát její hoch na malý gramofon.

Už se tmi, probůh!

Komíny smíchovských továren přestaly kouřit, uschlý trikot šustí o vrbové pruty.

Polib mě, miláčku, přijď, noci, docela jsem zapomněla na psací stroj.

Zpívej tiše, černý kotouči, ať nevzbudíš čtyři divoké kachny, které usnuly na břehu se zobáky pod světlým břichem.

*

Zároveň s horkem, prachem a tíhou města VZPOMINKA NA MARII plnila Knutovo srdce těžkým a nudným smutkem nepřiznané výčitky a stesku a mučila jej hůře než dusná váha letního městského dne.

Jasné ráno rozpouští nudu jako veselá lučavka. Samoten ve vagóně ubíhajícím zelenou krajinou tkvěl Knut sladce a lehce mezi dvěma životy, nezodpovědný a bezstarostný jako divoký králík.

Ale když stál na chodníku před nádražím, cítil, že se jeho objem rapidně menší, že z něho kvapem uniká veselost, která jej plnila jako plyn dětský balónek.

Projel na plošině motorového vozu Libeň složenou z továren a zelinářských zahrad, kašírovaný venkov na okraji fabrického města, projel Košíře s domy ohlodanými bídou a hrbatý Žižkov s mrtvými činžáky, aby odevzdal několik Reflektorových dopisů podezřelým adresátům.

A pojednou minulost stála vedle něho, s neodbytnou naléhavostí, jako nejaktuálnější přítomnost. Zavíral před ní oči, zatínaje zuby, smál se a říkal jí cynické

poznámky, a ona vždy znovu se zvedala, nezničitelná jako gumová loutka, na kterou šlapete bez úspěchu.

Dvakrát jel kolem svého bytu na Poříčí, ale nevystoupil a neotevřel dveře předsíně, kde ve schránce, jak dobře věděl, ležely neotevřené obálky s cizozemskou známkou a s adresou napsanou drobným rukopisem.

Teď, v úpalu odpoledne, u pomníku bronzového panovníka, v zdrcující atmosféře žhavých dlaždic, asfaltu, benzínu a kaučuku, dívaje se na stenotypistky s rukama visícíma jako zvadlé květiny, pocítil pod smutkem a nudou výčitky chladivou sladkost pozdního letního večera před jedenácti měsíci, kdy stenotypistka Marie, něžná a bezbranná Marie, se stala jeho milenkou.

Vzrostly v něm smutek a touha, vzpomínka na Arizonu odplývala jako dým ohně a Knut zatoužil po onom malém životě, jakým žijí úředníci, odjíždějící tramvají k vilám na předměstí.

– Marie, ode dneška budeme šťastni, od této chvíle budeme šťastni, ty i já. Vždyť jsem dosud nebyl nikdy šťasten, tvá láska mě bolela, protože jsi příliš dobrá.

Marie, dcero myslivcova, pojď, sedneme si do zahrádky před kavárnou.

Grenadinu, sklepníku, červenou grenadinu, mé děvče má červená ústa, mé děvče.

– Hleď, holub se snáší, usedl na kraj stolu a dívá se na tebe šedýma očima.

Je to poštovní holub, nepoznáváš jej? Ten, kterého jsem poslal za tebou do Mariboru, aby ti přinesl mé milostné psaní. Mé milostné psaní, které jsem psal jako Číňan, ne perem, ale tenkým štětcem a tuší na hedvábném papíře, ne písmenami, ale značkami.

Žes neporozuměla?

Mé malé děvčátko!

IX. kapitola

ZÁNIK BIA RUDÝ GENTLEMAN

Vyšel na ulici, naplněnou tím bledým přísvitem, který se tolik podobá rannímu šeření, průsvitnou a lesklou šedí, jakoby kmitáním nesmírně malých částeček pružné a lesklé hmoty.

Nárožní svítilny, navečer poněkud příliš časně rozžaté, jakoby denní osvětlení ulic při slavném pohřbu, akcentovaly mírnou melancholii konce dne, melancholii, která provází všechno, co se končí.

S blednoucím světlem slábl hluk ulice, dozníval hlas dne.

Než Knut došel před žižkovské kino, den nepozorovaně změnil se v noc.

Dvě velké svítilny na černém syenitu průčelí nad vchodem zářily silně a nehybně jako reflektory auta před divadlem.

Vrátný v modrém redingotu opřen o veřeje vypouštěl z útlé cigarety modrý pruh kouře, který se

plazil do výše, dobře viditelný v jasném světle elektrické lampy.

Za těžkou a tmavou portiérou v pozadí tlumeně zněla hudba.

Kolem Knuta, který ustrnul v ospalém klidu, míjel řídký proud chodců.

Hodiny na kostelní věži bily 8 hodin.

*

V tu chvíli ulice náhle ožila. Zprava, zleva i z ulic ústících proti kinu blížily se hloučky mládenců a děvčat.

Chlapci většinou oděni v kostkované košile, někteří měli sametové kalhoty, širáky, nože u pasu a kožené manžety s mosaznými cvočky na zápěstí.

Děvčata ve světlých látkách a prostovlasá se přizpůsobovala stylu nějakým trampským detailem, skotskou sukní, střihem blůzy nebo kanadkami.

Hloučky se spojovaly, bylo to jako nenadálá demonstrace. Slučoval je zřejmě jakýsi organizující prvek a postup podle plánu.

Zástup se srazil před kinem a ulice zazněla hučením ztlumeného hovoru, nad který chvílemi se vznesl útržek smíchu nebo hlasité slovo.

*

Hudba skončila skladbu uprostřed improvizovaným akordem, portiéra se rozevřela, v klapání židlí a chvatném šumu se prázdnil sál.

Zástup u dveří se rozestoupil, a když poslední návštěvník opustil šatnu, trampové vešli.

Náhodní návštěvníci tohoto večera se cítili ztraceni, nejistí a znepokojeni uprostřed jednotné a sebevědomé společnosti, která naplnila kino.

Stará paní, která seděla u orkestru na kraji v prvé řadě, obsazené trampy v úplné uniformě podle vzoru Toma Mixe, si zděšeně prohlížela své mlčenlivé a vznešeně usměvavé sousedy. Když zhaslo světlo a na plátně se kmitly barevné skvrny reklam, vstala a odešla, zřejmě v duchu protestujíc.

Lampy v sále se rozsvítily, tentokrát zbytečně, už nikdo nevcházel, nikdo se neopozdil.

Byla to jako pomlčka před rozhodným slovem.

Plakáty venku oznamovaly americký film RYTIŘI PRÉRIE. Dlouhý obličej W. S. Hartův rýsoval se na žluté stěně dřevěné farmy. Malé oči kovbojovy hleděly bystře a melancholicky, jako oči zimomřivé opičky.

Sluha v modrém redingotu přelepil Hartovu tvář pruhem bílého papíru s nápisem ZAKÁZÁNO.

Druhý, barevný plakát oznamoval náhradní film.

V téže chvíli v sále, již temném, ohlašoval rukopisný text na filmovém plátně, že policejní ředitelství zakázalo promítání filmu RYTIŘI PRÉRIE podle

vynesení ministerstva vnitra, kterým se zakazuje hraní všech kovbojských filmů až do odvolání.

Ozvalo se hučení jako v lese při prudkém nárazu větru. Pak zaznělo klapání mechanicky se zvedajících židlí a hučení přešlo v zmatený hluk, složený z dupání, smíchu a zlostných výkřiků.

Lampy znova zazářily.

Největší tramp v první řadě se nakláněl do orchestru a cosi volal. Hudebníci chvatně skládali nástroje a opouštěli svá místa, na zemi se válely sházené notové party.

Na estrádu před projekční plátno vystoupil ředitel podniku. Jeho malá hubená postava zdála se na velké bílé ploše ještě menší a hubenější.

Vztahoval před sebe ruce, jako by žehnal, a otvíral ústa.

V černém otvoru leskly se zlaté plomby, ústa se otvírala a zavírala jako ptačí zobák, němá v rachotu a hluku, které

splynuly v nevelkém sále v jeden dlouhý a drsný výkřik.

Světla zase zhasla. Kužel bílého světla rozřízl tmu, na plátně se znova objevila vyhláška ředitelství.

Malý muž, do půl těla osvětlený, rozpřáhl ruce, naznačuje tak nevinu i rozpaky. Symbolizoval dosti dobře akt ukřižování pro spravedlivou věc, ale nevzbudil sympatií.

Náhle jeho obličej, zelený v umělém světle, se zkřivil grimasou úděsu. V první řadě parketu se mdle zaleskla ocel revolverů.

Široký klobouk, hozený z hlediště, narazil na plátno jak opilý pták, spadl a přikryl ředitelovu hlavu až po ramena, takže malý pán vyhlížel jako muž bez hlavy, s kloboukem koketně nasazeným na trupu z nedostatku jiné ozdoby.

Za kloboukem vyletěl dlouhou křivkou velký těžký nůž a proťal nad ředitelovou hlavou dlouhou trhlinu.

Pán prudce uskočil. Plátno se tiše a rychle otevřelo, jako dveře, které přijímají štvaného uprchlíka, a ředitel zapadl v tomto vertikálním propadlišti. Jen na chvíli zaleskla se při zemi laková polobotka. Pak zmizela a zbyla jen černá trhlina, jejíž okraje se chvěly v průvanu táhnoucím z kterýchsi nezavřených dveří za plátnem.

Vřava dosáhla vrcholu, tma, která jí dodávala příšernosti, kryla pláštěm anonymity činy, jež trestní zákoník označuje jako zlomyslné poškození cizího majetku.

Dřevo židlí praštělo pod nárazy těžkých bot, kdosi vedle Knuta pustošil lóži. Knut jasně slyšel trhavý zvuk látky rozpárané nožem. Zarachotila židle, ozvalo se klepání nože o sklo a pak zvonily střepy sypající se na zem z lampy, kterou tramp rozbíjel.

Knut, kterého zajímala tato tichá a pilná činnost, se plížil podle stěny. Ze sousední lóže, nápadně tiché, zaslechl šepot a vzdech. Trampská dvojice vytvářela tam ve tmě moderní ilustraci pro antický mýtus o flirtu Marta s Venuší.

*

Kondotiéři byli, jak známo, dobří milovníci, ač provozovali lásku většinou nakvap, a okolnosti jsou vhodné k tomu, abych vyprávěl tuto dosti pravděpodobnou válečnou anekdotu:

VÁLEČNÁ ANEKDOTA
O MALÉ MILENCE MARlON

Antoine Sabrier, desátník 1. pluku zuávů, byl vyslán o 3. hodině ranní dne 20. června 1918 u Aurore-sur-Bar s dvěma vojíny, B. J. a J. P., aby umístili pozorovací telefon. Ve 4,15 počalo německé dělostřelectvo ostřelovat francouzské pozice.

Vojíni B. J. a J. P. byli zabiti výbuchem šrapnelu, který dopadl příliš blízko. Antoine Sabrier se ukryl do obývacího domu statku, jenž stál uprostřed bitevního pole.

V první světnici, kam vkročil, ležela na neodestlané posteli mladičká dívka. Byla oblečena a spala.

Hluk otvíraných dveří probudil dívku, jejíž spánek nepřerušily výbuchy šrapnelů. Otevřela oči, a protože okolnosti ji nutily k stručnosti, vysvětlila desátníkovi, že se vrátila den předtím do statku, aby si odnesla nedělní šaty, na které ve spěchu útěku zapomněla. Převlékla se a ulehla, aby si odpočinula. Usnula, a než se probudila, posunula se bitevní linie a Marion se octla uprostřed nepřátelského ohně ve společnosti zuávského desátníka.

Byli na dně moře ohně a železa tak sami, jako na dně Tichého oceánu nebo konžského pralesa. Blízký okamžik smrti pravidelně zcela zvrátí běžný pojem času, určovaný během slunce nebo malou a velkou ručičkou hodin.

Marion se stala zuávovou milenkou, a protože byla panna, slzy které plakala, byly sladkohořké. V rychle

se uzavírajícím kruhu jejího života okamžik setkání splynul s okamžikem rozloučení.

Úder šrapnelu odtrhl střechu stavení a železná střepina zabila malou Marion galantně. Proťala jí hruď a nijak neporušila mléčnou krásu jejího těla, až na úzkou ránu pod levým prsem, z které prýštil tenký pramének krve. Nad bílou postelí prosvítalo rozptylujícím se kouřem bledé jitřní nebe, zvenčí hučel řev bodákového útoku.

Zuáv v návalu náhlé sentimentality klečel u milenčina lože. Pak jí přikryl nahou hruď svým kabátem, na kterém byl připjat kříž za statečnost. Vyběhl ze statku a opojen krví, kouřem střelného prachu a láskou útočil samojediný proti rozptýlenému roji německých vojáků.

Padl, sražen kulí důstojníkovy pistole dříve, než se dotkl bodák jeho komisní košile, samozřejmě považován útočícími za šílence, jímž ostatně možná také byl.

Protože byl Sabrier troskami statku kryt před zraky svých kamarádů, hrdinský čin zuávův zůstal bez užitku pro propagační oddělení francouzské armády.

Umřel, možno říci, ne-li šťasten, tedy aspoň jistě nadšen.

Ale pointa příběhu není tuto.

Válečná litice tančila na kdysi úrodných champagneských polích negerský tanec, při kterém tanečník ustoupí právě o tolik kroků, o kolik postoupil, takže na konci jeho tance je právě tam, kde začal. Srbští a čeští dělníci, vracející zpustošenému území civilizovanou podobu, našli pod troskami statku u Aurore-sur-Bar hromádku kostí, mezi nimiž byl nápadný útlý hrudní koš ozdobený křížem za statečnost.

Městská rada v Aurore-sur-Bar použila těchto zbytků, aby jimi vyplnila malou zděnou schránku, určenou pro kosti Neznámého vojína v pomníku na náměstí.

Jediný autentický svědek, který by byl mohl městskou radu upozornit na tento malý omyl, zemřel, zabit kulí důstojnické pistole, poněkud předčasně, protože mu bylo 22 let.

Starosta auroresurbarský se opásal červenou šerpou a proslovil dlouhou řeč, při které ženy velmi plakaly, a hudba zahrála Marseillaisu na počest MALÉ MILENKY MARION, jež padla na poli slávy a lásky.

Holčičky nosily ještě dlouho květiny na kamenný hrob a ten, kdo si vymyslil tento příběh, má za to, že vedle smrti šrapnelem zasluhuje letmé vzpomínky a několika květin také všední vlastně, ale u téže ženy nikdy se neopakující chvíle, která, ač je do jisté míry naplněním jejího života, obsahuje v sobe nicméně jakýsi smutek.

*

Od horní části Rajské zahrady zatroubily zmateně klaksony, nestejně, jako rakety vybuchující na poplach. Četa policistů na motocyklech ujížděla vzhůru po stoupající třídě v kompaktní formaci jako útočící tank.

Před kinem zastavovali stroje a seskakovali, poručík dával jasným hlasem rozkazy.

Zástup zvědavců se zavlnil a rozptyloval se, rozrážen klínem postupující stráže bezpečnosti.

Sál kina se náhle zase osvětlil. Portiéra v pozadí se rozhrnula a policisté vstupovali s pistolemi v rukou.

Křesla, jak se ukázalo, byla obsazena diváky na pohled docela nevinnými. Hustá masa civilních mládenců a dívek se dávala zatýkat skoro bez odporu.

Zadní řady sedadel zůstaly neporušeny, ale počínajíc parketem poskytlo kino děsný obraz zpustošení. Sedadla byla vytrhána z podlahy s kusy dřeva, látka, kterou byly vyčalouněny lóže, ležela v cárech po zemi nebo visela smutně se stěn. –

Střed a týl barbarských hosti zahájil ústup patrně ještě ve tmě, před příchodem policistů. Poslední trampové mizeli soukromými východy, jejichž dveře byly vypáčeny.

Ti, kteří ustupovali VYCHODEM V NEBEZPEČI po pravé straně místnosti, narazili na čtyři policisty vedené ředitelem.

Ředitel s policisty byli smeteni proudem. Helmy praskaly pod chvatnými kroky.

Jeden z policistů, kteří se pokoušeli povstat a byli vždy znova sráženi, vystřelil leže ze služební pistole.

Tato osvěžující epizoda způsobila živou veselost. Velký tramp stoupl policistovi na ruku, zvedl bez spěchu pistoli, vsunul ji do kapsy, kývl přátelsky na policistu, který se na něj díval s rezignací, a vyskočil do tmy.

Prázdný sál byl velký a pustý, jako by se byl roztáhl. V hluku, který zněl zvenčí, byl tichý a přísný, jako dlouho neobydlený byt.

Z lóže u orchestru se pomalu vysunula dívčí hlava. Lesklé oči bystře zapátraly, pak chudokrevná a drzá dívčice v brčálově zelené blůze se opřela o pažení a chvíli se vesele rozhlížela.

Shýbla se, zvedla se země kabelku a pudrovala se před malým zrcátkem.

Pak seskočila do sálu, rychle přeběhla, ohlížejíc se, k orchestru, spustila se dolů a odešla východem pro hudebníky.

*

Knut se octl s chumlem trampů na tmavém dvoře. Následoval své náhodné druhy, kteří se tlačili s veselým spěchem u dveří jako výletníci u východu z nádraží, poblíž stanice tramvaje.

To všechno se dálo takřka bez hluku, nepočítajíc hlomoz kroků, nebylo slyšet než tichou a krátkou výměnu slov a tichý smích.

U nízké zdi na konci dlouhého a úzkého dvora několik siláckých trampů pomáhalo kamarádům na druhou stranu.

V dřevařské ohradě za zdí bylo rušno. Jako stíny míhaly se postavy mezi hranicemi prken, šplhaly přes nakupené klády.

Hoblinky šelestily a piliny voněly lesem.

U těžkých vrat stál malý šedivý hlídač v rakouské vojenské polní čepici. Trampové se před ním řadili v dosti dobře spořádaný útvar, takže celá scéna se podobala nástupu nováčků na kasárenském dvoře.

Když všichni nastoupili, hlídač otevřel tiše vrata.

Trampové se rychle rozptýlili ve tmě polodostavěné ulice, která ústila na prázdné dosud pozemky a z níž jen ve velkých vzdálenostech tu a tam byl kus osvětlen kulatou lampou na vysoké žerdi, bezmocnou v čiročiré tmě periférie.

Poslední tramp zmizel ve tmě a stařík podtrhl opatrně kůl, držící v rovnováze vysokou hromadu prken, pečlivě narovnanou.

Dřevěná hora se zřítila se strašným rachotem.

Stařík si ještě strhl s hlavy čepici, hodil ji na zem a rychle po ní dupal, urval si několik knoflíků, natrhl rukáv na kabátě a jal se úpěnlivě bědovat.

Chvíli nato se objevily nad zídkou pátravé a pohyblivé blesky policejních baterek. Stařík se skácel, udeřil hlavou o vrata, až zaduněla, a náhle umlkl.

X. kapitola

MILOSTNÉ DOPISY

Trampové se rozběhli ve tmě jako houf myší.

Knut brzo shledal, že je sám, a první chvíli se dosti obtížně orientoval na nesnadném terénu. Vyhýbal se dřevěným boudám, zakopával o hromady písku nebo pohozené klády a pojednou se octl na rohu známé ulice.

Šel klidně a pohvizdoval si, ale s nervy napjatými pozorností jako gumičky praku.

Na rohu ulice a viaduktu uviděl pod svítilnou pracujícího lepiče plakátů.

– zakazuje se nošení tzv. trampské uniformy i jejích částí, v to čítajíc sametové kalhoty –

– táboření pod širým nebem, leč s úředním povolením pro každý případ zvláště a jen v rámci skautských organizací –

Přečetl zběžně několik řádek bílé vyhlášky, podepsané policejním ředitelstvím, ohlédl se úzkostlivě kolem sebe, uchýlil se do stínu a hledal co nejkratší a co nejtemnější cestu k svému bytu.

Vyhýbal se opatrně strážníkům, kteří se procházeli rozvážně po malé trati svého stanoviště s rukama na zádech a s nosem k nebi.

Knut vklouzl za vrata domu, rozepjal límec u košile a oddychoval zhluboka. Opřel se o vrata a odpočíval.

Na ulici křičel tenký hlas:

VEČER – ZVLÁŠTNI VYDÁNI – TRAMPSKÉ NEBEZPEČI – BIOGRAF NA ŽIŽKOVĚ DEMOLOVÁN – HLÍDAČ V DŘEVAŘSKÉ OHRADĚ ZAVRAŽDĚN – ŠESTNÁCT RANĚNÝCH

Knut vyběhl rychle po schodech a zastavil se ve svém horečném chvatu až tenkrát, když za sebou zavřel dveře na dva západy, spustil záclonu a rozžal elektrické světlo.

A byl náhle v jiném světě, ve světě bezpečí, klidu a míru.

Oblékl pyžama, konstatoval s rozkoší, že je lehké a jemné, styk bosých chodidel s drsným kobercem mu působil dětinskou radost.

Chvíle animálního blaha minula. Bylo to, jako když se zastavuje vůz, který sjel s kopce a cestou po rovině pozbyl síly k pohybu.

Pocítil náhlý neklid člověka, který si vzpomněl na neodbytnou povinnost, který se na čas vybavil ze složitého a živého mechanismu faktů a příčin, aby pak tím určitěji a tím tíže pocítil svou vázanost.

Jeho pokoj mu připadal pojednou velmi blízký a velmi cizí, trampská přítomnost a minulost srazily se tvrdým úderem a zaskřípaly jako narezlé nárazníky vagónů na přeřadišti.

Bezděky se obrátil ke dveřím. Mávl rukou, rozpačitě se usmál a pohlédl na skříňku, kde se bělalo několik dopisů.

Chvíli stál nerozhodně, pak vyňal dopisy a položil je na psací stůl, Jeho jméno na obálce bylo napsáno drobným, nedávno zapomenutým a teď Knutovi zase tak drahým písmem.

Dlouho prohlížel známku s razítkem MARIBOR, pak otevřel první dopis.

*

– Drahé děvče, psal na list papíru,

drahé milované děvče, nikdy jsem ti neřekl, jak velice tě mám rád. Jak úžasně mnoho, jak jsi naplnila můj život.

Sám jsem to nevěděl, jak velký a krásný, jak významný smysl jsi mu dala.

Teď to vím, tuto chvíli, když jsi vzdálena ode mne a když jsem na tebe docela zapomněl.

Má milá, jsi krásná jako žádná žena, kterou znám, jsi Jako slunečný den, kdy všechno Je prosté a jasné, kdy všichni lidé jsou dobří.

Vrať se, moje milá, vrať se brzo, hned, hleď, milá, čekám na tě, čekám na nádraží a nesmírně se těším na chvíli, kdy ti vezmu z ruky tvé dva kožené kufříky a políbím tě přede všemi lidmi.

Budeš má jediná drahá milenka, moje milovaná žena, už nikdy ti neublížím a nebudu myslit než na tebe,

Sbohem, dobrodružství, sbohem, bláhové sny, nelituji vás. Budeme žít prostě, jako všichni lidé, tak jak rozumíš životu ty, a jak je to správné.

Tento dopis ovšem nikdy nebyl odeslán.

*

Přistoupil k oknu, vytáhl záclonu a díval se ven. Noční ulicí chvílemi projelo auto, několik světelných reklam okrašlovalo noc žhavě sytými barvami.

Ulice s plíživými stíny přátel noci, nevěstkami a zloději lákala jako živý příslib dobrodružství, za nesouvislého hudebního doprovodu blízkého nádraží, s ostrým hvizdem vypouštěné páry a hlukem kovových součástek, které probouzejí myšlenku na dalekou cestu, na jiná, větší města, kde život je prudší a složitější, kde zločin je cyničtější a láska surová.

Nespoutané pudy plní vzduch přístavních hrází zápachem zvěřince a jatek, život tam víří a točí se jako opilý sen nesmírně barevný, nesmyslný, okouzlující, beztvarý jako prvotní hmota, strašný, absurdní a pravdivý.

Červeně osvětlené transatlantiky, opravované v noci nemluvnými a divoce pracujícími muži, připomínají peklo, ráhna lodi, která se noří z mlhy, se podobají šibenicím. Po černé vodě odjíždějí motorové čluny s barevným světlem na přídi, neznámo kam, jako fantómy lodí z pověsti.

Dobrodružství, zmocnění života a zároveň jeho negace.

Neboť je esencí života, inspirátorem pohybu a zároveň anarchií. Kdežto život žije a trvá řádem.

Ztracenci dobrodružství, oběti bez lásky k světu a lidem, první varto, čest vám.

Jdete za hlasem, který volá příliš silně, než abyste se mohli spokojit domem a stolem, kde lidé usedají den co den v tutéž dobu, aby večeřeli.

Nemyslíte na ty prosté hosty života, podobné denním hostům tiché kavárny, nemilujete jich, jako oni nemilují vás.

Oni jsou pořádek a vy rozvrat.

A přece jim závidíte, nevědouce o tom, štěstí, které je vám navždy odepřeno, bludní plavci, tuláci, deklasovaní, vyhoštěnci řádu života a básníci jeho nejhlubší, amorální a nespolečenské, ale nejprimérnější podstaty.

*

Knut usnul až pozdě k ránu, když tramvaje počaly svou normální a pilnou pouť, když vozy s mlékem a chlebem hlučely na dlažbě, aby zásobily město.

Krásný a mírný obličej Mariin procházel filmem jeho snu se všemi lahodnými a známými podrobnostmi, ale jeho pozadí, zelené kopce Arizony a

zář táborového ohně, vnášely nicméně jistý neklid a spodní lákání do kompozice této naprosté idyly.

XI. kapitola

ÚNOS DR. FAUSTA

Celkem bylo toho večera demolováno jedenáct biografů, všechny na periférii a z manifestačních důvodů, a ranní noviny, podle své politické linie a předpokládaného světového názoru, komentovaly události různě, přišívajíce vesele trampské loupežnictví na záda svých politických odpůrců.

Ulice se podobaly tak trochu ulicím z 1914. Kameloti hýřili zvláštními vydáními, oznamovala se nová zatčení, fantastický počet raněných, lži a insinuace upravené podle vkusu čtenářů.

Obecenstvo přihlíželo s rozhořčeným i rozmarným zájmem k zápasu POLICIE versus TRAMPSTVO, bylo to tak trochu jako volby nebo národní svátek.

Knut se skoro divil, že na domech nevlají prapory a že balkóny nejsou ozdobeny květinami nebo že na Václavském náměstí nehraje vojenská hudba.

Ožíval starý zájem o legendární loupežníky, ke kterým, přes mravní odpor, cítí obecenstvo jisté sympatie, osobujíc si tak, ne zcela logicky, malou část záře jejich glorioly.

*

Knut vstoupil do vlečného vozu tramvaje a z překypující radosti zvonil na zvonec, stejnoměrně a vytrvale, jako by šlapal měchy krátkodechých varhan. Míhající se kostky dlažby a silný zvuk zvonce mu působily nepopsatelnou rozkoš.

Vůz byl prázdný. Knut jej několikráte přešel, pověsil se na kožené držadlo, houpal se chvíli a pak visel jako pánský oblek před výlohou konfekce poddával se všem vertikálním i horizontálním úchylkám vozu od kolejí.

Příčná ulice, která spojovala hlavní třídu s nížepoloženými a jakoby velmi odlehlými částmi předměstí, byla zcela tichá, jako nějaká ulice na venkově. Lhostejný pes přecházel ve stínu zdi, s římsy okna pomalu padal do ulice růžový list begónie.

Břečťan plazil se po šedivé zdi a zpola pokrýval tabulky z černého skla se zlatými písmeny, světlé a hladké dláždění chodníku bylo nedotčené a čisté jako taneční parket před osmou hodinou večerní.

Pak horní linie řady domů se náhle snížila, byla to dlouhá a nízká zeď, jiskřící slídou zatavenou v cementu, která ohrazovala dvůr ŽIŽKOVSKÉ OBCHODNI AKADEMIE.

Knut, vystoupiv na špičky, nalezl malou štěrbinu. Vsunul tam špičku boty a zachytil se rukama za kraj zdi.

Dvanáct mladých lip ve třech řadách skrovně zpestřovalo rozlehlý dvůr. Slunce, jehož žár stoupal s

přibývajícím dnem, lámalo a tavilo se v jemné tetelení na hebkém písku půdy, horké u země, a provádělo na listech lip malé kouzelnictví: měnilo rostlinnou zeleň v zlatozelený průzračný svit, zároveň zdravý a magický.

Knut dopadl tiše na měkkou půdu dvora.

Rozhlédl se kolem sebe, utrhl nízce visící list a vsunul jej do úst. Sehnul se, nakreslil prstem do písku veliké srdce s M uprostřed, a otočiv se na podpatku, kráčel ke zdi rozdělené okny na pravidelné díly.

*

Stůl z hnědého hlazeného dřeva dělil místnost na dvě části. Čarodějnická alchymie a matematická přesnost moderní vědy nashromáždily zde starodávné křivky fiól a retort, láhve s broušenými zátkami s hnědým nebo červeným práškem, s prosvětlenými neb opalizujícími barvami tekutin, bílý věnec elektrického výboje, lesk niklu a křišťálového skla.

Nad halovým světlem lihového kahanu skláněl se dětský obličej dr. chemie Fausta, s mírnýma očima a šedou bradkou.

– Je zde skoro chladno a šero, a venku modré nebe pne se nad městem, které puká životem jako nedočkavý pupen, řekl Knut.

– Vítám vás, Knute, neviděl jsem vás od té doby, co jste byl mým žákem. Děkuji vám, že jste mne navštívil, vstupte, odpověděl Faust, zdvihnuv hlavu.

Knut se posadil na okno, podal doktorovi ruku a seskočil do místnosti. Dotýkal se zkumavek, okusil extraktu jihoslovanského jalovce a nabídl Faustovi cigaretu.

– Poznal jsem za svého života málo slunce, pokračoval doktor v rozmluvě. Přistupovalo ke mně

jen médiem kaleného skla. Poznával jsem svět v abstraktním tvaru tištěných liter a můj život hořel tichým a úsporným plamenem lihového kahance.

– Čekal jsem od vás opačná slova, doktore. Měl jsem poslední dni jakési pochybnosti.

– Nemějte pochybností, v mé rovnici byla chyba. Doufám, že jsem vás ničemu nenaučil stran své bývalé životní pravdy.

Doktor ustal v práci, založil ruce a dlouho přemýšlel. Pak pokračoval:

– Promarnil jsem zajímavé období puberty nad textem dobyvatele Caesara, nad naukou o rostlinách prostoplátečných a motýlokvětých, nad popisem zemí, jejichž ciferní dokumentace mi byla právě tak blízká, jako mně byla vzdálena poezie jejich rozlohy a intimní životnosti.

Nevěděl jsem, že vínem, které roste v krajině Médoc, je možno zpít se do němoty a opatřit si tímto prostým způsobem dávku absolutna dostačující průměrné potřebě člověka nikoli neskromného.

Neuvědomil jsem si, že ranou nože, vyrobeného v solingenských dílnách, možno přetít nit humoru nebo lásky tak snadno, jako jím ořezat tužku, a že lyonské továrny pracují hlavně proto, aby učinily ženy pokud možno ještě krásnější, než jsou v přirozeném stavu.

Shledávám, že můj život nebyl než kuklou života. Moje přirovnání vám bude jasné, podíváte-li se oknem na motýla, který s nevyčerpatelnou bujností cválá vzduchem v slunci, jež dnes neobyčejně bohatě hýří nad tímto nudným dvorem.

Nikdy dříve jsem nepocítil touhu vrhnout se do příslovečných vln života po hlavě jako plavec s odrazového prkna, ale dnes cítím prudce tuto touhu, dnes, kdy město puká životem jako nedočkavý pupen,

jak jste pravil, kdy trampové zpívají s nezdolnou lehkomyslností mezi čtyřmi stěnami vězení písně, kterým se naučili u táborových ohňů.

*

Dr. Faust namíchal heroického nápoje z jihoslovanského jalovce a lihu.

Posadil se naproti Knutovi u chemického stolu a oba dlouho popíjeli mlčky z velkých odlívek, rozdělených na kubické centimetry rytými čarami. Pak se zabrali do dlouhých hovorů, v kterých Knut zastával s přehnaným ohněm stanovisko zralého věku a byl konečně se zadostiučiněním poražen.

Od té chvíle věnovali se oba muži zpěvu písní o melodiích převážně amerických.

Retorty kroužily čarovnými křivkami nad jejich hlavami. Tma se snášela, voníc zralými borůvkami, pryskyřicí a vlhkou králičí srstí, hvězdy ležely na stole na dosah jejich rukou a oni hráli jimi hru zvanou mlýnek.

A uprostřed tohoto sugestivního zmatku usmívala se krásná tvář plavovlasé dámy, jejíž fleret se kmital jako lyrický blesk, kterým by si každý řádný muž přál být zabit.

*

Hrbolaté ledové sklo v horní půli dveří zčervenalo světlem žárovky, která se rozžala v chodbě.

– Je čas, abychom odešli, podotkl dr. Faust. Děvčata mi přinesou třídní knihu. Ale není možné, chápete, abych přijal třídní knihu, nikdy už ji nepřijmu.

Sbohem, chemický kabinete s křišťálovými křivulemi a menzurami, se zkumavkami v podobě stonků chřestu, sbohem, lakmusový papíre, barevný

červeně nebo modře, podle toho, setkáš-li se s kyselinou nebo zásadou.

Dr. Faust přistoupil k vodovodu. Mýdlo se měnilo na jeho hubených rukou v drobné duhové bublinky a voda barvy opálu vlnila se na emailovaném dnu jako jeho srdce, pozdě rozbouřené.

Dvě dívky vstoupily, velká a ještě větší, první přesně na rozhraní děvčete a ženy, druhá s chladnýma očima světle modré barvy a s úsměvem prostitutky, která prošla klášterní drezúrou.

– Sbohem, děvčata, volal na ně dr. Faust od umývadla. Sbohem, citlivá Milado, sbohem, Lído, která od pěti minut pro mě nejsi tajemstvím.

Vyhoďte třídní knihu oknem, děvčata, a zatančete hříšný tanec na místě mezi umývadlem a dveřmi.

Děvčata byla poněkud překvapena nenáležitým chováním svého učitele chemie, nicméně se zdvořile usmívala a v úsměvu jejich dívčích růžových úst byla jakási jiskřička porozumění.

Dívky zmizely a dr. Faust s rukama v kapsách se procházel po místnosti, bodaje špičkou šedivé brady do skla vitrín.

– Kyselina dusičná. Rtuť. Baryt. Nitroglycerin. Lučavka královská.

Prvky a sloučeniny hrály průzračnými barvami v slunci, které širokým proudem vcházelo do místnosti před hodinou pološeré.

Dr. Faust s tělem zdřevěnělým alkoholem rozvíjel, sedě nehybně, dlouhé a široké pásmo imaginárního

života, v kterém, pro okamžik, studentka Milada hrála němou, ale důležitou roh.

Procházel se s ní po ulicích zahraniční metropole, dotýkal se prsty barevných koulí, značících vchod do dancingů bulvárních divadel, laskal očima barevná písmena reklam. Vystoupil z vozu podzemní dráhy a deset minut před odjezdem vlaku se opíjel horečkou cesty, pohlížeje na spleť kolejí pod skleněnou klenbou, kostkovanou železnými pruty a zčernalou kouřem ze spáleného uhlí.

Rusovlasá dívka stála mu po boku s rukou položenou na jeho rameni.

– Oh, slečno, tropické noci, písně hrané na ukulele a tance nahých černošek pod trsy banánů! Je čas, abychom odešli, Knute, volal dr. Faust bezbarvým hlasem.

– Je nutno, dodal tiše, abychom zmizeli.

Přetít pouto s minulostí, začít znovu, ach, jak je to prosté, vzdychal opilý učitel chemie.

Zapálil si cigaretu, zabalil do svrchníku poloprázdnou láhev a přistoupil k oknu.

– Sbohem, dny složené ze čtyřiadvaceti hodin.

Sbohem, roky rozdělené na dvaapadesát malých částí.

Modrá obloho, chci se procházet po tvém obvodě jako po korze na náměstí maloměsta, tykat sis obratníkem Panny a Vodnáře, Medvěda a Býka.

Oh, vznešené nebe, ať shořím.

Ale chci žít aspoň jeden den na sto procent.

A seskočil z okna.

Knut jej následoval a jeho oči, napohled nehybné, ba poněkud pitomé vlivem alkoholu, vířily, hnány prudkou silou básnickosti chvíle.

Dvůr jevil se mu jako skromná, ale naprosto svěží a bezpečná oáza v nekonečnosti pouště, která ležela za zdí, nesmírná pláň, oživená nebezpečím skrytým za písčitými pahorky a balvany, na nichž do krvava hrál žár slunce.

XII. kapitola

BALADA A ROMANCE

Knut a Faust kráčeli po špičkách kolem tichých domů, spících v znavujícím žáru slunce v zenitu. Přešli trh, kde nad hromadami zelenin spaly tlusté prodavačky.

Minuli jakési náměstí na styku tří ulic, kde malý kolotoč, zabalený v plátně jako hlava nemocného horečkou, čekal na západ slunce, večer a chlad, aby se v jasu skromných světel roztočil pro potěšení dětí z periférie.

Kráčeli dále, ulicí, která se svažovala, kolem pustých krámů, kde nad hokynářským zbožím visely řetězy mušich mrtvol na pruzích lepkavého papíru, kolem liduprázdných suterénů se zavřenými okny, kolem dílen, z nichž zněly údery ševcova kladiva nebo svist pilníků, zvuky nedoprovázené písní, zbavené v dusnu poledne všech přívlastků, jež činí práci veselou, krásnou nebo alespoň významnou.

V pachu obědů, jenž unikal z tmavých kuchyní, plynula nuda všedního poledne, poledne bez vzletu a výjimečnosti.

Cíl, jejž si přesně nedefinovali, ale v jehož bezpečnou jsoucnost věřili bez výhrady, byl kdesi

daleko, ale docela jistě přímo před nimi, a oni se k němu blížili s jistotou pádu.

*

Stará hospoda U chmelového keře si zachovala svůj vzhled a místo vysunuté přední stráže velkoměsta přes kolonizační úsilí úředníků, kteří zaplavili její okolí, pusté kopce s churavou trávou a kamenný lom s děrami, starodávný útulek zlodějů a násilníků, uniformními domky, jejichž čistota budí oprávněnou nechuť prvotních obyvatel městských hranic, třídně zaostřenou.

Tam složili hlavy na lepkavý stolek a nechali vířit kolem sebe dva světy snů. Vytvořili si je jako pokračování nedávných hovorů, každý svůj, podle svého temperamentu a k svému užitku. Nebyly si zcela nepodobny.

KNUTŮV SEN

Parník vyrýval do šedozelené hladiny Atlantiku hlubokou rýhu, vroubenou bílým krajkovím pěn. Na velitelském můstku vedle busoly s lesklým červeným pláštěm malý hubený kapitán s bílou bradkou se bystře díval kupředu, kde matná čára obzoru spájela moře s nebesy. Plavovlasé dámy flirtovaly u čajových stolků nebo kouřily cigarety s obrazem posvátného ptáka, sedíce v hlubokých lenoškách, a nevěděly o ubohém životě, který žili v podpalubí italští vystěhovalci, na režných pytlích, nadutých jejich skrovným majetkem.

A ještě níže nesrovnatelně ubožejší, zpocení a umazaní ďáblové mávali lopatami, tančíce kolem žhavé pece.

Nejšpinavější, nejhubenější a nejmladší z nich klesl, zabit otrockou robotou v žhavé kobce, ozařované fantastickými červenými plameny, které nemají nic společného s plameny slunce, jež ozařuje radostný život tam nahoře.

Nechali jeho tělo, zohyzděné grimasou práce, aby si odpočinulo v mechanické umrlčí komoře tak dlouho, pokud se nenaplnila těžkou zelenou vodou.

Tělo se chvíli kolébalo v matně průzračné a fosforeskující hlubině, opuštěno lodí, a pak se vydalo na bludnou pouť mořským podsvětím.

Topič se dotýkal červenými prsty měkkých vlnitých medúz, mořských květin, skelnýma očima lhostejně pohlížel na zápas obludných krabů, putoval, putoval v hlubokém zadumání, nevšímavý k ranám rejnoka elektrického i k úderům žraločích ploutví, bezcitný k růžové, fialové a svítivě purpurové nádheře mořských zahrad.

Odpočíval na hromadě zlata, které se vysypalo trhlinou po dělové kuli z podpalubí na bok převrácené pirátské lodi jako žito

proříznutého pytle. Světlíkem, vyplněným tlustým sklem, hleděla do zeleného nekonečna snědá bezvousá tvář pod třírohým kloboukem, s bílým hedvábným šátkem, koketně uvázaným kolem krku, tvář pirátského důstojníka, jehož tělo bylo zachováno před rozkladem a zkázou nějakou podivuhodnou hrou chemie, jako zlato je chráněno od zániku skladem sobě vlastním.

Topič s tváří přitisknutou na sklo díval se do místnosti netečným pohledem, dva mrtví se na sebe dívali, stráž potopeného vraku a bludný dobrodruh.

Pak se topič dal znovu na cestu nesen proudy, které se kříží v mořské prostoře jako dráty rádiových stanic nad střechami velkoměstských domů.

Stoupal a klesal jako čertík prodavačky planet na pouti v skleněné trubici, stejně směšný a stejně jsa ovládán tlakem vody.

Někdy se ocital na povrchu, za měsíčných nocí leže na znaku kolébal se na hřbetech vln, které si jej podávaly jako velkou hračku. Podobal se statečnému plavci, jenž se odvážil daleko od břehu, podobal se podivnému modrému splávku, a ze všeho nejvíce se podobal utopenci. Jeho tenké modré šaty zplihly a přilepily se mu na tělo, svraskalé a zbělelé mořskou vodou, a v bílém měsíčním světle jeho bílý obličej byl ještě bělejší.

Pak opustil širé moře a jednoho syrového večera pleskalo jeho tělo o mokré kvádry mola, zároveň s jinými nepotřebnými věcmi, které se sešly v tomto koutě přístavu jako neřád a střepy v koutě dvorku, se slupkami melounů, shnilými kusy prken, prázdnými lahvemi a mrtvou kočkou.

To nebyl již nesen proudem, nýbrž putoval hnán touhou, jež směřovala proti proudu řek vtékajících do moře.

Řada přístavních výčepů a obchodů zářila světly, harmoniky, bendža a klarinety zněly tanečními rytmy, opilá prostitutka volala o pomoc – ke komu? proti komu? a o půl kilometru níže vyplouval parník na cestu kolem světa, okrášlen lampióny.

Nic z toho všeho (po čem kdysi tak velmi toužil) nelákalo mrtvého topiče.

Plul řekou proti proudu, procházel zdymadly zároveň s obchodními loďmi, míjel velká obchodní města s ulicemi krytými asfaltem, jenž se leskne ve světle obloukovek jako eben, hrady, posazené na kopcích, na jejichž bocích leží spořádané vinice, plul

krásnou zemí s laskavým nebem a mírným sluncem, která mu však byla cizí.

A pak nastala cesta říčkami zasazenými do krajiny jako jedna ze čtyř jejích ozdob. Tři ostatní jsou: lesy, kopce a nebesa. Slyšel svištění kamene a ocele, jak brousily své srpy ženy, které šly s velkým šátkem na trávu navečer, když děti ženou z pastvy rozpačité krávy a nepokojné kozy.

Mělkou a čistou vodou viděl na dně ohlazené kameny, velkozrnný písek, který kdysi býval promísen zlatem. Plul chladnými tůněmi, které obrážely drsnolisté olše, na rovinách řady topolů provázely úzké silničky k drobným městům.

Pozdě večer, když se počínala noc, přeskakoval stavidla jako přízračný losos, na hluboké vodě nad jezem se dělala velká kola.

Z vesnic na rovném břehu vycházela děvčata, sedala na louce, u nohou šelestící vrbí,

a zpívala, držíce se kolem krku, neumělé

a cituplné písně.

Protější stráň, porostlá jedlovým lesem, pohlcovalaje bez odpovědi, nad ostrým okrajem vrcholků stromů stoupal sinavý měsíc.

A jedné noci, noci pozdního léta, ale teplé a sladké jako klasická noc májová, zastavil se mrtvý poutník u přívozu, zachytil se cárem své modré haleny za řetěz, jímž byla připoutána ke kůlu otlučená pramice.

A téže chvíle vyšla jeho matka z dřevěného baráku, kde prodávala v neděli výletníkům pivo v lahvích, sodovku a ubohé cukrovinky.

Na hladině řeky, batikované měsíčním světlem jako kus černého hedvábí, bílá tvář mrtvého svítila jako podivný obraz. Žena klekla na břeh, do rozšlapaného jílu, do zdupané trávy, smáčené vlnami, vzala do rukou hlavu mrtvého, položila si ji do klína a plakala, zatímco jeho tělo se houpalo sem a tam, jak proud

řeky vlnil vodu zátoky, zároveň s pramicí a s několika květinami, které položily na vodu unavené a nemocné hlavy na dlouhých stoncích.

– Hochu, můj ubohý hochu, plakala žena, takhle se mi vracíš, ubohý dobrodruhu. Chtěl jsi vidět daleká města, přístavy, žít pod prudším sluncem, než je naše, chtěl jsi vidět barevné tanečnice a indické chrámy, které jsi znal z obrázkové učebnice.

Cesta v špinavém vagóně do Hamburku, hlad přístavního tuláka a pak žár topírny, dusné červené peklo, to bylo tvoje dobrodružství. Nakonec smrt člověka beze jména, smrt bez pohřbu, a teď jsi přišel, abys uviděl zelené kopce svého dětství.

Můj hochu, můj ubohý hochu.

A slzy ženiny se mísily se slzami mrtvého, jehož sinavý obličej zkrásněl, jak jeho zavřené oči hleděly na kopce zahalené v tmu.

*

Jen bzukot velké mouchy, která narážela na strop v ztřeštěném tanci, zvučel v ospalém tichu místnosti.

Zavřenými dveřmi a okny dopola skrytými za květovanými záclonkami sotva pronikl slabý ohlas vítězného fotbalového týmu učedníků: ze vzdáleného hřiště,jako stín hlasu z jiného světa.

Hostinská, opírajíc velká prsa o hranu pultu pobitého dírkovaným plechem, zvolna listovala v knize, sledujíc nemotorné peripetie nekonečného románu, a nijak nerušila zběha od učitelství chemie a jeho mladého přítele, kteří v bezpečí dočasného útulku bezděky skládali baladu a romanci na téma DOBRODRUŽSTVÍ.

*

SEN DR. FAUSTA

Dr. Faust, naplněn neopotřebovaným optimismem nově získaného mládí, vesloval mořskou hladinou na ševčíku modře natřeném s bílým okrajem, který si půjčoval za letních odpůldnů u Palackého mostu.

Slunce bylo mírné a loďka se kolébala, šťastně a bez spěchu.

Rackové obletovali doktora v obsáhlé spirále, která se chvílemi stahovala a zase rozpínala, a jejich křídla byla zářivě bílá nebo šeře perleťová, podle toho, jak na ně dopadalo sluneční světlo.

Na obzoru se objevil ostrov. Dr. Faustovi se jevil jako zelený pahrbek, který se neočekávaně vynoří z oraniště při procházce polními cestami za časného jara.

Když připlul blíže, zjistil ze svého ševčíka, jako by se díval z ptačí perspektivy strážního koše, že tento malý a rozkošný ostrov obsahuje všechno, čeho je třeba dobrodruhovi k dočasnému pobytu.

Miniaturní prales, šerý, vlhký a voňavý, s chameleóny přilepenými na tlustých pních palem, s papoušky, z jejichž per by se byly daly sestavit vlajky všech evropských a jiných států, táhl se od SV k JZ.

První strom pralesa, ohromný baobab, připomínal dr. Faustovi bránu do zábavního podniku, s pokladnou po straně, v které sedí nemladá, kudrnatá a svěže nalíčená dáma.

Duran pestrolící s rozkošnickou tváří se houpal zavěšen za ocas na nejnižší větvi a pohazoval v ruce malým kokosovým ořechem, jako koketní slečna se špičkou bílého střevíce na lajně pohazuje míčkem, dříve než začne hrát.

Klokaní samice okusovala konce vysokých šťavnatých travin, její mládě kmitalo rozmarným černým čumáčkem nad okrajem velké kapsy umístěné na jejím břiše.

Asi pět zeber hrálo na kulatém paloučku jakousi společenskou hru jako výletníci v neděli odpoledne na Jarově.

Člun najel do sypkého písku, po kterém se válely bílé kudrnaté vlny.

Dr. Faust vystoupil, oprášil si kalhoty a pustil se rovnou do středu ostrova, rozhrnuje oběma rukama vysokou trávu, dosti podobnou ostřici, jež roste na březích rybníků. Místo modrých šídel vlnili její vrcholky drobní kolibříci.

Travnatá houština prosvítala jako les, blížíte-li se k pasece, a dr. Faust uviděl malou kotlinu, jejíž okraje byly vroubeny palmami. Boky kotliny byly posety šedými a cihlovými balvany, z nichž některé byly přitesány v obludné sochy, idoly, pohanská božstva, tvary polozvířecí a pololidské, ženy s ohromnými ňadry a tygří hlavou, muže s rybími ploutvemi místo rukou.

Uprostřed svahu trčel úděsný červený kulatý sloup, na jehož horním konci se usmívala drobná dívčí hlavička s nyvými ústy.

A na dně kotliny tančili kolem ohně docela černí černoši, lesklí, s šišatými lysými hlavami, oblečení jedině v náhrdelníky ze žraločích zubů, a mávali oštěpy v tvaru lipových listů.

U ohně na rukou i nohou liánami spoutána ležela mladičká dívka, poměrně dosti světlá. Zdvíhala k nebi vypouklé černé oči, smutné a sladké, a marně si přikrývala bohatá ňadra sametovýma rukama.

Dr. Faust vystoupil z travnatého houští a tucet oštěpů se přeneslo přes jeho hlavu se svistem ptačího hejna.

Doktor nedbale pohodil hlavou, sáhl do zadních kapes kalhot a vytáhl dva velké revolvery.

Chvíli pozorně kropil špičatými náboji s ocelovým pláštěm půdu kolem divochů.

Černoši poskakovali, uhýbajíce se střelám, a celek byl ovšem velmi groteskní.

Pak dr. Faust zamířil na supa, jenž se vznášel vysoko nad kotlinou, a srazil jej jedinou ranou. Pták dopadl těžce na oheň a udusil jej, roztáhnuv křídla.

Načež černoši padli na kolena a bili o zem lesklými čely.

Dívka lkala hlasitě strachem a štěstím.

Dr. Faust ležel na rohoži z palmových listů a kouřil lulku. Krásná černá dívka mu seděla u nohou, zářic štěstím, zpívala anglickou píseň Ukulele Lullaby a doprovázela se na příslušném nástroji.

Hvězdy hořely ještě na tropické obloze jako magnéziové ohně, ale velký červený pták, který sídlil na korálovém útesu, oznamoval drsné a hrdinské jitro zvukem sopránového saxofonu.

Dr. Faust zvedl šedou špičatou bradku, pohladil svou černou milenku po oblých ramenou a opustil ji, hořce plačící, ale oddanou.

Usedl do svého ševčíku a vzdaloval se od ostrova žhavého milování, zatímco nebe za černou hranicí moře rudlo vycházejícím sluncem.

*

Když se Knut probudil, bylo šero, skoro tma, shledal, že je ve svém bytě.

Pohnul v zavřených ústech zprahlým jazykem a s polozavřenýma očima se vlekl ke dveřím, drže si rukama hlavu, která ho ukrutně bolela.

Dr. Faust stál uprostřed předsíně a čistil si svědomitě zuby prstem, na který si nanesl množství pasty. Růžová pěna, která se zachytila na řídkých doktorových vousech, mu vytvořila kolem úst širokou kulatou obrubu.

Knut mu vzal z ruky sklenici, vypil ji hltavě a vrhl se k vodovodu.

*

Když kráčeli širokou a málo osvětlenou ulicí směrem k nádraží, byli svěží a skoro docela střízliví. Poslední doznívání strašného dopoledního ožralství zpívalo jim v hlavě jako melodický hlas vzpomínky, doneurčita rozptýlené a sladce melancholické, jako vzdálený zvuk klavíru, na který za večera pozdního léta hraje ruská slečna z nějaké Turgeněvovy povídky.

Zbývalo ještě půl hodiny do odjezdu vlaku.

Knut a Faust seděli v sprosťácky přepychové kavárně na Václavském náměstí a pili bledý čaj z bílých porcelánových šálků s modrým monogramem.

Hudba hrála právě unyle vášnivý boston, když Knut zahlédl u vchodu snědý obličej architekta Solnessa s tlustými obrubami brýlí. Paní Vlasta kráčela maličko za ním, naklánějíc trochu hlavu, s přimhouřenýma očima, bíle napudrovaná a s nabarvenými rty, které byly krásné a jakoby ne její.

Když kráčeli mimo, Knut se uklonil, architekt Solness zdvořile a roztržitě odpověděl, paní Vlasta se zastavila a podala Knutovi ruku.

Nemluvila a dívala se na něho se zvědavostí, kterou ještě nikdy u ní neviděl, se zvědavostí, s kterou se díváme na něco, co nás zajímá, ale k čemu nemáme osobního vztahu.

A Knut sám, k vlastnímu podivu, který mu byl nepříjemný, cítil cosi podobného.

– Myslím, že máme oba dva přibližně stejný dojem, pane Knute, řekla paní Vlasta.

Je to divné. Jak je to všechno vzdálené, jako by toho nikdy nebylo bývalo. Musila bych si zde na vás dlouho zvykat

– A dívala se pozorně Knutovi do očí.

Ale když mu podala ruku na rozloučenou, zesmutněla, zněžněla.

Tato krátká chvilka naplnila Knuta velkým a bolestným štěstím.

Odešla, její šaty ze zeleného lamě svítily v záři lamp jako ještěrčí kůže.

Knut vtiskl dlaně do očí, dlouho tak seděl, a když znovu prohlédl, zdála se mu světla kavárny bledá a zmatená, hluk hovoru a chřestění příborů doléhalo k němu neurčitě a nesouvisle jako z velké dálky.

Po prudkém přívalu štěstí přišel náhlý zvrat, zmalátnělost a tupý smutek.

Co s láskou, která je jako horečka, jako nemoc. Nemoc ne smrtelná, bohužel, pak by měla alespoň jakousi velikost a trvalou krásu.

– Pojďte, Fauste, už je čas.

Dr. Faust neodpovídal. Upíral své světle modré oči na nehybnou hladinu černé kávy a myslil na krásnou dámu.

XIII. kapitola

PANÍ POTULNÉ STŘELNICE

Dr. Faust se brzo znovu setkal s paní Vlastou, několik dní po svém příchodu do Arizony.

Byl poněkud bizarním zjevem ve svých vycházkových šatech, které doplnil zelenou košilí a velkou baskickou čapkou, jež mu spadala na tenký krk.

Paní Vlasta klečela uprostřed malé lesní loučky a trhala květiny. Podobala se v mírném a laskavém slunci toho dne, na tmavozeleném pozadí stromů, s kyticí červených a modrých květin v ruce obrazu nějakého staroněmeckého mistra.

Faust se k ní brouzdal vysokou trávou, několik kroků před ní sňal čepici a hluboce se uklonil.

Dáma nevstávajíc podívala se na něho a usmála se.

– Knut mi o vás mnoho vyprávěl, Fauste. Zamilovala jsem si vás dříve, než jsem vás slyšela promluvit.

Podávala mu ruku a zuby jí zasvítily v bílém úsměvu.

Dr. Faust vzal obřadně její ruku do své a políbil růžové špičky prstů.

– Paní Vlasto, řekl, vím, že forma mého výrazu je poněkud starodávná. Ale neváhám vám říci, že jste nejkrásnější žena, kterou jsem kdy viděl. Jste taková, jaké jsem si představoval rytířské dámy, jejichž barvy dodávaly středověkým sportsmenům elánu.

Paní Vlasta vstala a odcházela sotva znatelnou stezkou, kterou před nedávnem vyšlapala. Neobracejíc se pozvala dr. Fausta na sklenici čaje.

Několik minut nato Faust, sedě pohodlně v klubovce, nijak se nedivil luxusní civilizaci, která jej obklopovala skoro v klínu hlubokých lesů.

Přenesl se z chemického kabinetu mezi několik indiánských stanů pod starou sosnou, aniž pocítil něco jiného než šťastné uspokojení. Všechno, co potkal, a také paní Vlastu, pojal do svého života s hlubokým sice nadšením, ale bez překvapení.

– Proč myslíte, Fauste, že nejsem šťastna? ptala se paní Vlasta. Stála u okna a dívala se na útlé vrcholky stromů, které se vlnily v slabém větru.

– Nevím, řekl Faust. Cítím to. Nejste šťastna, ani Knut není šťasten. Myslím, že chcete mnoho najednou, všechno najednou.

Ohlížíte se za sebe, kráčíte-li vpřed, hledáte vpravo a vlevo. Přiznávám se, že vás nechápu.

Představuji si vás, paní Vlasto, jak stojíte prostřed lesů, v noci, a hledáte bolestně světlo v té černé

spoustě. Nad vámi stojí hvězdy a nic vám nepovídají. Kdybyste jich mohla dosáhnout rukou, naplnila byste si jimi dlaně a pak byste je pohodila.

A možná dokonce, že si myslíte, že je můžete mít, ale nestojí vám za námahu vztáhnout ruku.

– Oh, Fauste, možná také, že hledám světlo v temnotě docela před sebou. Malé a skromné světlo, paní Vlasta sepjala ruce a mluvila prostým a vroucím hlasem, lampu za šest korun, která pokojně osvětluje kuchyňský stůl.

Ostatně máte pravdu, nevím, vůbec nevím, vůbec nic nevím.

– Jsem smuten, řekl Faust, když si vzpomenu, že se musíme rozejít, až půjdu svou cestou, jinam než vy, než Knut i Reflektor. Jste, zblízka, docela jiní než já, a to jsem si nikdy předtím nepomyslil.

Dál a dál, na světě je tolik cest a tolik zemí! Jedny opouštíme a setkáváme se s jinými.

A stesk po vás, to je jakási okrasa mého nadšení. Je to sobecké, viďte?

Usmála se na něho bez odpovědi.

Dlouhé a ostré hvízdnutí, málo tlumené dálkou, proťalo naprosté lesní ticho.

– Opouštím vás, Fauste. Nepřeji si, abyste odešel. Zůstaňte tak dlouho, jak se vám bude líbit.

Dveře se zavřely za paní Vlastou a v pokoji zůstalo po ní cosi jako vůně přešlé bouře smíšená s vůní umírajícího léta.

Dr. Faust si vybral z hlazené krabice cigaretu, která se mu zdála nejvhodnější. Pak vyhledal v knihovně Stevensonův Zlatý poklad a zabral se do čtení.

*

Soumrak se snesl rychle, jak tomu bývá v tropických krajinách a mimoto v měsíci srpnu. Po krajině, jejíž barvy byly smyty večerem, zadul studený vítr.

Dr. Faust stál sám uprostřed tábora a díval se chvíli na slunce, které vypadalo jako krvavě červený lampión, jejž někdo stahuje po nitce za čáru obzoru, pro potěšení dětí.

Pak se flegmaticky posadil na velký hladký kámen a díval se do šeřícího se lesa.

Uklidnění večera zvučelo jako dlouhá struna napjatá od jednoho konce světa ke druhému, procházela Faustovi středem srdce a on se kolébal s rytmem klidu světa, v okamžiku obecného příměří.

Obloha se sklonila ke korunám jedlí a opřela se o ně v šťastné důvěřivosti.

Komár usedl bez útočnosti na doktorovo rameno a tence bručel večerní píseň.

*

Náves s kouzelným divadlem a střelnicí měla vzezření neobyčejné a skoro sváteční. S přibývajícím soumrakem zářilo acetylénové světlo několika lamp silněji a silněji, osvěžujíc zašlé barvy plechových terčů.

Děsně řvoucí lev otvíral krutou tlamu na nevinnou pannu v modré tunice a černý Arab, opěšalý a ozbrojený dlouhým kopím, se chystal k rozhodné ráně. Ženich v červených šatech hodlal obejmouti nevěstu s kyticí, dva doni Juani mířili na sebe kordy a bylo na střelci, aby vyvrcholil tato protichůdná dramata, jakož i jiná, která vyrobila z plechu fantazie i životní zkušenost venkovského výtvarníka.

Malá Elvíra se opírala loktem o bariéru, pokrytou odřeným kobercem, lákala zákazníky, svítíc zuby i očima.

Selští elegáni stáli sraženi v hlouček, kouřili hazardérsky, zahazujíce velké nedopalky, a hlasitě se smáli prostředním vtipům.

Hovory střelců s krásnou podnikatelkou byly vedeny spíše z její strany. Neboť Elvíra se lišila nemálo od většiny svých kolegyní, jež žijí roztroušeně po všech částech zeměkoule, jakousi nedefinovatelnou slušností, která oddalovala obvyklé vesnické důvěrnosti na neurčito.

Byla to komediantka poněkud vyššího řádu, komediantka, možno říci, do jisté míry vznešená.

Byla tím žádoucnější.

Kouzelné divadlo se obsluhovalo samo.

Elvíra měla na práci pouze vybrati peníze, které do otvoru kinematografu s klikou házeli ti, kdo toužili vidět výjevy:

Marocký sultán na lovu tygrů.

Poprava H. D. Landru, vraha žen a dívek.

Pan Bejšovec na kolečkách.

A zvláště:

Tanec princezny Salome.

Francouzská herečka se chystá k spánku.

Dr. Faust si natočil potřetí repertoár tohoto nepatrného divadla a obrátil se k střelnici.

Zachytil oči krásné Elvíry právě ve chvíli, kdy je naň upírala nejpříměji, a utkvěl na nich.

Elvíra se usmála.

Dr. Faust se usmál v odpověď a ubíral se k střelnici, s jistotou a nenuceně.

– Jak se máte, slečno? ptal se jí, usmívaje se na ni právě tak, jako by se byl s ní seznámil nedávno na čaji o páté v spřátelené rodině.

Elvíra odpověděla nejinak a vesničané pozorovali tuto společenskou konverzaci s nevůlí, kterou tajili jen zcela málo.

Faust střílel dosti dobře a Elvíra jej znamenala ohnivýma očima, na všech místech, kde je to obvyklé.

Imponovalo jí Faustovo jakési starodávné frajerství, které mu bylo vrozeno a které s jeho prostotou tvořilo příjemnou a ne zcela všední směs.

Faust položil pušku a podíval se na Elvíru. Žár jejích očí jej poněkud zarazil, ale nicméně mu zalichotil.

– Považuji kamaráda Klapku za šťastného člověka, podotkl poněkud škrobeně.

– Oh, mezi námi není ještě nic jistého, popírala Elvíra očividný fakt, nikoli bez postranního úmyslu.

– Ale, divil se zdvořile Faust.

Elvíra se afektovaně usmála a opřela se o pušku. Zatřásla černou hlavou, až Fausta ovanula dívčí a cikánská vůně. Vypjala důležitě malá kulatá prsíčka, kývala tělem nonšalantně a vytáhla obočí, co nejvýše dovedla.

Faust si pomyslil, že místo na návsi před střelnicí je místem, které by si pro tu chvíli vybral, kdyby to bylo nutné, jako první ze všech míst, na která si mohl vzpomenout.

Na nebi vyskočily hvězdy, které patřily všem lidem shromážděným na návsi.

Hospodáři, kteří s dýmkou v zubech dumali před prahem, zajímali se o hvězdy potud, pokud byly s to předpovědět počasí, což nebylo pro ně bez důležitosti, stran hospodářství.

Selské dívky měly k hvězdám poměr o něco méně praktický, neboť hvězdy se vystavovaly jako ozdobný prvek v jejich prostomyslných písních o vojákovi, který vrátiv se z vojny, nalezl Boženku provdanou, a v některých jiných.

Faust patřil k nečetné kastě, která, zcela opovrhujíc vědeckým a trochu i lyrickým významem těchto malých zářivých nebeských těles, zmocnila se hvězd jako inspiračního a symbolického prostředku takové síly, že konkuruje úspěšně s elektrickým zářením velkoměsta a s neblaze magickým bengálem praskajících šrapnelů.

Neomezují se na jejich ozdobné určení, které stačí prostým duším, ale rozšiřují jejich cenu na hrdinskou stránku života, která převažuje silně malou idylu milostnou, popřípadě milostně rodinnou.

Faust se procházel po návsi jako po vrcholu hory. Plápolající nadšení se ho zmocňovalo za toho sladkého večera a v jiskření procházky hvězd, v záření temných, sladkých a třpytivých očí komediantky Elvíry.

Ves se hemžila pod nim malým starostlivým životem a nedaleko od ní zcela stejné město s malými měšťáky, s dlážděnými ulicemi, s úředním hrdinstvím policistů a zbytečným kvapem.

Procházel se pod ohromnou oblohou snadně jako v dětském pokoji, nadut počestnou pýchou a loupežnickým štěstím. Vrátil se znovu k Elvíře a opřel se loktem o pažení střelnice jako starý známý, bez ohledu na střelce v zeleném klobouce.

Zamyšleně přestavoval olověné koule v dřevěné kazetě a chvílemi se díval na plnou a hnědou Elvířinu paži, která se kmitala, jak dívka nabíjela pušky.

Když Elvíra obsloužila zákazníka, prohlédla si ještě jednou doktorovu hrdinskou a komickou postavu, zvláště pak jeho bezelstné oči.

Zasmála se, ohlédla se kolem sebe opatrně, naklonila se k dr. Faustovi a pozvala jej šeptem, aby přišel, až zavře obchod.

Její maličká tvář přijala tajemný výraz, oči se jí rozšířily.

Pak se strojenou ledabylostí odešla k terčům a hladila hřívu řvoucímu lvu.

*

Hvězda večernice dokončovala dráhu po úseku kruhu opírajícím se o lomenici starostova domu z jedné strany a komín z druhé, náves se vyprázdnila a Elvíra zhášela světlo za světlem ve své střelnici, když přecházela náves Manka, doprovázená panem strážmistrem.

Nesla se ve svých krepžoržetových bledě fialových šatech jako velikonoční obláček, tlapajíc tiše na gumových podrážkách anglických střevíců, jež doplňovaly poněkud nezvykle ale ne špatně obláčkové šaty. Pan strážmistr našlapoval tvrdě a hrdě, ne nepodoben lidovému vydáni boha války mimo službu.

Když se všichni tři octli na jedné pomyslné přímce, strážmistr na jejím levém konci, po jeho boku Manka, na pravém konci přímky Elvíra se zdviženýma rukama, na chvíli bez pohybu, s obličejem ostře a sinavě zbarveným světlem poslední acetylénky, kterou se chystala zhasit, Manka maličko pootočila hlavu a zvednuvši nosík podívala se na Elvíru s takovým opovržením, že se navlas podobala nějaké lady z nejlepší a nejstarší londýnské společnosti.

XIV. kapitola

NOČNÍ SPORTY

Ves spala už hlubokým spánkem, když si dr. Faust zapaloval na kraji lesa třetí cigaretu.

Vřes dýchal teplo, které přijal za dne, mezi nizoučkými stromy školky bloudil bílý psík, kterého zděděné pudy vyhnaly ze stavení. Našel zaječí stopu, vesele ji sledoval, konečně ji ztratil a pak vyl s čumákem obráceným ke kulatému měsíci svůj psí zármutek, žalost tvora s instinkty, jež přesahují jeho možnosti.

Faust vyšel na kopec, jehož boky splývaly s poli v nejistém šeru. Malý obdélník střechy střelnice v dálce svítil mdlou růžovostí. Po chvíli zbledl, jeho kraje se rozplynuly, zmizel.

Doktor zahodil cigaretu.

– Pane Fauste, šeptala Elvíra, opírajíc se kulatým ramenem o stěnu červeného vozu, jenž v nočním šeru jevil se kávový, obrátila jsem se na vás, jen na vás, rozumíte, protože jste mi připadal ze všech pánů trampů nejvážnější.

Elvíra pomalu pohybovala hlavou ze strany na stranu a lechtala Fausta na čele konečky kštice, jež unikala z pěšinky, která dělila její černou a kulatou hlavu na dvě polovice.

Dr. Faust rád podléhal lichotnému kouzlu, jež se linulo z vonících vlasů komediantčiných, z komediantské noci s měsícem polozakrytým nehybným oblakem, oblohou na kraji ořezanou ostrými liniemi střech, lomenic a osamocených komínů, zkrášlenou přebytečným množstvím diamantových hvězd, jakoby trojrozměrných na hedvábné ploše nebes. Z noci nervózní voláním zamilovaných koček, mezi nimiž krátké psí zaštěkání znělo jako úsečná dvojveršová strofa cynického epigramu.

Proto beze slova uchopil Elvíru za malou ruku, stoupal rty od kotníku až tam, kde se končily krátké rukávy její modře puntíčkované blůzy, přešel k šíji, svědomitě ji vroubil polibky, a vnořiv nos do jejích vzadu pevně utažených vlasů, setrval chvíli v rozkošnické nehybnosti.

– Až potom, šeptla Elvíra a vyvinula se mu z rukou.

*

Neboť, kdoví, možná že pro muže není nic nádhernějšího a žádoucnějšího na tomto krásném a smutném světě než ženská vůně, že jen pro ni muži se plaví po širých mořích, neřídíce se než Severkou a instinktem, jen pro ni zakládají plantáže a říše, jen pro ni zápasí pěstmi, kopají rozhodný gól, staví továrny a píší své nejkrásnější verše, jako tetřev jen pro okamžik lásky s nenápadnou samičkou, jejíž cenu nezná než on sám a jeho soupeř, zpívá svou jedinečnou píseň.

Což nemění nic na faktu, že ona vůně není než jednou z několika lstí, kterými život již tak dlouho si zajišťuje své nesmyslné trvání.

*

Faustovo nadšeni se vystupňovalo do stavu, kdy se stalo plynulým. Naplnilo jej celého, vlnilo se mu hlavou a shýbalo mu ramena.

Byl stejně ochoten dvořit se jako loupit, líbat hladká a kulatá cikánčina kolena, která se prozrazovala pod její tmavomodrou sukýnkou, rozrušit chladné stěny nedobytné pokladny hasákem, kterým ostatně neuměl zacházet, zabít chladnokrevně kohokoli, vylézt na nejvyšší borovici v krajině a zpívat nějakou národní píseň, jejíž obsah by se hodil k situaci.

Byl v stavu absolutní nevinnosti a byl jako míček, naplněný k prasknutí energií, kterým mohlo hnědé děvče vrhnout kterýmkoli směrem.

Ale nebyl proto hříčkou ženy.

Žena netvořila v říši jeho rozpjatého a různotvarého citu než jeden cíl, mimoto velmi blízký a velmi snadno dosažitelný.

Toužil jíti dále a prudčeji, ale žena s hladkou a voňavou pleti se mu nicméně zdála velmi vhodným a žádoucím potěšením pro muže, který chce mnoho, všechno, nač stačí jeho obvyklé síly, a ještě trochu více.

Kromě toho žena s touto jeho nejasnou cestou dále splývala k nerozeznání v době, kdy se mu zdálo, že uhádl její směr.

*

Starostův pes nezaštěkal, když dr. Faust přelezl dřevěná vrata, vyhledal žebřík na místě, které mu Elvíra popsala, a přistavil jej ke zdi.

Dívka sestoupila rychlými a tichými krůčky, cvičenými prsty otevřela dvířka kurníku a několikrát ponořila ruku až po rameno do temné a teplé prostory.

Faust se zájmem a rostoucí úctou pozoroval přesnou a elegantní práci své dobrodružné přítelkyně a ukládal slepice do velkého pestrého šátku, který nosila Elvíra během dne přehozený přes ramena.

Elvíra otevřela tiše zadní vrata a vyklouzla první. Za ní dr. Faust. Dívka zmizela ve tmě bezzvučně jako lesní zvíře, Faust si lehl na zem a plížil se do polí, vleka těžký ranec.

Rukávy zrousané v studené rose mu nepříjemně chladily zápěstí a kolena ho bolela. Ale Faust šinul se dále po kolenou a loktech, jak se tomu naučil z knih o Old Shatterhandovi, a plížil se ještě daleko za vsí s velkou přemírou horlivosti.

Pak opatrně a pomalu postupoval polní cestou a vnořit se do lesa hustým podrostem, kterým z této strany byl vrouben jeho kraj.

Našel známou stezku vedoucí mladým smrčím ke křižovatce. Vyschlé zežloutlé jehličí u pat stromů a pružná rašelinitá půda vydychovaly nervózní a opojující ostrou vůni.

Ale dusná obloha, pokrytá nízkými mraky, docela ztemněla a Faust si marně vyvracel hlavu, hledaje světlejší pruh nebe v černé mase stromů.

Byl jako uprostřed světa ještě nenarozeného, uprostřed elementárního ticha a elementární tmy.

Z pěti smyslů, které má k dispozici tvor světa zorganizovaného už k potřebě složitého života, zbývaly mu dva základní, divošské, degradované civilizací.

Faustův život zmenšil se na nejzákladnější uvědomění existence, v níž jednání je vedeno spíše pudem než vůlí a právě tak málo může být vědomě započato jako vědomě přerušeno.

Klesl na kolena, ohmatával půdu rukama, jež nabyly nezvyklé citlivosti, a snil, jako sní zvíře, jako žijí rostliny.

Bílý pruh křížících se cest udeřil jej do zraku jako zjevení, jako zázrak, zakmital se před ním jako blesk, trhající temnoty.

Faust, puzen silou, která zvedá blíže k světlu všechno, co žije, se vztyčil. Ani si neuvědomiv náhlost přechodu, přijal radost i neklid vyššího stupně života.

Zanechal své břemeno ve spleti pichlavých větví, pod rozložitým smrčkem a vystoupil z lesa.

Usedl na mez, dvakráte vdechl s rozkoší vzduch poněkud chladnější na široké cestě a sňal s hlavy čepici.

Několik těžkých kapek jej udeřilo do temene, zašuměl tichý déšť. Faust obrátil tvář k obloze, zavřel oči, déšť mu omýval horké tváře a on hvízdal tiše starou lidovou baladu o lotru Babinském, kterého přišla navštívit do vězení milenka.

– Máte? ozval se vedle něho tiše chraplavý hlas.

Faust zakýval hlavou, neotvíraje očí, a pokračoval v písni.

– Rychle, nemám kdy, ozval se hlasitěji netrpělivý zákazník.

Faust otevřel oči a uviděl malého hubeného muže s placatou.čepicí, vzhledu sešlého pekařského pomocníka.

Muž zjistil počet, podal Faustovi bankovku a zmizel v houští.

Doktor se vracel cestou. Přestalo pršet, vzduch poněkud ochladl, mraky se rychle rozptylovaly a na nebi znovu vyskakovaly hvězdy.

Když vyšel z lesa, jakýsi neurčitý ruch v přírodě ohlašoval, že hodina svítání je nedaleko.

*

Tma na návsi zbledla, místo bílých skvrn stavení objevily se v chvění rodícího se světla jejich obrysy,

ale matné, nejasně, jako špatně zaostřená fotografie, jako odraz krajiny ve vodě čeřené větrem.

Ranní chlad přinášel s sebou jakýsi neklid a smutek, rozčarování po skončené slavnosti, nejistotu skutečnosti po plnosti a jistotě snu.

Teplo, které dýchalo na Fausta otevřenými dveřmi vozu, bylo posledním a uklidňujícím pozdravem noci.

Bylo to teplo dívčí ložnice, teplo dívčího těla a teplo zvířecího doupěte. Živočišná, milostná a romantická vůně, kterou s sebou nosila Elvíra, jež opřena o pažení dveří skláněla se k Faustovi, bílé a reálné zjevení.

Elvíra v dlouhé noční košili, přes kterou visely dva černé copy vlasů ještě zapletených.

Snědý obličej byl světlý na černém pozadí vnitra světnice, košile bílá a vcelku Elvíra vypadala jako dítě.

Ale její temné oči byly zlodějské oči a ruka, která hladila Fausta po tváři, byla ruka ženská.

Hodila do vozu šátek s penězi a uvolnivši tak druhou ruku, objala kolem krku Fausta, který stál na prvním stupni malých schodů, o půl hlavy menší než Elvíra.

Líbala jej na ústa a třela hnědou tvář o jeho rameno.

Faust jí něžně stiskl nahé paže.

*

– A na shledanou, dodala dívka. Usmála se ještě jednou bílými zuby na trampa a zavřela dveře.

Faust sestoupil se schůdků, obrátil se zády ke dveřím a radostně zamrkal.

Neboť přišel den. Klidné, růžové světlo plynulo nad návsí, světlo smíšené s vůní jablek a tichým ruchem, čisté, orosené jitro, ještě nedotčené lidmi.

Ale ještě dříve, než dr. Faust odešel, vrzla dvířka v jednom z protějších stavení. Selský synek, kterého bolely zuby, vyšel zoufale před stavení, tiskna si zuřivě tvář těžkou rukou.

Civěl na Fausta, pomalu chápaje, a sestrojoval si v duchu historii trampových záletů u krásné komediantky s tupou selskou žárlivostí, která považuje všechny dívky v hranicích vsi za obecní majetek.

XV. kapitola

30 STŘÍBRNÝCH

Ráno zuřil starosta sám, ale v 8 hodin ves vzala starostovu při za svou a cítila se dotčena po stránce své cti a důstojnosti.

Četníci, vedeni strážmistrem, se tvářili krutě a důležitě, prohrabávajíce Elvířin domov. Dívka se bránila s orientální výmluvností, zřejmě se usmívajíc pod slzami uražené nevinnosti.

Faust, červenaje se poněkud, poskytl Elvíře alibi, které jej stavělo do nejpříznivějšího světla v očích amatérů donchuánství.

Trampové přivítali četníky s velkou zdvořilosti, zvali je k obědu a Reflektor zvedl strážmistrovy bílé rukavice, které upadly. Strážmistr mu děkoval rozzuřen a odvedl svoji četu co nejrychleji.

*

Míra byla dovršena. Malá zlodějská událost byla kapkou pořekadla, kterou přetéká sklenice.

Vesnice, která snášela celkem neškodnou trampskou hrůzovládu s mírností spíše předstíranou než skutečnou, se vzchopila. Nebylo to logické, ale bylo tomu tak.

A v 10.05 starosta odjížděl do Prahy.

Ve stolku policejního ředitele leželo několik nitek, které se starostovi podařilo částečně svázat.

Drnčel telefon, byly dány důvěrné rozkazy a kolem Arizony se stahovala síť.

Město by bylo trampy nevydalo.

Právě proto je vesnice musela vydat.

Neboť Město a Vesnice, to jsou věční soupeři, dva osudy a dva temperamenty docela protichůdné.

Vesnice tradiční, opatrná, ochránkyně drobných ctností, mechanicky pilná, rezervoár průměrných sil, chamtivá a podezřívavá.

Město inteligentní, neklidné, tvůrčí, bohémské, marnotratné a družné.

Takže vesnice cítí k městu nechuť, která není docela neoprávněna. Tím hůře pro ni.

Vesnice prodala trampy, a ani ne za třicet stříbrných.

Na úvěr.

*

Odpoledne se Klapka ploužil přes náves.

Den byl horký, dvě holčičky s bledými vlasy si hrály tiše u polovyschlého rybníku, na kterém ležela uprostřed melancholická kačena jako celuloidová hračka na domácím akváriu.

Ves s bílými staveními, která oslnivě svítila v slunci, s hustým prachem, ležícím na cestě, jenž se zvedal v lehkých obláčcích pod jeho kroky a zase padal k zemi, dřímala v mdlém bezpečí navyklého života.

Za rybníčkem mu zkřížil cestu starosta, který jel na pole s žebřiňákem. Vůz drnčel a kymácel se, ospalý kůň odháněl mouchy občasným kmitáním špičatých uší.

Starosta se beznadějně zahleděl do čistého nebe, jako by tam hledal ztracenou myšlenku, nutně potřebnou pro okamžik, doufaje, že Klapka nějakým záhadným způsobem zmizl z cesty, což by jej bylo srdečně potěšilo.

Ale Klapka jej přátelsky pozdravil silným hlasem, který nápadně zahlaholil na opuštěné návsi. Starosta k němu kvapně otočil hlavu a děkoval s přehnanou srdečností.

Kůň se zastavil a usnul, frkaje směrem k zemi.

– Už jsou v železech, myslím lupiči? ptal se Klapka, s účastí mhouře oči.

– Mrzí mě, pane Klapko, že vás četníci obtěžovali, omlouval se starosta, trhaje neklidně ramenem.

– Jsme zákonu k dispozici a vám vždycky k službám, pane starosto.

Ale škoda, že jste nečetl v mládí memoáry detektiva Cliftona, jak vidím. Také asi neznáte zločiny baskervillského psa, nevíte nic o zmizení Marie Rogétové ani o vraždě v ulici Morgue.

Jinak byste nešvihal bičem vedle pitomého žebřiňáku, nýbrž byste, maskován bílým vousem a ošumělým cylindrem, prohlížel nenápadně lupou otisky prstů, které lupiči bezpochyby zanechali na bidýlku v kurníku, a dále byste, převlečen za starého němého muže s kolovrátkem, abyste se vyhnul všetečným otázkám, obcházel zítra k poledni statky a chaloupky v blízkém i vzdálenějším okolí, neobědvají-li někde slepici.

Nebo byste se vloudil, převlečen za železničního zřízence, do několika nákladních vlaků a kontroloval zásilky, adresované pražským zvěřinářům.

Tento způsob pátrání by byl, jsem o tom přesvědčen, rozhodně účinnější než četnická asistence. Vyžadoval by ovšem většího nákladu.

– Sbohem, pane Klapko, odpusťte, mám naspěch, procedil skrze zuby starosta, rudý od límce u košile až k mysliveckému klobouku.

Klapka se bral dále, spokojeně se usmívaje.

Na druhém konci návsi minul červený vůz stojící vedle režného stanu střelnice.

Pocítil přece jakési malé sevření srdce ve chvíli, kdy se mu zazdálo, že se jedna z kraječkami vroubených záclonek pohnula. A zároveň cosi jako ulehčení, když minul tuto putovní jeskyni sličné čarodějnice, která jej skoro na týden zlákala na své cesty, na nichž mu nebylo docela dobře.

Čas prožitý s Elvírou se mu zdál jako sen rozkošný sice, ale těžký zároveň, podložený neklidem a výčitkou, trochu jako nedovolená zábava, cosi nelegálního, podezřelého, jako vinárna v zastrčené ulici, s červeným světlem v přítmí lokálu, s pošpiněnými tapetami a velmi přívětivou dámou s troskami půvabů.

Klapka se vrátil oklikou k lesu a lesní cestou k Vověncově hospodě. Odpočívala v slunečním žáru bez zvuku a pohybu, jako ves tutéž dobu.

Lehl si na mez a kryt vysokou trávou díval se upřeně na geometrickou budovu, se stěnami bílými na slunci a černými ve stínu, s červenou střechou a sytě zelenými ovocnými stromy v zahradě za stavením, bez nuancí a polotónů.

Pak se vracel, opatrně se skrývaje za řídkým ovsem, jehož povrch ustrnul v nehybnosti horkého bezvětří, a pak za skalisky a křovím na stráni.

Došel až k travnatému břehu, z kterého výhled na řeku byl zakryt nízkou hradbou vrb.

Tam uviděl před dvěma týdny, podruhé, Manku, která se houpala na vodě jako říční víla matně bílá v zeleném stínu, s měděně červenou hlavou, s červenými ústy, vlhkými, ač neponořila hlavu pod vodu.

XVI. kapitola

1000 OHŇŮ

Týž den, v sobotu, bylo u večerního vlaku zatčeno několik trampů, kteří přinesli s sebou na nádraží své spravované stany a černé kotle s drzostí, která byla jejich podstatnou vlastností.

Tito zatvrzelí romantikové byli odváženi na policii v nákladních autech. Když nastupovali v dobré náladě do nepůvabných vozidel, obecenstvo před nádražím, bezvýjimečně s nimi sympatizující, na ně volalo přátelské žertíky.

Takže bylo zatčeno též několik ošumělých civilistů, kteří se přidružili k transportu s nezakrytou spokojeností.

*

Na Pankráci vnikly do nádraží, když se vlak hnul, zřejmě zorganizované čtyři čety trampů a vzaly vlak útokem. Četnická stráž byla smetena v okamžiku a trampové na zadní plošině posledního vozu se široce usmívali.

Nejhorlivější četník, obsáhlý pán s černou muškou pod dolním rtem, utíkal třicet kroků za vlakem, který se od něho vzdaloval s mechanickou jistotou, křičel služební zaklínací formuli a v běhu lícil.

Trampové mu posílali polibky a velká silná dívka s krásnou napudrovanou tváří slečny pokladní z obchodu s hedvábím, která seděla na stupátku, klátíc úchvatnýma nohama, hodila na prázdné koleje růžové poupě.

Četník, dojat tolikerou krásou, zvedl poupě z kolejí a vzpomněl si na své mládí, jež by pravděpodobně bylo

sklopilo oči před železnou tváři zákona, kdyby se s ní bylo setkalo.

*

V Krči nastupovali trampové bez překážek, ale hlavně rostli mimo trať a hlavní cesty, v obili, v houšti, v řídkých lesích, které vroubí vyprahlé stráně řeky Vltavy. Chlapci v širokých oxfordských a měkkých světlých kloboucích se měnili v několika minutách v klasické trampy, sametové a kostkované.

Kytary a bendža doprovázely tichý zpěv, šerifské hvězdy se leskly v zapadajícím slunci leskem nejkrásnějších hvězd nebes.

Byl to jakoby velký odvod v předvečer války, po hřbetě strání se pomalu pohybovala husím pochodem dlouhá řada chlapců s kufříky v rukou, malé černé siluety na bledém nebi, mizela v údolí a na druhém boku sedla stoupali už vojáci neužitečné a krásné svobody, opatřeni několika charakteristickými podrobnostmi trampstva. Půl vojsko a půl loupežnici, hazardéři, vtipkáři, nadšenci, cynikové, bezuzdníci, hráči, rváči a opilci, kteří měli jedinou ctnost: prudký oheň života v srdci, bez kterého by svět nežil, protože by netvořil, dynamiku elementárního pohybu, samoúčelného a nezbytného.

*

Toho večera planuly táborové ohně slavněji než kdykoli předtím. Ve všech vesnických hospodách podle řeky drnkaly klavíry černošské tance, zrůžovělé dívky se otáčely v kole s přesnosti půvabných

automatů, na stolech se objevily čerstvé umělé květiny.

Ptáci se té noci probouzeli ze sna, ve tmě šuměla jejich drobná křidla.

Malá pěnkavka, polekaná křikem, pohlédla z hnízda přes okraj větve a slétla dolů, směrem k ohni, jehož zář považovala za růžovost vycházejícího slunce.

Zarazil ji hustý mrak dýmu, který se vyvalil z ohně obklopeného kruhem kamenů.

Na chvíli utkvěla s roztaženými křídly nad šlehajícími plameny jako právě znovuzrozený malý Fénix.

Pak se vrhla do tmy, naplněna obdivem a úžasem nad věcí, kterou uviděla poprvé, nad živým ohněm, blízkým, skoro hmotným, tak jako stromy nebo voda, žhavým a rudým.

Považovala jej po všechny dni svého života, to jest až do příštího léta, za nejnebezpečnější a nejkrásnější věc, s kterou se kdy setkala.

*

Z vrcholu nejvyššího kopce v krajině, kdyby totiž bylo bývalo možno odtud přehlédnouti Arizonu, by se byla tato země jevila jako odraz nebe krásnější než nebe samo.

Nebe bylo, ovšem, široširé, jeho hvězdy zářily pyšně, byly vznešené a klidné, sestaveny v souhvězdí, o kterých již dávno byly vymyšleny půvabné novely:

O přátelství mezi Kastorem a Polluxem

o Ganymédovi

o dvou Medvědech

o Mléčné dráze

a mnohé jiné.

Tyto báje mají velkou konturu pradávných časů, která se ustálila během let, jsou klasické, ale jsou také chladné jako muzejní síně. Jejich lidská vášnivost byla silně profiltrována staletími, takže dnes připadají nám božskými, to jest právě tak abstraktními jako vznešenými, nejen jména účastníků těchto ostatně interesantních příběhů, ale i příběhy samy.

Jsou jako krajina, viděná vrstvou průzračného a chladného podzimního vzduchu, jako italské architektury na obrazech raných renesančních flámských malířů, pročištěné a omyté, zbavené doteku lidského života.

Prostě: nebe se svými vznešenými souhvězdími a pověstmi bylo klasické. Krásné, ale bez pokračování, dokonalé a bez života.

Země dole, složená z mračen lesů a tmy, byla romantická končina. Krvavé ohně se tam rvaly se sukovitými poleny, hustý kouř se násilně prodíral spletenými větvemi jehličnatých stromů. Proti Mléčné dráze leskla se tmavá plocha řeky, nehybná ve tmě, vroubená klikatými skalisky a vrbovým houštím.

A kolem ohňů hloučky chlapců, napojených mládím, nocí, alkoholem, svobodou, láskou a všeobecnou svévolí se vlnily jako moře, jako protoplazma, z které byl udělán svět, oblaka, politika, věrnost, telegrafie bez drátu, symfonie a zločin.

Arizona, protějšek nebe, byla živoucí, v rozvoji, současná, nedefinovatelná, zářící, nespolehlivá, konkrétní. Romantická.

*

Reflektor s Klapkou, Knutem a Faustem rozvěsili zelené lampióny do korun smrčků i na větve starodávné sosny. Doprostřed tábora postavili sešlou standartu s podobou zelené lišky a pět minut po tom, co první večerní vlak vjel do stanice, zazpívali hymnu Zelené Lišky, kterou nebudeme reprodukovat z dobrých důvodů.

Hlasy z dálky jim odpovídaly, trochu zpožděně, ale celkem ve shodě s dávno vyzkoumaným zákonem o zvuku putujícím na hřbetě zvukových vln.

Den usínal, přikryt něžnou párou večerních mlh. Zajíci opatrně vycházeli na noční pastvu do ovesných polí a ptáci v křoví na mezích křičeli poslední ospalý pozdrav do tichého šera.

Přišel Hezoun i Šerif a přišli všichni kamarádi, které Knut a Klapka poznali ve Vověncově hospodě.

Přišlo ještě dvacet jiných, kteří se utábořili u řeky. Přivedli s sebou několik dívek, a mezi nimi slečnu, která na pankráckém nádraží hodila četníkovi růži.

*

– Dnes, řekl Reflektor, nepůjdeme do hospody, chlapci. Dnes toužím po slavnosti, po velké slavnosti, rozsáhlé družnosti a hlučném kamarádství, které by bylo příliš široké pro hospodský lokál.

Povane-li vítr od Severu, zanese k nám kouř ohně z táboru Fialových bratří, okořeněný vůní fialového bengálu, v kterém si libuje tato výstřední a koketní trampská sekta.

Povane-li vítr od jihu, budou v něm vlát útržky smíchu, vády a písní všech trampských táborů, které leží pod námi, temperament všech kamarádů, většinou anonymních a mnohdy nám dosti nepodobných, s nimiž však nás pojí velká láska k svobodě a zdravá šibeniční veselost.

Jak krásné souručenství!

Dnes více než jindy těším se z vědomí, že prorážím vesmírné vody kulatou přídí lodi Země, zavěšen mezi dvojím nekonečnem, nekonečnem nad hlavou a druhým v opačném směru.

Dnes silněji než kdy jindy uvědomuji si pikantní a komickou situaci, v které jsou všichni lidé této planety, státníci, kněží, domkáři a školní dítky, všichni bez rozdílu, zloději a mniši, ctnostné manželky, policisté, altruisté, podvodníci, šosáci a sklepníci.

Situaci člověka, který je unášen neznámou lodi, neznámo odkud a neznámo kam, lodí, která syčíc a prskajíc světlo proráží nepostižitelný éter.

Naše svoboda je ohraničena jejími boky, ale v těchto mezích jsme naprosto svobodni. Nic nemoci získat a nic nemoci ztratit, jak krásný vtip, ohromný, vesmírný vtip náhody!

Jsem vesel, kamarádi, jaká radost, kamarádi, účastnit se toho krásného žertu, jsem divoce vesel, pukám štěstím.

Šerif končil svou povídku o PŘEPADENI HAUSBOTU URAGAN, když Knut zmizel v lese.

Šel rychle, Šerifův hlas se vzdaloval a slábl, a když Knut sklouzl z nízké strmé stráně s půdou pokrytou suchým a hladkým jehličím do úzké ulice hlubokého úvozu, octl se uprostřed ticha a tmy.

Husté koruny smrků zakrývaly skoro docela oblohu, zpěv a hluk z trampských táborů zarážel se na kopci, po jehož protějším boku Knut scházel.

Mezi stromy kmitala se na malé planině světlejší tráva neurčitelné a nepravděpodobné barvy, jaké nezná den. Vila s nejistými hranami splývala zčásti s tmou lesa v pozadí.

Knut obešel tiše planinu po kraji lesa až k buku, stál pod oknem ložnice paní Vlasty

Chvíli poslouchal a. pak zaklepal na peň stromu.

Nahoře se tiše otevřelo okno.

Trochu chladné zápěstí a něžná pleť paže, sladký oblouk ňader a pootevřená ústa, která nemluvila.

To, co uviděl Knut ze své drahé milenky, bylo bílé a ještě bělejší, a její vlasy tak zářily, že je viděl, i když zavřel oči.

– Jak je to krásné, jak jsem šťastna, Knute.

Není nic na světě, jen vy a já. Že třeba zítra odjedete za svou dívkou do města? Nevím nic o zítřku, není času mimo tuto chvíli, chvíli bez budoucnosti a minulosti, není světa mimo to malé místo, na kterém jsme, mimo kus oblohy s omženými hvězdami, který stěží vidíme, a mimo větev buku, která úhlopříčně přetíná obraz okna.

Knute, můj Knute, líbejte mě, drahý hochu.

– Mýlila jsem se, svět je větší než můj pokoj a obraz v okně, čas je rozsáhlejší než tato chvíle.

Celá Arizona je náš svět, zelený, vysoký, svobodný.

Psal jste pro mě báseň při světle elektrické lampy na pasece, přinesl jste mi kolo mého vozu jako kytici.

A zítra, zítra budu stát u okna a čekat, až zahvízdáte v lese.

Jsme šťastni, Knute.

Stáli u okna, držíce se kolem krku

Obloha se vyjasnila a vzduch ochladl. Hvězdy se ostře třpytily a vrcholky stromů se zřetelně pohybovaly v lehkém větru, který tiše šuměl, prorážeje dlouhou vlnou houští jehličnatých stromů.

– Nezdá se vám, Vlasto, že osa světa prochází zemí právě před vilou, u okna, skoro na dosah ruky?

Že bychom mohli, kdybychom chtěli, změnit běh země přinutit ji, aby tančila jako klukovská káča, aby její štíhlá osa kreslila svým koncem křivky a kruhy do fosforeskujících vesmírných mlh jako uhlík sirky ve tmě?

Život je nádherný, Vlasto, má milá.

Kamarádi už spí pod indiánskými stany, v jejichž nízké prostoře, v parách fantazie a alkoholu, se rodí barevné sny.

Slyším jejich oddychování a tichý zvuk polibků těch, kteří bdí v lese se svými dívkami.

Slyším poslední kytaru od uhasínajícího ohně, slyším všechny ty, které už dozněly, i bendža a hlasy, praskot tisíce ohňů Arizony.

Slyším všechny bendža a kytary světa, všechny písně v divokém a nadpřirozeném akordu.

Sirény všech lodí, rachot všech vlaků, řvaní všech bouří.

A tichou práci paklíčů, zoufalý křik člověka vražděného potmě, pro peníze.

Šílený film, obraz světa v pohybu se odrazil na duhovce vašich očí, které sotva vidím ve tmě pokoje, a

zazněl v tepu vašeho srdce, kterým se lehce chvěje vaše něžná pleť.

Nevím už, Vlasto, kde přestáváte a kde já začínám, mám vás rád, Dámo s fleretem, a kdyby pro nic jiného, pak pro tuto chvíli, pro tuto chvíli vzrušenou a úžasnou.

– Ano, obloha už bledne, co nevidět bude svítat. Odcházíte, můj hochu, probůh, vy odcházíte. Že vás zase uvidím? Je to tak zlé, Knute, že přijde svítání a že slunce bude měřit čas.

Ne, slunce nebude měřit čas, bude hořet bílým plamenem nad zelenou Arizonou, svobodnou zemí. Mám vás ráda, Knute, trampe, hýřile, rváči, kamaráde zlodějů a výtržníků.

*

Knut stál na poslední, nejsilnější větvi buku, když zaskřípal písek pod koly auta, které vyjelo z lesa na planinu před vilou a zastavilo.

Vlčák architekta Solnessa zaštěkal a vyskočil z vozu, tlapky hluše udeřily o měkkou a drsnou půdu.

Okno nahoře se lehce přivřelo.

Skleněná stěna stála mezi Knutem a dámou z bílé vily.

Auto bylo skryto za stěnou domu, široký konec reflektorového světla, ostře zakrojený hranou zdi, pokryl půdu jako koberec a zhustil bledou tmu prvního šeření dne.

– Zaštěká-li pes a poběhne-li ke mně, řekl si Knut, zastřelím jej. Zastře1ím i architekta Solnessa, přijde–li se psem.

Jsem zloděj, který se chystal vykrást vilu. Divím se, že se už o to dávno nikdo nepokusil. Také je možno, že se mi podaří zabít psa nožem a odejít. Ale tak jako tak, jsem zloděj, který přišel, aby vykradl vilu architekta Solnessa.

Tiše se spustil k zemi.

Vrata dvora zaskřípala a Knut zmizel v lese.

Zajistil pistoli, opřel se zády o strom a díval se k obloze.

Jasnila se kvapem, drobné větve, z kterých opadalo jehličí, rýsovaly se černými čárkami na světlém podkladu.

Knut rozpažil ruce a táhle zakřičel. Tulácké štěstí zmítalo jím jako běžící voda rybářským korkem, noc lásky hřála ho v prsou jako silná lihovina a příští den dobrodružných příhod ležel před ním jako otevřený jízdní řád nedočkavého cestovatele.

Hluboce vdechl kouř cigarety, přivřel oči, zastavil se, rozhrnul špičkou boty mech nasáklý ranní rosou.

Arizona vzdychla a probudila se.

*

Paní Vlasta spala s hlavou položenou na měkké dlani a usmívala se ze sna. Její krásné zuby zrůžověly zároveň s oblohou a leskly se jako perleť.

XVII. kapitola

SMRT

Vrata četnických kasáren se široce otevřela, těžkopádně a přesně vyjelo nákladní auto. Bylo v něm narovnáno padesát četníků, vykartáčovaných a čerstvých. Stáli a kymáceli se jako právě tolik otýpek rákosí ráno nařezaného a pečlivě opatrovaných, které dekoratér odváží k výzdobě náměstí o slavnosti Božího těla. Za vozem vyjel druhý, ve stejné přestávce vyjížděly další.

Konečně se vrata zavřela, aniž bylo koho vidět za jejich těžkými deskami.

Kolem zelených boků mikulášské věže plula mlha, která se ještě nerozhodla, má-li stoupat nebo klesat, a v mlze vznášelo se šest stříbrných úderů hodinového zvonu.

*

Knut, probudiv se, neotvíral očí.

Sladká a svěží chuť života probíhala mu tělem jako vítané mravenčení. Světlo, které jeho víčka filtrovala do jasné červeni, v něm vzbudilo iluzi slunečného jitra.

Ale když rozepjal stan, přivítala jej mokrá tráva a drobné mžení podzimního dne.

Hustý kouř ohně, který Reflektor rozdělával, těžkomyslně klesal k vlhké zemi.

– Klapka odešel za svou zrzavou drzou tenkou slečnou, Hezoun, Šerif a Faust ještě spí. Jsme zde

sami, abychom slavili slavnost Dušiček, hlásil Reflektor. Máš-li kdy, mohl bys mi udělat radost a dojít do Prahy pro tucet svíček. Každou jiné barvy, nezapomeň. Za svých dětenských let jsem vášnivě pěstoval tuto poezii, ačkoli moji příbuzní pomřeli dávno před mým narozením, pokud nesešli později z mého mladého obzoru nějakým jiným, méně rozhodným způsobem.

Byla to jakási sentimentalita o velmi neurčitém objektu a ještě dneska mě vůně dohořívajícího knotu rozechvívá, ač jsem se od té doby valně pozměnil.

– Umlkni, katane, lkal Knut, jehož radost se při pohledu na nebeské slzy obrátila v nejčernější zoufalství. Mořský pse, studený vtipkáři, provazolezče.

*

Na silnici za Braníkem četnický kapitán dával na svém úseku poslední rozkazy. Sto mužů s nasazenými bodly pochodovalo po silnici k Modřanům, aby se dále rozptýlili na několik útočných oddílů.

Sto mužů, rozdělených na deset rojů, obsadilo dvoukilometrovou linii taženou od řeky k východu, přijíždějící vlak vezl jiné, aby posílili důležité stanice.

Dvě z nákladních aut jela pomalu za postupujícími četníky. Po obnažených bodlech zvolna stékaly proužky deště, komisní boty klouzaly po čerstvém blátě.

Ranní četnická nádhera docela zplihla, ale tmavě olivové klikaté těleso improvizovaného vojska nepostrádalo jisté. vulgární monumentality.

V zamženém a šerém ránu, pod nízkou a syrovou oblohou se zdálo ani ne tak ohavným snem jako všední, nudnou a nepříjemnou skutečností.

Neslo s sebou ovzduší výslechu na četnické stanici, ovzduší kouře z dlouhých dýmek a úřední tuposti, železný pach pout, která zbavují delikventa svobody, dobré nálady a posledních zbytků lidské důstojnosti.

Pozorováno z ptačí perspektivy by se bylo četnické vojsko podobalo drobné plísni, která pomalu, ale neodvratně zachvacovala zelenou pleť Arizony, krásnou, ačkoliv dočasně zpustošenou deštěm.

*

Tramp-motocyklista se vřítil do dolního tábora Klubu Zelené lišky jako malý špinavý hrom. Jeho těžký stroj poskakoval a klouzal po blátivé hrbolaté cestě, chlapcovy nohy, kterými brzdil, vypadaly, jako by se byl právě procházel čerstvě zoraným polem.

Četníci! vzkřikl. Rudý otvor úst široce se otevřel v lesklém černošském obličeji, pomazaném blátem a zpoceném.

Drobný déšť přestal šumět ve větvích jedlí, špinavou oblohou, která se protrhla, pronikl tenký žlutý pruh slunečního světla. Ozářil chlapcovu hlavu se zcuchanými vlasy a vážným dětským obličejem.

Hlouček kolem trampa se rozptýlil, chlapec spustil stroj a odjížděl podél řeky směrem k sousednímu táboru. Trampové rychle skládali stany.

Když oznámili Reflektorovi zajímavou novinu, vstal prudce a díval se chvíli před sebe rozšířenýma očima.

Obličej jako by mu byl zmládl a zjednodušil se. Ačkoliv měl sevřené rty, zdálo se, že právě řekl: konečně.

Z ironie a jemného opovržení, které vždy pokrývaly jeho obličej nerozeznatelně smíšeny s humorem a s jakous nezapíranou pózou či spíše s jakýmsi skoro zásadním komediantstvím, zbyly jen dvě krátké posměšné vrásky u koutků úst.

– Všichni nahoru, křikl směrem k dolnímu táboru.

Uchopil Knutovo bendžo a začal hrát píseň Zelené Lišky šíleným tempem a šíleně falešně.

Knut, Hezoun, Šerif a Faust seskupili se kolem nejstaršího a nejpodivnějšího trampa. Vypadal teď jako malý zlý bůh, veselý, šílený a energický. Mával vysoko nad hlavou bendžem, jehož kovové součástky se třpytily. Slunce zářilo a mizelo co chvíli, jako by je přikrývala velká dlaň.

– Moji chlapci ke mně, řekl Reflektor, pojednou velmi klidně a točil nástrojem na špičce ukazováčku, podoben salónnímu kouzelníkovi.

Hezoun se zašklebil, přiskočil a srazil paty.

Šerif se přiblížil krokem mondénního elegána, bez spěchu a půvabně.

– I já, křikl dr. Faust. Mírný vánek čeřil mu šedé vlasy a čerstvě oholená tvář se usmívala.

– I ty, starý blázne, výtečný starý blázne.

– A já, řekl Knut tiše a vážně.

– A ty, lyrický estetiku, lesní básníku, nikoli nejmenší mezi arizonskými trampy.

Stálo tu pět mužů, jako tenkrát, když místo slunce svítila jim nad hlavou nedostatečná lampa ve Vověncově hospodě, jako tenkrát, když Reflektor

mluvil o dobrodružství, o království fantazie, o životu jako básni a snu.

Klapka chyběl, ale nikdo se o tom nezmínil.

Místo Klapky stál tu Faust.

Pod strání ozval se zmatený hluk chvatných kroků, nedoprovázený Masy, a níže, u řeky, zaleskl se četnický bodák.

Za ním druhý, třetí, čtvrtý, v dálce rachotilo a sláblo tepání motoru.

Dvacet trampů z dolního tábora chvatně zlézalo úzkou kamenitou stezku vedoucí na ostrý cíp srázného ostrohu, v který vybíhal kopec pokrytý lesem jako zelenou a fantastickou královskou kožešinou.

Reflektor a jeho chlapci uzavírali četu. Zmizeli v lese dříve, než se objevili četníci, které znovu skryla vlna půdy, ležící mezi táborem u řeky a horním táborem se standartou Zelené Lišky.

*

V tu chvíli, náhle, mraky se úplně rozptýlily a nad bojištěm rozepjala se obloha, rozsáhlá, čistá a zářící jako roztavený tyrkys.

Prudké a něžné slunce zaplavilo svět, utvořený ze dvou strání a řeky, svět z vody a zeleně, jako byl svět na svém počátku, kdy ticho vznášelo se nad vodami.

Opuštěné stany horního tábora nepodobaly se obydlím opuštěným v útěku, ale obydlím lidí, kteří nezavírají svých dveří v jakési prostomyslnosti Zlatého Věku.

Hnědě zlatá babočka kmitala se v bezhlavém a klikatém letu mezi kuželi stanů. Vrcholky smrčí, uzavírajícího polokruhem planinu na straně obrácené

k dolnímu táboru, stály nepohnutě, neboť se nezvedl vítr, aby je rozhoupal.

Motýl, unavený letem, usedl na standartu s obrazem zelené lišky a sevřel křídla,jako čtenář zavírá knihu, kterou dočetl.

A v té chvíli ozvala se táhlá melodie, píseň výstředního a poetického rytmu, přerývaná náhlými pomlčkami, které se podobaly vzdechům. Přicházela jakoby odnikud, snad ze země nebo z oblohy, z vrcholu větví nebo z mělkého dna řeky.

Zdvíhala se a klesala s bláhovým a půvabným rozmarem, teskně klopýtala a náhle umlkla po dlouhém tónu, který ji nekončil.

A přece to byl konec, protože pak nic už se neozvalo.

Reflektor seděl na zemi s nataženýma nohama, lehce se opíraje o strom, a odtrhával bez spěchu struny z Knutova bendža.

– Co jsi to hrál, Reflektore? zeptal se ho tiše Knut.

– Můžeš tomu říkat Sbohem, Arizono, ušklíbl se tramp a odhodil dokonale zničený nástroj do měkkého mechu.

Ze smrčí u mýtiny se vynořily zeleně čapky s červenými okolky a třeskla salva. Jedna z kulí přerazila tyč prostředního stanu, který se zhroutil jako zabitý muž.

– Ve jménu zákona, křičel nervózním hlasem pan strážmistr zpod smrčí.

Reflektor zdvihl pistoli a shora ostrohu po třicet vteřin praskaly a rachotily výstřely z pistolí a

revolverů. Kule hvízdaly a drnčely, odrážejíce se od kamenů, a zarývaly se do kmenů se zvukem podobným datlímu klepání.

Protější kopec znásoboval hluk střelby, prostora mezi ostrohem a smrčím jako by se byla zmenšila, bylo to jako souboj dvou mužů v soukromém pokoji.

Střelba ustala a trampové zpívali píseň Klubu Zelená Liška, vysoko a rychle, směle, posměšně a cynicky jako pouliční odrhovačku, jako divošskou válečnou píseň.

Dole, po cestě od řeky, přešel chvatně četník, který podpíral kamaráda. Raněný byl bez čepice, hlavu měl skloněnou na prsa a potácel se jako opilec.

Ze smrčí ozval se jediný výstřel, který snad vyšel náhodou. Kule strhla standartu, jež padla obrazem k zemi.

Reflektor dal Šerifovi a Hezounovi poslední instrukce. Trampové rozložili po zemi do půlkruhu nabité zbraně s náhradními zásobníky a plížili se do lesa.

Reflektor se neohlédl za kamarády.

Za chvíli se Knut tiše vrátil.

Reflektor seděl bez pohybu a díval se strnule před sebe.

Řeka se pokryla lehkým modrým závojem, štiplavý kouř stoupal po stráni, táhl se přes planinu a na vrchol ostrohu.

– Fialoví bratři zapálili tábor, řekl Knut. Reflektor se rychle ohlédl. – Proč jsi neodešel s ostatními? ptal se. Jdi, ještě je čas.

– Nepůjdu, odpověděl Knut stisknuv čelisti a pomalu zavrtěl hlavou. Zůstanu s tebou, zůstanu do konce. Nechci odejít před koncern hry.

– Myslíš, že je to hra? Reflektor se podíval zkosa na kamaráda.

– Nevím, řekl Knut mírně.

Reflektor se srdečně a hlasitě rozesmál.

Trampův smích se podivně vyjímal v krajině, která byla jakoby zpustošena předcházejícím bojem, ač se nijak nezměnil měkce stínovaný povrch kopců a ač čistá obloha ničeho nepozbyla ze své nádhery.

– Ve jménu zákona! zanaříkal hlas pod smrčky.

Ticho.

Ale když se pohnuly větve, Reflektor vystřelil.

Stříleli jako šílenci, Knut a Reflektor, plazíce se každý po své části půlkruhu. Stříleli oběma rukama, ohlušeni sotva vnímali třesk výstřelů, tupý jako zvuk hluboko pod vodou.

Četníci odpovídali chabě a nepravidelně.

Knut prudce oddychoval, čelo měl rozděleno na dvě nestejné části modře naběhlou žilou, po tváři, rozťaté prázdnou nábojnicí, jež vyletěla z Reflektorovy pistole, mu stékala pomalu krev.

Reflektor odhodil prázdné pistole, pohnul ztuhlými a naběhlými prsty, sáhl do kapsy pro tabák a ukroutil si cigaretu.

Knut ležel na znaku a díval se vzhůru na vrcholky jedlí, které se mu zdály v této poloze šikmé.

Nebe nad nimi, či snad pod nimi, bylo nesmírně hluboké.

Reflektor dokouřil. Oklepal pozorně s kostkované košile něco cigaretového popelu a vstal.

Rozhlédl se kolem sebe, pohlédl do lesní tišiny, zelené a chladné, jako na velmi zajímavou a zcela novou věc, hleděl na rozházené zbraně, pak do vrcholků jedlí, jako by tam hledal skrytou veverku nebo kavku.

– Probůh, Reflektore! skoro křikl Knut.

Reflektor neodpovídal. Chvíli stál vztyčen, pak pomalu kráčel na kraj srázu, jen zpola kryt stromy.

Došel až nad stezku, kde několik čtverečních metrů půdy bylo pokryto halovým vřesem, s trsem žlutých a modrých černýšů.

Byl něčím podivným, mnohem podivnějším než jeho smích, ten malý člověk s vrásčitým obličejem a lesklou hlavou, v pestré košili a sametových kalhotách, v operetním obleku, který se zdá slušet jen mládí.

Bylo to podivné a podivuhodné, když se zjevil na halové půdě se zrzavým kmenem borovice v pozadí, na kusu země, na kterém jako by nikdo nikdy před nim nebyl stál.

– Hle, vždyť on ani není směšný, pomyslil si Knut, kterému před chvílí stiskla hrdlo krutá úzkost, ale který teď pozoroval Reflektore strnulý a jako ve snu. Jeho úděs přešel v jakýsi zvláštní klid. Jen srdce mu chvatně bilo a lehce se chvěl.

Ne, Reflektor nebyl směšný, stál pevně, s jistotou pána, který obhlíží své pozemky. Vsunul ruku do

kapsy, naklonil se kupředu a díval se upřeně, někam daleko, za protější zelený vrch, přes vsi, pole, silnice, města, koleje, řeku a snad také moře.

Pak náhle vztyčil hlavu a zavolal táhle:

ARIZONA.

Dole se zavlnil zelený kryt, hlavně pušek se zaleskly na slunci. Praskaly rány.

Reflektor sebou lehce trhl. Pak mávl lhostejně rukou směrem k útočníkům, jako by jej byli vyrušili z myšlenek, a zvolna se vracel.

Došel až ke Knutovi a těžce usedl. Kašlal, z koutků úst mu stékaly stroužky krve.

– Je konec Arizoně, povídal tiše. Je konec hře. Jdi, Knute, a ukázal k lesu. Jdi, jdi rychle, snad je ještě čas.

Knut pocítil chladnou a nesmyslnou úzkost, že nebude moci odpovědět, že neoddělí zaťaté zuby, že neotevře zprahlá ústa. Uchopil Reflektora za ruku a stiskl ji:

– Ano, půjdu, Reflektore, kamaráde, a ty se mnou.

Reflektor se usmál. Zavřel oči a těžce klesl.na mech ještě mokrý. Neodpověděl. Omdlel, nebo zemřel.

To Knut nevěděl, a nepřemýšlel o tom. Od té chvíle jednal rozhodně a rozumně, jako by hrál dobře naučenou úlohu.

Byla kolem něho jakási vzduchoprázdná prostora, jakési neskutečno. Jako by on sám, bezvládný Reflektor, stromy a po zemi rozházené zbraně, byli herci nějakého snového divadla. Jednal mechanicky, jako by jej řídila cizí vůle, ale s naprostou jasností, ba jasnozřením smyslů. A konečně (to si uvědomil až mnohem později) všechny věci se skutky té hodiny měly pronikavost, jistotu a výjimečnou životnost, které lidskému životu pravidelně dodává jen umění.

Uchopil Reflektora pod paždí a rychle jej vlekl do lesa. Když byl tak daleko, že mohl vstát bez nebezpečí, nesl jej dále v náručí.

Prodíral se houštím, z kterého pršely kapky posledního deště. Klouzal po vlhké trávě do stinného a vlhkého sedla, na jehož dně běžela čistá voda mělkým a nepravidelným kamenitým korytem.

Vynesl kamaráda do protější stráně a tam, skryt v houští, mu omyl obličej. Tramp ležel na zemi v nedbalé poloze lidí, kteří spí, na smrt unaveni tělesnou prací. Po tváři mu tančila malá světla, jak se chvělo listí břízy nad ním. Kdesi v pasece zazpíval pták.

Reflektor otevřel oči a upřeně se díval na Knuta.

– Odpočineme si, řekl, jako by nevěděl, co se stalo před několika minutami, jako by spolu byli prošli jen kus cesty, na přátelské procházce.

Posadil se, opřel se o Knutovo rameno. Paseka před nimi byla hustě zarostlá březovím a mladými kanadskými jedlemi se stříbrným jehličím.

Mlčeli. Z Reflektorovy tváře zmizely posměch, zloba a pýcha, byl mírný a prostý. Takový, jakého jej Knut nepoznal nikdy předtím.

Horký vzduch se chvěl, voněl pozdními malinami a pryskyřicí. Mouchy bzučely naivní akord niklovaného dětského vlčka s dvěma otvory, kmitajíce křídly, které tvořily v slunci dvojici lehkých a průhledných terčů.

Reflektor sáhl tápavě do kapsy hubenou rukou a podíval se na hodinky.

– Ještě asi třicet minut, určil dosti přibližně krátký čas svého života.

Knut objal kolena rukama a skláněl hlavu, co mohl nejhlouběji. Nesmírně se bál, že se hlasitě rozpláče. Ale i to přešlo, Reflektor nepokračoval.

Až za chvíli řekl: – Pojď, projdeme se, Knute.

Vstali a kráčeli pasekou, držíce se kolem pasu a vyhýbajíce se houštinám.

– Nemáme naspěch, podotkl nesmyslně Knut. Zdálo se mu, že prodlouží délku minut, půjdou-li pomalu.

Ze vsi, zdaleka, zněl slabě zvon, oznamující poledne.

– Bůhví, kam se poděl ten motýl, promluvil Reflektor, vzpomínaje na rudě hnědou babočku, která usedla na standartu před počátkem bitvy

Mír a klid. Naplnění ranních příslibů dne, živočišné štěstí horkého poledne.

Dýchat, dívat se, naslouchat, nic více. Knutovi připadalo, že nikdy nedojdou konce paseky, že nikdy se neskončí tato prostá a nevšední procházka.

Mlčeli, a přece Knutovi bylo, jako by hovořili.

Vzpomínal na Reflektora celé doby, kterou jej znal, na Reflektora groteskních a cynických hovorů. Slyšel je znovu, měly nový akcent a nový dosah. Viděl z nového zorného úhlu, ale nesrovnával. Ani si už neuvědomoval, že Reflektor zemře. Kdyby si to byl uvědomil, jistě by si byl pomyslil, že i on zemře. A že se tím nic nezmění.

Neboť Reflektor jej právě dovedl na vrchol velmi vysoké hory, odkud je možno vidět všechny krajiny života, bez vášně, díky vzdálenosti. Na horu, na kterou vycházejí někteří lidé v hodině smrti.

Na jednom místě paseky poklesnutí půdy a lesní průsek poskytovaly krátký pohled na nízký vrch s plochým temenem, s načechranou vlnou buků nahoře a s několika balvany. Na jednom kameni žena v bílém šatě seděla bez hnutí, čekajíc. Bílé šaty svítily jako kus sněhu, zapomenutý jarním sluncem.

Ale Knut nezahvízdl, přešel neohlédnuv se, nepocítil v ústech sladkosti minulé noci.

Paseka končila, divoké a zkroucené houští pozdravilo je náhlým chladem. Knut se zachvěl.

Osamocený sluneční paprsek kreslil na jehličnaté půdě nepravidelný obrazec.

Na tomto místě se Reflektor zastavil jako muž, který došel cíle své cesty.

– Arizona je mrtva, Knute, a mé dobrodružství je u konce. Tvé začíná. Snad bych měl právo závidět ti, protože umírám, a svět, třebaže není než nesmyslným zdáním, je velmi krásný. Ale mám tě rád.

– Umírám, Knute, a je to tak v pořádku. Opovrhoval jsem životem většinu času, který jsem žil, ale žil jsem směle a to v mých očích dodávalo životu ne-li smyslu, tedy aspoň jistě oprávněnosti.

A dokonce půvabu. My romantikové nahradili jsme si, zdá se mi, etiku jakousi divokou estetikou, a jedné věci v životě přikládáme velkou cenu: stylu.

Ale teď, kupodivu, styl mě nezajímá. Jen si myslím, že život je velmi krásný a že v něm, mimo jiné, stojí za mnoho mužské přátelství.

Reflektor se provinile usmál.

Jehličí, schnoucí na vrcholku stromů, padalo s tichým šelestem, se zvukem pisku přesýpacích hodin. Nepravidelná světlá vrstva, kreslená sluncem na zemi v stínu, se zmenšovala, ubývalo jí z východní strany, jako bledě zlaté skvrny po víně, která schne.

Zmizela, vzduch zesyrověl, ustal tichý šelest jehličí. Reflektor zpopelavěl a oči na dně hlubokých modrých důlků bledly. Promluvil, nikoli k věci.

– A přece, Knute, kamkoli půjdeš, poneseš s sebou Arizonu, neskromnou a básnickou smělost, jakou v srdci chovají silniční tuláci, pytláci, desperádi všeho druhu a někteří sebevrazi.

A tam, kde zarazíš do země standartu Zelené Lišky, tam bude tvá Arizona.

– Vzdaluješ se, Knute, Reflektor vztáhl mdle ruku, která nedospěla až ke Knutově tváři, stromy se vzdalují, země prchá.

A teď jako bych se na tebe díval obráceným triedrem. Je to směšné.

Reflektor zakolísal, objal paží jedli, hlava mu klesla na prsa. Lehce se svezl k zemi a setrval v klasické póze zabitých, s hlavou mezi koleny a s rukama visícíma bezvládně jako prázdné rukávy.

XVIII. kapitola

SVATBA V PRÉRII

Hospoda byla plna četníků. Seděli jeden vedle druhého kolem stolů, v lokále, seděli na zahradě, rozkládali se v trávě, dělali toaletu, povídali si anekdoty a hlídali silnici s nasazenými bodáky. Byli umazáni, zabláceni a pyšní.

Na dvoře asi tucet trampů, přivázaných provazy jeden k druhému, stáli jako karavana otroků mimo oázu. Někteří byli zkrváceni, všichni k smrti znaveni a lhostejni.

Přijel těžký automobil s nákladem trampů, stráž předala s hlášením své zajatce veliteli a pokračovala v procházce, teď celkem bezvýznamné.

Když se auto hlučně rozjíždělo, objevila se v okně růžová a plavá Klapkova hlava, ale okamžitě zmizela.

Klapka zrudl, sklopil oči a upustil sklenici, do které právě točil pivo. Zamyslil se a vypadal vážněji než většina hostinských v té krajině.

Byl v této historii nevinen, leda snad že bychom mu kladli za vinu nedostatek smyslu pro mučednictví.

Když vstoupil toho rána do lokálu Vověncova podniku, našel jej prázdný. Stoly pokryté bílými ubrusy za příčinou neděle, papírové květiny v modrých vázách a okna dokořán otevřená byly by dodaly místnosti nálady, jaká bývá před svatební hostinou, kdyby tráva na zahradě nebyla bývala slehlá deštěm a

jakoby zdupaná, kdyby listí nebylo viselo z větví mdle, jakoby unaveno životem.

Syrový chlad prosytil místnost a opona mlhy oddělovala hospodu od světla a radosti.

V zahradě překračoval Klapka zamyšleně louže, a když zvedl oči, uviděl Manku. Seděla u stolu postaveného na čtyřech kůlech a okreslovala si kraj červených úst krejónem cinobrové barvy tak klidně a samozřejmě,jako by seděla v některé z pražských kaváren, okrášlené bronzem a rozveselované hudbou.

– Dobré jitro, odpověděla Klapkovi a pokračovala v kresbě.

Následovala krátká rozmluva s pomlčkami, během které se Manka dotkla letmo, ale výstižně Elvíry a zůstala nad Klapkou v převaze. Mohlo to být za normálních okolností jejich poslední setkání, ačkoliv se dívka přestala usmívat a vstala, když se Klapka rozhodně rousal mokrou zahradou k východu.

Ale když došel k zahradní brance a rozhlédl se po okolí, kterým se loučil bez přesného plánu, zarazil jej podivný pohled.

Četník s puškou v ruce jako myslivec v, době koroptví kráčel polem asi dvě stě kroků od hospody, a za ním další. Podkova z četníků uzavírala krajinu kolem hospody a v jejím nejhlubším bodě rozeznal Klapka snadno strážmistra, před nímž se vlekl poněkud vyjevený Vověnec.

– Utecte, křikla Manka, která právě došla ke Klapkovi. Ne, pojďte dovnitř, rychle. Udýchaná Manka chopila chlapce za ruku.

Ale Klapka v oslnění zármutku chvíle odepřel a snil se zálibou o tom,jak za deštivého dne padne v boji s četníky před očima své milé.

Manka se dívala na Klapku s úděsem, kolínka se jí třásla, až poskakovala bílá plisovaná sukně, která je zpola kryla.

– Mám vás ráda, drahoušku, volala plačtivě, pojďte, dám vám hubičku, lákala jej a ustupovala, jako by sypala holubům zrní.

Klapka procitl, ocenil půvab zaslzených dívčích očí a postupoval za ní. Vypadali jak dvě figurky na rokokových hracích hodinách a stejně jako tyto zmizeli, když odbila rozhodná hodina.

*

Pan strážmistr seděl za stolem jako generál vládního vojska na dobyté radnici města v revoluci a objasňoval situaci Vověncovi, slavně netečnému a sebevědomému na domácí půdě.

Manka vplula do místnosti zavěšena obřadně v rámě extrampa, oblečeného poněkud nakvap do některých částí oděvu pána domu. Vážnost chvíle byla tak hluboká, že v ní okamžitě utonuly všechny, nezamýšlené ovšem, komické prvky jeho zjevu.

Klapka se opřel nenuceně o stůl a odháněl elegantními pohyby ruky hustý kouř doutníku, který si nedávno zapálil. Byla v tom snadnost šibeničního humoru, ke kterému se Klapka pozvedl poprvé v životě a také naposled.

– Právě jsme se s Klapkou zasnoubili, zapěla Manka s roztomilou vznešeností. Doufám, naklonila se k panu strážmistrovi, že nebudete věc zdržovat nějakým vyšetřováním, ke kterému ostatně stejně není důvodů?

Manka hrála vabank, a protože není nerozumné, ač také ne počestné přispět hráčské náhodě malou lstí, odloučila se na chvíli od grandiózního Klapky, aby zaplavila pana strážmistra zářným pohledem svých nebeských očí docela zblízka.

– Vím, že gentleman nemůže nevyplnit malé přání krásné ženy.

Pan strážmistr byl chvíli na váhách, má-li omdlít, hulákat zastřelit Klapku, rozkousat sklenici, tančit odzemek nebo vypálit hospodu. Ale místo čehokoli z tohoto pestrého a jistě zajímavého programu udělal nelogicky, tedy nutně něco, co před ním udělali mnozí muži od té doby, co sladká a zlá tyranie žen se řadí mezi kulturní statky Árijců.

Políbil malou ručku s čerstvě nabarvenými nehty, která se k němu nesla krásná jako dokonalý výtvor nebeského řemeslníka, nadávaje si sprostě pod tuhou a melancholickou maskou gentlemana, s nepatrnou, svrchovaně neurčitou a neobyčejně pitomou nadějí na nějaké velmi vzdálené štěstí, ke kterému měl dojít po jakýchsi bizarních cestách. Dík své rytířskosti ovšem.

Neboť pan strážmistr, ať byl jakýkoli, nebyl schopen nízkých citů.

Vověnec úsečně a se značnou dávkou podezřívavosti gratuloval svému budoucímu zeti, který se měl mimoto stát jeho společníkem v podniku stojícím na půdě bývalé Arizony.

XIX. kapitola

KOUŘ SPÁLENIŠTĚ

Večer se snášel na les toho dne půvabný a vlahý, jaký bývá po velkých bitvách, to jest docela stejný jako kterýkoli jiný za stejných atmosférických podmínek.

Neboť příroda je lhostejná k radostem i bolestem svých dospělých dětí, jako každá matka nezkažená morálkou.

Ale my, lidé zvyklí osvětlovat lyrickým světlem srdce jeviště svých malých dramat, jako žárovka osvětluje pokoj žárem svého vlákna, a měnit tak dosti důkladně jeho viditelnou podstatu, lidé, kterým zablácená cesta k milenčině domu se zdá barvy zlaté, kteří přikrýváme svou nudou svítící zeleň akátových korun jakoby stínem smutečního chocholu na hlavě koně, jenž táhne pohřební vůz, jsme ochotni věřit, že na půvabu onoho večera leželo široké a tmavé křídlo tragiky jako křídlo netopýří.

Obloha byla naplněna nejzářivější průzračností, průzračností nesmírně jemné mlhy, jež pokryla svět a zjemnila ostrost obrysů, a vzdálený vítr zněl jako lyrický madrigal.

Ale zářná a milostná krása noci byla tlumena jakousi velkou vážností rozlohy země a nebes, jakýmsi všeobecným smutkem a mlčenlivou trýzní.

*

Knut se probudil z těžkého a zmateného spánku, který přecházel v těžkou a zmatenou skutečnost bezprostředně, bez přechodu.

Hlava mrtvého ležela mu v klíně.

Sklonil se nad ním. Reflektorova tvář s rysy smazanými tmou jevila se mu jako nejasný bledý ovál. Vzal jeho hlavu do rukou, něžně tiskna dlaněmi kamarádovy líce, a hleděl mu do nehybných očí obrácených v sloup.

– Reflektore, šeptal.

Jen les dále šuměl, a bylo to jako necitelné šumění vesmíru.

Byli sami dva, ne uprostřed lesa, ale uprostřed světa, obklopeni látkou, která se rodí znova a znova v tytéž a zároveň jiné tvary v dění doprovázeném zcela podružnými jevy štěstí a bolesti, jež nic nemění na věci.

Když Knut položil kamarádovu hlavu znova do svého klína, tváře mrtvého trampa byly zpestřeny dvěma červenými, na okrajích roztřepenými skvrnami jako tváře šaškovy, otiskem Knutových dlaní vlhkých krví.

A kaluž krve ležela u paty stromu jako kaluž vody po dešti uprostřed silnice.

Byla černá, jako i voda byla by černá za noci bez měsíčního světla.

Jen velká hvězda, stojící v nadhlavníku, odrážela se ve středu této kaluže, jste-li ochotni tornu věřit.

*

Knut kráčel lesem, neschůdnými cestami, které dobře znal, po stezkách klikatě spadajících do údolí, kde kamení mu harašilo pod nohama, močálovitými lukami, na kterých tančily zelené bludičky, pasekami,

kde pruty malení s krátkými bodlinami mu ovíjely kotníky, listnatým podrostem, lámaje větve, jež mu tarasily cestu.

Kráčel těžce a pomalu, nesa mrtvého, kterého si hodil přes ramena jako pytlák střeleného srnce.

Ale jeho krok nebyl pytlácký.

Byl vzpurný a silný a Knut se dral kupředu, kolísavě, ale bez zastavení, za malým a nejasným světlem myšlenky, které nemizelo.

Knut, který byl pohřebním průvodem Reflektorovým, postupoval se zaťatými zuby a byl by postupoval i tváří v tvář smrti.

Neboť s drzou a divokou vůlí kráčel směrem k životu.

Neklepal na vrata vily, ale bil na ně sevřenou pěstí zvolnými údery. Les vracel v přestávkách dunivé rány jako temný vzlyk.

V noční dekoraci lesa provedené ve třech barvách, mezi bílou vilou a černým lesem, na kruhovém jevišti planiny perlově šedé stál Knut jako herec posledního aktu osudové tragédie, jako její esence uzavřená v jediném slově nebo v jediném gestu, v jediném mlčení.

Jeho tvář, zrytá bouří myšlenek, ztuhlá v grimase, jež znamenala jejich konečné ztvárnění v definitivní devíze, také ta podobala se masce antického herce, hluboce a jednoznačně životné ve své výrazné nehybnosti.

Okna se neosvětlila a nic se v domě nehnulo.

Pak se dveře tiše otevřely a paní Vlasta objevila se vedle Knuta, velká, bílá, s bledou tváří a světlem vlasů kolem malé hlavy.

– Vím, co se stalo. Nikdo mně nic neříkal, ale vím. Reflektor je mrtev a vy se jdete se mnou rozloučit. Děkuji vám, Knute, a vám, Reflektore.Jste stíny těch, které jsem znala, a přece vás miluji jako nikdy. Odcházíte, já zůstávám. Což může ubohé děvče jíti za vámi tam, kam vy jdete, na dobrodružství a smrt?

Hra a sen, sen a hra. Sbohem, zelená Arizono, sbohem, statečná Zelená Liško se zkrvaveným bokem.

Šli lesem, suché větve praskaly jim pod nohama jako oheň, který se rozhořívá.

Paní Vlasta neplakala. Zkřížila ruce přes prsa a zaryla do ramen drobné ostré nehty. Sklonila hlavu a schoulila se do sebe. Chvěla se prudkou zimnicí, byla jako malé děvčátko.

Knut pocítil na chvíli cosi podobného lítosti k ženě, která mu šla po boku. Byla krásná, něžná a slabá. Ale sladkost její krásy byla pro něho bez významu, jako sladkost hvězd visících nízko nad ním ve větvích stromů jako kouzelné květy.

Zastavili se na křižovatce tří lesních cest, u boudy sroubené z neotesaných kmenů, jejíž dveře byly zavřeny těžkou železnou závorou.

Knut složil na zem před prahem své tragické břemeno. A zatímco paní Vlasta, klečíc u mrtvého, říkala polohlasem dětskou modlitbu, bil těžkým kamenem do závory.

Odnesl rýč a motyku a pod shlukem skal a kamení, mezi kterými se plazily ostružiny a trčely hrbolaté pruty mladých jeřábů, kopal Reflektorovi hrob.

Motyka lehce vnikala do měkké půdy.

– Sbohem, Arizono, sbohem, Arizono. Proč jsem vás poznala, Knute? Kéž byste byl pro mě zůstal romantickým snem.

Ale stránky knížek se proměnily v zelené lesy, prudké lásky z lyrických básní se ztělesnily v mém srdci, a teď je všemu konec.

– Ubohý Reflektor, šťastný Reflektor. Je mrtev a s ním Arizona. Hleďte, mlha se zvedá, není to jako kouř spáleniště? Jsem tak slabá tuto chvíli, Knute, chtěla bych spát, chtěla bych umřít.

Chtěla bych jít s vámi, nevím kam, kamkoli, ale vím, že to není možné. Nemám dosti síly, neumím se bít, umím si jen hrát. Hra je u konce, nikdy už nenajdu takovou svěžest srdce, abych hrála novou hru. Hrůza, Knute, je mi zima.

– Kamkoli půjdete, ponesete s sebou obraz Zelené Lišky, a kde se zastavíte, tam bude fantazie plápolat vysoko jako trampské ohně.

Takového vás vždycky budu vidět, stojícího uprostřed zelené a zářící Arizony.

A teď dovolte, Knute, abych plakala, abych zaryla prsty do země a hryzla zuby mech, protože, Knute, milý, drahý Knute, můj jediný milenče, mimo to vše vás miluji, miluji, miluji ne Knuta dobrodruha, ale Knuta, prostě, neboť nejsem nic než zamilované děvče v tuto poslední chvíli strašného loučení.

*

Knut lámal tlusté větve, věše se na ně celou tíhou těla, urážel je rýčem, útočil na ně s divošskou houževnatostí. Rval ze země soušky, jako by zápasil s obratným protivníkem, pustošil les kolem Reflektorova hrobu úporně a bez systému.

Zpocený, zsinalý a vyčerpaný vláčel náruče dříví ke skaliskům, aby se znova vrhal v divný zápas, který, zdálo se, nikdy neměl ustat.

Skvělé a lhostejné nebe stálo nad trampem nabitým urputným a mlčenlivým šílenstvím, jedinou myšlenkou, sotva zhruba načrtnutou, vlnící se a kolotající jako tvořící se svět, nad trampem nabitým vůlí jít kupředu, rvát se, drát se, dál a dál jako vlna, která se valí s lhostejností k dobrému a zlému, užitečnému a zbytečnému, razit si se skloněnou hlavou cestu, na jejímž konci je zmar a smrt, tvořit si fantastický, nesociální, zcela soukromý život, který pro kohokoli jiného než jeho může jevit jen jednu kvalitu: jakési pochmurné básnictví.

A stejně lhostejně shlížely krásné hvězdy na plavovlasou ženu, která klečíc na zemi stavěla velkou hranici rukama rozbodanýma ostny jehličí.

Oheň vysoko šlehal a dštil jiskry až k vrcholkům jedlí, plameny se kroutily a točily, sežehujíce trávu uschlou žárem, a náhle zanikaly, daleko před pohyblivou hranicí lesa a tmy.

Ale tento žár, jakkoli prudší než žár kteréhokoli ohně, který plál v těchto lesích v době, kdy několik bláznů je jmenovalo Arizonou, nepronikl přehradou z čerstvě zryté, kořenně vonící a chladné země, jež jej dělila od ztuhlého těla Reflektorova, vtištěného v půdu jako jádro nezralého ořechu v skořápku ještě zelenou.

Nebylo už Arizony a nebylo už Reflektora.

Četnická koule prorazila v prsou jeho těla otvor, kterým unikla životodárná substance, jež jej činila jím samým, n zredukovala jej na zcela přesný vzorec, který vyvoditi je v mezích schopností průměrného chemika.

*

Zas jednou noc přešla v den s obratností eskamotéra, který odvrátil divákovu pozornost na bezvýznamnou věc

v nutném okamžiku, a Večernice zaměnila s jménem efektní zjev bardámy za čerstvou a poněkud zasněnou prostotu dospívající školačky.

A když kohout třikráte zakokrhal, paní Vlasta, sedíc na mokré trávě u chladnoucího kruhu ohniště, hleděla široce otevřenýma očima, podbarvenýma popelavými kruhy, za Knutem, jehož vysoká postava mizela v kalném šeru lesa, který se ztěžka probouzel.

XX. kapitola

RŮŽICE KOMPASU

Dobře disciplinovaná tlupa trampů prchala od bojiště u tábora Zelené Lišky vysokým lesem, pak se rozptýlila.

Jakmile byl Faust sám, zmocnila se ho jeho obvyklá hravost a bezstarostnost. Koupal se v lesní stružce, sbíral tmavočervené maliny, hrál si s mravenci, a když došel na kraj lesa, putoval podle rozkazu k jihozápadu s největší otevřeností.

Brouzdal se lukami bez ohledu na dřevěné tabulky s hrozivými značkami zákona, pokoušel se na zamlklém cestáři, který stavěl štěrk do ozdobných hromad, vylákat interesantní podrobnosti vesnických klepů, nacpal si kapsy nezralými jablky a zdravil babičky křesťanským pozdravením, nesnímaje čepici.

A putoval, bez myšlenek na předešlý a bez starostí o příští den, jako tisíce lajdáckých prosťáčků, kteří křižují zemi od východu k západu a od severu k jihu, kteří se potkávají na průsečících svých cest, nořice se zpod líbezné obliny zeměkoule, nejprve hlava, pak prsa a konečně celá postava, nebo se míjejí, kráčejíce na dvou pomyslných přímkách navzájem rovnoběžných.

Kdyby se byl dovedl analyzovati, byl by v sobě našel tentýž fond zásadního štěstí a totéž puzení pohybu, které s neúchylnou jistotou připravují pro alkoholické tuláky všední, ale čestnou smrt v silničním příkopě za prvního podzimního mrazíku, nebo poněkud hlučnější, ale méně příjemný konec v záchvatu deliria tremens v některé z okresních nemocnic nebo v zemském blázinci.

Široké a čisté nebe klenulo se mu nad hlavou, vítr, který chvílemi proti němu zavál, čeřil jeho šedivou bradku zároveň s listy jabloní.

Faust plul uprostřed klidného proudu, který unášel, pomalu ubíhaje, všechno kolem něho, nořil se až po špičaté uši do jeho rozvážných vod.

S pýchou, smíšenou s trochou příjemné nervózy, myslil na výstřely, které duněly a praskaly toho rána, na ostrou vůni střelného prachu, na dobrodružné opojení zápasu.

Jednu chvíli také zahlédl, určitě kreslenou na pásmu vzpomínek, kočičí postavičku černé a teplé Elvíry, obklopenou hustou tmou letní noci, s hvězdami a zlodějstvím v pozadí.

Ale dva četníci, které uviděl oknem hospody, probudili jeho praktický smysl a veselou smělost.

Vnikl do první hlídačské boudy na kraji silnice a uhnízdil se pohodlně v trošce slámy na dvou houních. Zapálil si dýmku, kouřil a zálibně pozoroval v pološeru malou červenou výheň doutnajícího tabáku.

Vyklepal dýmku před boudu a ulehl.

Ptáček, který se houpal na větvi nízko nad Faustovým obydlím, mu zazpíval několik naivních taktů ukolébavky a Faust usnul, skoro se divě, jak je život snadný, ač v tlustých knihách moralistů je líčen jako cesta plná nesnází a nudy, s dosti pochybnou blažeností na konci jako zřídka dosažitelnou odměnou a cílem hubené ctnosti.

*

Noc zvučela zpěvem hvězd a na konci větve, která visela přes horní kraj vchodu, visela světluška.

Dr. Faust kleče ji pozoroval tak dlouho, až velkým obloukem zapadla do trávy, jako květ utržený větrem.

Povstal a otáčel se kolem své osy, zpytoval nebe.

Dvojice vozů, zelený Sírius, přátelé Kastor a Pollux posunovali se slavnostně a kamarádsky po vnitru černé polokoule jako jejich malé podoby na fyzikálním modelu sluneční soustavy.

Faust určil svou světovou stranu, rozněcován větrem z širého moře, a započal cestu bez oklik a návratů, pohrdnuv silnicemi, jako by byl pohrdl mapou se jmény vesnic, lesů a řek, která je dobrá leda k tomu, aby na její rub psal cestovatel lehkomyslný deník.

Pod jeho kroky zavoněl prach, který se zvedl z trávy, pak syrová a čerstvá vůně zlomených stvolů, dužinatých, nasáklých vodou a destilovanými šťávami.

Ve dne se kopec s lysými místy a zdupanou zemí podobal opotřebované podušce a krávy spásaly vzácnou a ubohou trávu jeho svahů.

V noci, šerý, jednobarevný, s kolem měsíce, jenž se houpal na kraji jeho siluety jako červený průsvitný papír vlněný větrem, to byl kopec z romantického eposu.

A z jeho vrcholu uzřel Faust černé kusy lesa jako skvrny rozlitého inkoustu, rybníky jako vystříhané ze staniolu, ve hře. Vesnice, světlé zdi s náznakem střech.

Faustův krok zněl pustou návsí, zavřená okna zrcadlila tmu, v jednom z nich, otevřeném, stál porcelánový květináč s aza1kou. A byla tu slabá vůně větrem rozvátého kouře z borových větví, vůně nočních fial, široký dech seníků, jejichž vikýři je vidět nebe, a sólový nářek smutného psa.

Ale především silnice s několika topoly, které elektrizují zemi, dotýkajíce se nebe, silnice, symbol tuláctví.

Zde byly nové vůně, svobodné, hořké, jako sedraná kůra, jako jaro.
A bohaté větvení cest.

*

Červená kůra borovic se kroutila v poledním slunci a cvrček, skrytý v houští šťavelu, řezal vzduch jako mikroskopická strojní pila.
– Fauste!
Černá dívka v tenké sukni se smála hnědýma průsvitnýma očima, silným hrdlem zkrášleným vlnou, kulatými rameny v krátkých rukávech. Konce zlehka zapletených černých copů, které se zatáčely jako chvost z jemných drátků, tančily po malých ňadrech a odrážely slunce, neměníce barvy.
Elvíra mávala malou hnědou rukou a její hlas rokotal sladce jako hrdliččí zpěv.

Kůň škubal trávu na mezi podle silnice, oslík snil a lehký modrý kouř ubíhal k obloze.
Faust nevstávat z posečeného kusu země, pružného jako vyschlá rašelina, s hlavou opřenou o hrbol půdy, který šíleně voněl mateřídouškou.
– Ne více než půl hodiny cesty tímto lesem, Fauste, a jste tam, odkud jste vyšel. Ale tudy už nepovede vaše cesta, Fauste.
Reflektor je mrtev, Dáma s fleretem vykropila jeho hrob slzami a ranní kohout mu zazpíval pohřební píseň.
Viděla jsem Knuta plížit se k městu jako zlého churavého psa, s rozbitýma rukama a vyhaslýma očima.
Klapka je hospodským a kolem Arizony obcházejí četníci s nasazenými bodly jako kolem své strážnice.

Půjdeme dát, stále dál.

Už brzo jeřáby ztratí listí, dni budou krátké, mlhavé a chladné.

Se sluncem a vlaštovkami překročíme hranice a pojedeme italskými silnicemi po úbočí kamenitých hor, zemí plochých střech, černookých dětí, červeného vína a řvavých mandolín.

Slza visela Faustovi na šedivé bradce a smutek mu drtil srdce jako parní válec štěrk.

Ale Elvíra parfemovala vzduch perfidní vůní světoběžnictví a dívčí krásy, která vysušovala zármutek jako zvýšená teplota kapku vody.

Faust ještě dvakráte vzdychl a obrátil se k lesu zády.

Když vyšel z vozu, oblečen v příliš dlouhé a příliš široké modře pruhované plátěné kalhoty, bílé tričko a placatou čepici, podobal se velice fotografii nebožtíka pana otce komediantky Elvíry.

*

Několik záhybů silnice a zase krajina rozkládala se před ním, s rybníky, lesy a vesnicemi. Ale nebyl to kus země ohrazený horizontem, byl to svět v šíři čtyř světových stran, položený na růžici kompasu, námořnického nástroje, zhotoveného na základě květinového tvaru.

Zatanči divoce, střelko kompasu, modrá a stříbrná jehlo nad růží-růžici, zatanči a sleduj cestu nejčistšího

dobrodruha ze všech, kteří pustošili arizonskou trávu, zatanči nehledíc na tajemné podzemské síly, které obyčejně určují tvůj směr.

Vždyť odevždy chvěješ se a vzpíráš, jen nerada ukazuješ směr severu a směr jihu, Jen nerada posloucháš mechanismus, který organizuje rozumný svět.

Raději bys bloudila jako nezničitelná vážka nad vodami moří, velkými kruhy obletovala bys bílá a němá temena a žila nevázaným pohybem hmoty ještě nezformované na který vzpomínáš v neklidných snech.

A ty, člověče s perem, které jsi naplnil, abys dopsal krátký příběh doktora Fausta, dospěj rychle k poslední tečce, aby ani sebelehčí mráček nepokazil nebe, jasné a ohromné, které se klene nad bláznovskou hlavou tohoto nenapravitelného dítěte, aby zmizel tvým zrakům a zůstal v tvé vzpomínce s bradou hrdě vztyčenou a s očima beze lsti, nedotčen zklamáním a směšností, vzdoruje autoritám s ohněm neofyta a prostotou mládí, podoben španělskému rytíři z prvního díla komického románu.

XXI. kapitola

KOLEJE

Cizinci toulají se po městě s očima lovce na číhané, aby ve spoustě kamení a malty, složených do praktických tvarů, našli poutavé podrobnosti, kterých si nikdy nevšimli ve svém rodném městě.

Dítě s ústy jako z červeného vosku, které nese meloun, nevinně ukradený z krámu ovocnářova.

Zeď ve stínu, pruhovanou sluncem, vedle stanice tramvaje.

Strom, který vyhnal do výše uprostřed malých městských sadů, jako jabloň v ráji, bez plodů.

Knut neměl této krásné výhody cizinců v Praze, kam se vrátil.

Bylo mu, jako by byl navštívil dobře známé město, kde jeho přátelé vymřeli, odcestovali do hor, vystěhovali se do kolonií, nebo naučili se nějakému cizímu jazyku a zapomněli ten, kterému rozuměl.

Podnikal procházky po známých místech, únavné jako procházky rekonvalescentovy, procházky po nábřeží, po sadech zřízených na kopcích, po náměstích a ulicích, které mu nedovedly nic říci.

Život, který proudil kolem něho, mu byl cizí, jeho touhy, zápasy a radosti nesrozumitelné. Marně hledal spojení mezi sebou a svým okolím, nejbezvýznamnější konvenční úkony v něm budily bolestný odpor. Připadalo mu, že je jediným zdravým člověkem v městě bláznů, nebo naopak.

Vmíšen v zástup, neodlišný od něho pro všechny ostatní, žil v trapné nervóze člověka, který se ve snu octl v divadle bez střevíců.

Léto horce dýchalo, umírajíc, a špinavě zelené listy akátů se odvracely od slunce. Ulice hlučela unaveně jako opotřebovaný stroj a děvčata s nechutí nosila klobouky, které pozbyly původní krásy.

V ústech pachuť včerejšího hýření, před očima dlouhý den bez zájmu a bezesná noc.

Noci, kdy otvíráme okna pokoje s marnou nadějí, noci soukromého opilství, které neopojuje, a cigaret chutnajících jako sláma. Noci veršů, které mají prázdná slova a laciné představy obrázků za výlohou holičovou.

Noci bez krásy a smyslu, dni beznadějné nudy, rovné nudě ulice za nedělního odpoledne, kdy celé město odešlo na výlet do lesa, s hudbou.

Prokleté noci a prokleté dni, jednotky času mezi západem a východem, východem a západem. Čas se zastavil a svět ustrnul v jediném neměnném a idiotském tvaru.

*

Otáčecí dveře kavárny rozvířily vzduch a jako praporek zavlála krátká hedvábná sukně. Dívka s podmalovanýma očima se dotkla prsty novin, které ležely na stole před Knutem, vystoupila z ní barová vůně.

Ale Knut se nepohnul a dívka přešla.

Nákladní auto plné cihel míjelo velká okna kavárny. Obláčky jemného červeného prachu zvedaly se při každém nárazu kol o zborcenou dlažbu.

Červenost cihel, jednotvárná a neodbytná v slunečním světle pozdního léta, v žlutém světle, nepřerušovaném stínem, zasahujícím vše, přikrývajícím všechno, v těžkém světle přezrálého

slunce, a prach ve vzduchu dusném jako bezesná noc pod těžkou přikrývkou nemocného vnikly okenním sklem, naplnily kavárnu od podlahy až k stropu. Knut sklopil hlavu. Nuda jako příliš těžké břemeno opřela se mu o ramena, nuda bez konce a bez začátku, a Knut věděl, že nikdy už nebude milovat toto město, že nikdy už zde neucítí na jazyku jinou chuť než chuť nudy, beznadějné nudy, věčné a všudypřítomné, jistější než vězení a horší smrti.

*

Pozdě večer se procházel vestibulem nádraží.

Podle zdí v nepořádku nevyzpytatelné metody ležely beztvaré pytle, pruhované pokrývky a černé kufříky.

Ženy na nich odpočívaly v spánku podobném mdlobě, s ústy otevřenými a čely staženými černými šátky. Děti mluvily ze sna zpěvnou a naříkavou řečí a muži mlčky kouřili štiplavý tabák z dlouhých lulek.

Než mine hodina, řekl si Knut, bude kolovat velká láhev bílé kořalky mezi muži s opičími tvářemi pod kulatými kloboučky a pramalá dávka staré nomádské touhy utone v stesku po rodných vsích.

Ó, dobrodružství vystěhovalce vylhané romanopiscem, nejsi než špinavou historií podpalubí.

Zapřáhli malého koně, aby dovezli svůj chudý majetek na ospalé nádraží, ležící v prachu pusty jako zbytečný a zbídačelý přepych, a od okamžiku, kdy naplnili vagón zápachem pšeničného chleba a vytrvalé chudoby, žijí v podpalubí.

Také pelech, kde budou trávit hodiny mezi dvěma směnami tovární práce, bude podpalubím.

Ocení výšku sochy Svobody, cynický vtip USA, fabrických kasáren, naučí se dvaceti anglickým slovům a podniknou tutéž cestu v opačném směru, s týmiž zavazadly, v šatech koupených v konfekci.

*

Ale když Knut vykročil z nádraží, zastavil se ohromen světem docela novým.

Přechod byl náhlý.

Lesklá železná obloha snýtovaná hřebíky hvězd obepínala zemi.

Světlá a pevná ulice bez lidí ležela před ním jako inženýrský rys.

Vítr serval mu s hlavy klobouk, vítr, který zmítal korunami stromů a rozdíral se o nehybné hroty železného nádražního plotu.

Knut zvedl vysoko hlavu, nastavil prsa větru a potácel se středem ulice, s vlajícími šaty a vlasy. Vítr vymetl mu hlavu jako dlažbu ulice, jakási nová síla stoupala mu v prsou a narovnávala mu postavu.

Pokračoval tam, kde byl oné chvíle, kdy nesl Reflektorovu mrtvolu na ramenou, rval se s houštím a kamením, a postupoval, postupoval za malým světlem, které slabě probleskovalo, sotva znatelné v temnotě zmatku.

Oči se mu leskly mezi přivřenými řasami a Knut se tiše smál.

Došel až na místo, kde pravá strana ulice zela černou tmou polí. Zelené plynové světlo nárožní lampy zmítalo se ve větru a chvílemi zhasínalo skoro docela.

A ještě dále ulice se končila a hluboko pod ní přímky kolejí, které se protínaly, ležely na pražcích a kamení.

Nad nimi semafor napřahoval ruku s krvavým světlem, a dále už nebylo nic, tma, prázdno, nic.

Všecko.

Zaduněl vlak.

Jiskry šlehly do tmy a zahalily semafor. Zasyčela pára a pražce zazněly jako úder tympánů.

Kmitla se řada osvětlených oken s červenými postavami mužů a žen.

Jiskry klesly k zemi, zhasínajíce v letu, a na obloze utkvěl čtverec zeleného signálu.

*

BON VOYAGE!

Vlak jako pilný brouk prodírá se houštinou stébel a kamení, saskými skalami a lesy, míjí továrny, kde hlučí mechanické stavy.

Překoná v neustávajícím běhu hannoverské roviny, bývalé mořské dno, a bude brázdit růžový vřes Lunneburska, kraje mechu a lišejníků. Zastaví se v městě, kde němčina má anglický přízvuk, v městě Hamburku.

Po špinavé říční vodě přístavu projíždějí se motorové čluny mezi parníky o několika poschodích,jejichž rezaté boky hladí lehoučký vítr teplého podzimu, pod jarní oblohou, modrou, vlhkou, rozněžněnou jako toužící děvče.

U přístavu, na jednom z domů tak vysokých, že náměstí, které utvořily, se zdá velmi malé, plastické

písmeny, zlaté a lesklé, sestavují kouzelné jméno: ROBINSON.

Signálová vlajka na stožáru plachetnice třepetá se ve větru. BON VOYAGE, BON VENT.

V přístavní kavárně visí ohromné jízdní řády lodí, bílé a žluté. Voní čerstvou tiskařskou černí.

WHITE STAR LINE
BLOM & VOSS
HAMBURG-AMERIKA-LINIE

Předměstí Sankt Pauli se kolébá jako člun na vlnách v opilé lahodě večera.

Pod hroznem obloukovek zpívají námořníci v bílých čepicích, stojíce v kruhu, a prostitutky v Anna– Gasse vycházejí před vrata domů s červenými záclonkami a červenou svítilnou. Bílá kombiné obepínají tučná těla a dívky skládají ruce křížem přes prsa a hladí si prsty nahá ramena, neboť je trochu chladno.

Divoký vítr vyřítí se z přímořských plání jako útok jízdy, zatočí se kolem Bismarckova pomníku a poletí po širokém bulváru, shýbaje řadu lip.

Bílá čapka zakrouží ve vzduchu jako mořský pták a skupina námořníků poběží k přístavu, hlučíc těžkými botami.

V dancingu, vyzdobeném na způsob pekla, v dancingu červeném, dusném, sprostém a okouzlujícím rozesměje se hlasitě polonahá dívka, vyskočí na stůl, otáčí se, stojíc na špičkách, a hrdlo štíhlé láhve v její ruce chrlí tenkou křivku šumícího vína.

Vítr zametá ulice a žene lidské smetí k přístavu, kde boky lodí o sebe narážejí, mávajíce stěžněmi.

BON VOYAGE BON VOYAGE

Přístavní nevěstka věší se na krk svému milému, který se chystá seskočit do člunu, v ruce kožený kufřík.

Skupina námořníků řadí se podle předpisu, první z nich nese svítilnu, světlo zavřené v tlustém skle a mosazných drátech, jejich stíny se kývají jako v tanci.

Vítr sviští, čeře sladkou vodu přístavního bazénu, a z dálky odpovídá mu hukot vln.

Z dálky hučí černé moře, černé tajemství s jediným majákem, s drobnou Severkou, skromným světlem dvacetisvíčkové žárovky.

A tam, kde se končí ochranné hráze bazénu a kde těžká voda má barvu zelenou, rozjíždějí se vějířovitě lodi za houkání sirén a hvizdotu důstojnických píšťalek, mizejí ve tmě.

Silněji než zvuk páry, silněji než skřípání dřeva, pleskot plátna, hukot vln, rachocení řetězů a křik povelů zvučí píseň neklidných srdcí, která pozdravují moře.

*

Svítalo, když Knut klečel u kamen a plnil je popsaným papírem. Několik dopisů leželo navrchu ještě neotevřených.

Plamen sklouzl po okraji listu, zahučel a vyšlehl.

Zčernalý papír šelestil a odletoval.

Knut povstal.

Otevřel okno. Orosená dlažba voněla syrovým chladem. Okna protějšího domu, která neoživilo ještě světlo svítání, se zdála z tmavomodrého skla.

Po okapu přešla opatrně bílá kočka.

Zmizela, a ulice, zase nehybná, ustrnula znovu v znepokojivé neživotnosti, jež činí ranní odjezd trapně smutným nebo plným nejvýstřednější naděje.

Vrata zapadla tichým klapnutím a Knut se zastavil, jako na prahu nové země.

Chvíli stál nerozhodně a pak kráčel přímo před sebe, ulicí, která jej přivedla na břeh řeky.

Po vodě ploužila se pára jako chuchvalce velmi jemné vaty, zbarvená na oblých vrcholcích růžově a zeleně, odrazem vody a nebes.

Neboť slunce vycházelo.

Pták, který hnízdil pod poloshnilým člunem, křičel jitřní pozdrav.

V poledne slunce se opřelo paprsky skoro kolmými o cínovou hladinu řeky. Z luk zvedl se prach, zahalil zahradnické pumpy v podobě obráceného L, s kratší linkou poněkud skloněnou, a skladači z karlínského přístavu plnili dřevěné kantýny na špinavě zeleném břehu.

Knut seděl za stolem s hlavou opřenou o pěst, v polodřímotě. Hluky splývaly v nejasnou a významnou hudbu, slunce, řeka, louky a břeh sloučily se v

mihotavou a barevnou směs, docela nepodobnou čemukoli, v jakýsi nesmyslný a geniální obraz. Byla to absurdní a zároveň velmi pochopitelná skutečnost, jako ve snu.

A Knutovi bylo, jako by přecházel z jedné existence do druhé, v témže světě, který však nově chápal.

*

Velké nádraží, zpola probuzené.

Světlo lucerny, která se kývá v ruce železničářově, kreslí na zemi pohyblivou červenou čáru koleje, na níž se odrazilo.

Několik hlasů, hvizd píšťaly a vlak se rozjíždí.

Lokomotiva s nízkým komínem.

Služební vůz s osvětleným oknem, zamřížovaným jako klec, jako vězení.

Hnědý dlouhý vůz SOCIÉTÉ EUROPÉENNE DES WAGONS-LITS, tma za zelenými záclonami, vůně egyptských cigaret.

Třetí třída, muž bez kabátu u okna, dusné horko, zvuk laciných houslí a dětský pláč. Žena opřená o hranatý pytel kojí dítě z těžkého prsu.

Knut vyšel na plošinu posledního vozu vlaku. Sňal klobouk, vítr mu chladil tvář.

Černá krajina, zelené nebe bez hvězd. Krajina velkého ticha, ticho, které zpívá.

A koleje, ubíhající zpod vozu, dvě lesklé linky, které ukazují směr lidského osudu.

Krajina prostého obrysu, přísná a velká, bez okouzlení a klamu denní barevnosti, bez mnohohlasého bohatství lyrického šepotu večera.

Knut stál na plošině posledního vozu, stál nad krajinou, s očima chladnýma jako zelené nebe. Jako pán krajiny, jako pán života.

Velké uklidnění a velká jistota plnily mu srdce.

Daleko vzadu, za kopci a lesy, za rybníky, silnicemi a městy leží Arizona, kterou se plouží kouř spáleniště.

Arizona s pustým bílým domem, s vůní lásky ve větvích stromů, která není už než vůní vzpomínky, země paradoxu, bláznovství a hry.

Modré vřesoviště zčernalo krví a v srdci Arizony pod vrstvou země, která se už slehla, leží tělo Reflektorovo.

A před Knutem koleje, které míří vpřed. Vyšplhal se na střechu vagónu, který se kymácel a skřípal, postavil se, stěží udržuje rovnováhu.

Pohyblivá řada vozů, koleje a tma.

A ještě dále, mnohem dále, řada dní, s kterými Knut si bude hrát jako dítě s pěti kaménky na kraji chodníku, jako eskamotér s kartami a hedvábným šátkem.

Nic než trochu hry.

A kteréhosi dne anonymní smrt.

To nemnoho stačí k divoké veselosti.

V rytmu pístu a kol zpíval Knut refrén písně Zelené Lišky, velký blázen na střeše vagónu, opilý jasnozřivým opilstvím absolutního života, Knut, který si odjížděl pro smrt do cizí země.

Stojí, stojí pevně, hlavou míří k nebi a očima do tmy, sám uprostřed tmy, sám, docela sám.

XXII. kapitola

EPILOG U ŘEKY

Dlažba ulic zbělela podzimem, na bledě modré obloze stály chladné bílé oblaky a řeka, v které se zrcadlily, byla jasná jako široký kus plechu.

V průzračném vzduchu několik racků kroužilo bez zájmu a architekt Solness položil ruku na drobné Vlastiny prsty v bílé hedvábné rukavičce.

– Pojďte, řekl, pojďte od vody, je chladno, je podzim. Vím, že tohle divadlo vás rozteskňuje.

Paní Vlasta zvedla oči k jeho klidné tváři, s nedůvěrou, která měla brzy nato zmizet. Neboť architekt Solness byl muž sice bez fantazie, ale nikdy nebyl slabý.

Byl to poslední okamžik po dobrodružství paní Vlasty, okamžik vzdání se, kterému všeobecné podzimní zmlkání života dodalo jakési ne-li oprávněnosti, tedy aspoň útěchy.

Sklopila znovu oči.

– Ne, řekla, nepůjdu, jděte sám. Musím přemýšlet.

– Nemyslete na to, má drahá. Nesmíte. Všemu je konec. Skončilo se léto a s ním letní příhody. Podzim, hleďte. Pojedeme spolu krajinou bez lesů, rovinou, která dává myšlenkám odpočinout.

Je nutno říci jasně: je konec. Reflektor je mrtev a s ním arizonské dobrodružství. Knut odjel na střeše vagónu jako úctyhodný šašek, aby zemřel ve smyslu své představy, na lavičce v parku nebo ve vězeňské nemocnici, ledaže by mu snad náhoda opatřila nějakou aspoň poměrně slušnou smrt, třeba v hospodské rvačce. Dr. Faust putuje po Itálii v domě na kolečkách jako shovívavý otec lstivé komediantky, Nemluvím ani o hostinském Klapkovi a o trampských amatérech, kteří zmizeli z povrchu země, aby se objevili v normální lidské podobě za pulty obchodů, v kancelářích nebo ve školních lavicích.

– Nemáte pravdu, šeptala Vlasta.

– Vím, že nemám pravdu, a přece mám pravdu. Stavím domy, v kterých bydlí lidé, a myslím, že dělám dosti, ač nedělám všechno.

Je věcí básníků, aby uzavírali všechnu poezii okamžiku do jediného verše. Ale, probůh, nedejme se tímto veršem vzrušit déle než právě na okamžik.

Potřebujeme nezbytně jasnosti svých pěti smyslů, abychom prožili jistou řadu let, jež jsou nám spravedlivě vyměřena.

– Jak je to nízké, naříkala paní s vlasy medové barvy.

– Ano, dosti nízké, přiznával nestoudně architekt Solness, s nepatrným přízvukem smutku. Ale vidím vás rád v krásných šatech a jistě nepochybujete o tom, že vás miluji.

Řekl jsem vám již někdy, že jsem také kdysi psal verše? Je tomu ovšem už velmi dávno.

Pojďte, je chladno, je podzim.

Paní Vlasta plakala, zavěšena v rámě architekta Solnessa, plakala, ale odcházela.

V té chvíli slunce se dotklo obzoru a náhle se změnilo ve fantastickou a divokou krásu, nespořádanou a úžasnou, v jakousi hořící kovadlinu, v tání žhavého karmínu a svítící okrovou žluť, v příboj a vlnění mnohobarevného ohně, v slavnostní požár, v ohromnou raketu, která syčíc chrlila rudé šílenství, jež zchvacovalo nebesa.

Byla to krása tak úžasná, divoká a živoucí, že se paní Vlasta zachvěla, ač se neohlédla.

26. ledna 1928

Jaroslav Jan Paulík

ARIZONA

Obálku a vazbu navrhl Ervín Urban. Vydal jako svou 2858. publikaci Československý spisovatel v Praze roku 1968. Odpovědný redaktor Arno Linke. Technický redaktorJosef Volráb. Vytiskl Mír, n. p. závod 6, Legerova 22, Praha 2. 156 stran. AA 633 VA 6.66. 601/22/865. D– 02* 80005. 13 /33

2. vydání. Náklad 12 000 výtisků.

22-043-68 Kčs 11. –